

ZAČETKI SKAKALNEGA ŠPORTA

V TRŽIČU
IN OKOLICI

Mihael Petek

Jnu. 2335/2004

BILTEN Društva upokojencev Tržič

Petek Mihael in soavtorji:

Začetki skakalnega športa v Tržiču in okolici

Tržiški invalidi - smučarji

Naslovnica: Maja Perko

Ilustracije prispeval: Janko Čadež

Lektoriranje: Jožica Koder

Oblikovanje in prelom: Maja Perko

Tisk: Tiskarna Uzar Tržič

Naklada: 500 izvodov

Izdalo: Društvo upokojencev Tržič ob 55-letnici svojega delovanja (1948 - 2003)

Tržič, avgust 2003

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

NUK Narodna univerzitetna knjižnica

ISSN Center Slovenije

Petek Mihael in soavtorji:

Začetki skakalnega športa v Tržiču in okolici

Tržiški invalidi - smučarji

Izdajatelj: Društvo upokojencev Tržič

Publikacija: Bilten

ISSN: 1581 - 713X

MIHAEL PETEK in SOAVTORJI:

**ZAČETKI
SKAKALNEGA ŠPORTA
V TRŽIČU IN OKOLICI**

TRŽIŠKI INVALIDI - SMUČARJI

Izdalo
DRUŠTVO UPOKOJENCEV TRŽIČ

V avgustu 2003

MILOSLAV PETEK in SOAVTORI

ZACETKI

ŠKAKALNEGA ŠPORTA

V TRŽIŠČU IN OKOLICI

TRŽIŠČI INVALEDI - SMUČARJI

Priloga št. 1
Katalog
1998

BRŠTVO UPKOJENCEV TRŽIŠČA
V AVSTRiji

Peter Belhar, univ.dr.vet.: Knjižici spominov na pot

I. DEL

Prve smučarske skakalnice in pionirji skakalnega športa v Trziču in njegovi bližnji okolici	10
Uvod	11
Skakalnica pri Sv. Jožefu	20

II. DEL

Pripovedi nekaterih veteranov	34
Mirko Mežek	35
Štefan Srečnik - Brkov	37
Albin Novšak	39
Janko Krmelj obuja spomine na svojega brata	45
Jože Kavar	48
Lovro Štamcar - Šarnek	53
Ivan King - bivši smučarski vaditelj in sodnik	55

III. DEL

Skakalnice v Kovorju, Lomu in Podbrezjah	58
Začetki skakalnega športa v Kovorju	59
Jože Šlibar - Leteči Kovorjan	61
Planica in Lom pod Storžičem	66
Začetek in razvoj smučarskih skokov v Podbrezjah	69
Epilog	70

Janez Štefe, alpski smučar, olimpijec	71
---------------------------------------	----

IV. DEL

Tržiški invalidi - smučarji	80
Zgodovina organiziranih nastopov invalidov	81
Blaž Ropret	81
Karel Srečnik	83
Drago Koder	84
Janez Furlan	85
Zaključek	87

Pisni, ustni in drugi viri	88
----------------------------	----

První část: ...

I. DÍL

První část: ...
Druhá část: ...
Třetí část: ...

II. DÍL

První část: ...
Druhá část: ...
Třetí část: ...
Čtvrtá část: ...
Pátá část: ...
Šestá část: ...
Sedmá část: ...
Osmá část: ...
Devátá část: ...
Desátá část: ...

III. DÍL

První část: ...
Druhá část: ...
Třetí část: ...
Čtvrtá část: ...
Pátá část: ...
Šestá část: ...
Sedmá část: ...
Osmá část: ...
Devátá část: ...
Desátá část: ...

IV. DÍL

První část: ...
Druhá část: ...
Třetí část: ...
Čtvrtá část: ...
Pátá část: ...
Šestá část: ...
Sedmá část: ...
Osmá část: ...
Devátá část: ...
Desátá část: ...

V. DÍL

První část: ...

KNJIŽICI SPOMINOV NA POT

Pred seboj imamo sad skrbnega dela Mihaela Petka in prizadevnih soavtorjev, v njem ugotavljamo, da so junaki pripovedi, ki jih bomo spoznavali, pravzaprav naši stari znanci, prijatelji, ki jih srečujemo v našem vsakdanu, ko se mudimo na tržiških ulicah in v okolici. Spomini, ki zadevajo nekatere dogodke v Trziču pred, med in po drugi svetovni vojni, bodo marsikom vrnil misli v rosna leta; skupaj bomo hodili po griču ob cerkvi sv. Jožefa, opazovali gradnjo skakalnice in s tem tudi razvoj in prve skoke naših "orlov".

V spominih bomo spremljali tudi nekatere naše olimpijce, ki pripovedujejo o svojih dogodivščinah pri osvajanju smučarskih trofej, in brali nekaj zanimivih pripovedi naših upokojencev, invalidov, ki so pokazali svoj pogum kot alpski smučarji, bodisi doma ali na smuških tekmovališčih zunaj meja Slovenije.

Lahko si mislite, da je bilo naše veselje veliko, ko smo izvedeli, da se bodo opisi takratnih dogodkov zbrali v delo, ki nam je vsem ponujeno v branje.

Izdajo biltena je prevzelo Društvo upokojencev Trzič, ki je 1. avgusta 2003 praznovalo 55-letnico svojega delovanja. V njegovem in svojem imenu se zahvaljujem vsem darovalcem, ki so sofinancirali tiskanje. To so:

- AKROPOLA d.o.o. Ljubljana
- Društvo invalidov Trzič
- Društvo upokojencev Trzič
- MATEX-LINE - Šarabon Marjan Trzič
- Občina Trzič
- Tiskarna Uzar Trzič
- TRIFIX d.o.o. Trzič

Vsem naštetim iskrena hvala za pomoč!

Danes nam je na voljo dragoceni del takratnega dogajanja, z željo, ohraniti zapis preteklosti, nam v veselje in zanamcem v spodbudo. Prepričan sem, da bo delo Mihaela Petka in soavtorjev deležno priznanja, ki ga zasluži, o čemer ne dvomim.

Vabljeni k branju vsi, ki vam je Trzič pri srcu!

V Trziču, 1. avgusta 2003

Predsednik DU Trzič
Peter Belhar, univ. dr. vet.

I. DEL

PRVE SMUČARSKE SKAKALNICE IN PIONIRJI SKAKALNEGA ŠPORTA V TRŽIČU IN NJEGOVI BLIŽNJI OKOLICI

*Že stari Tržičani
so bolj kot Norvežani
ta lepi šport poznali,
so smučali za špas.
Namesto smuč na noge
privezali so doge ...*

Iz Biltena TKS TRŽIČ, za leto 1984

Preselimo se v zimske mesece prve polovice preteklega stoletja in pogledimo, kakšne zimske radosti so imeli takrat na geografskem področju Tržiča in njegove okolice. Brez dvoma je bila najstarejša vožnja po zasneženih poteh s sanmi kot s transportnim sredstvom; sankanje pa je bila zabava mladeži in tudi malo starejših navdušencev. Tržiški sankarji so že zgodaj uspešno tekmovali na sankarskih tekmah v Bohinju in drugod po Gorenjskem.

Med viri, ki govorijo o tem, kako se je smučanje ob zaključku prve svetovne vojne širilo v Tržič, sem našel droben zapis v spominih pokojnega inženirja Milana Štera. On je bil takrat kot maturant kranjske gimnazije prostovoljec pri koroških borcih v Ljubeljskem odredu, v bojih za severno mejo, v katerem je bilo veliko Tržičanov in Ljubljancev. Ti so stražili in varovali prelaz Ljubelj. V februarju in marcu 1919 je Šter stanoval z nekaterimi častniki in podčastniki v Bornovi graščini pri Sv. Ani. Spominja se, da je bil med temi tudi oficir, smučar Anton Seljak, ki je uvajal smučanje in da je tudi Šter imel vojaške smučke ter je z veseljem smučal po tistem travniku, kjer je v drugi svetovni vojni stalo koncentracijsko taborišče. Z njim je smučalo še več drugih, med njimi tudi Milanov brat Joža in Tone Mali. Od tam se je smučanje razširilo tudi v Tržič. (Joža Šter, slavist, je med okupacijo padel kot talec).

Zasnežena pobočja Zelenice, Kofc in strmin pod Storžičem so bila zibelka alpskega smuka, slaloma in veleslaloma za smučarje Tržiča in okolice. Na obrobjih, kjer zasnežena pobočja prehajajo v ravnino, so se nekateri pogumnejši smučarji različnih starosti preizkušali že v smuških skokih, bodisi na naravnih, kasneje pa tudi na umetno grajenih skakalnicah; ravnine pa so bile primerne za smuški tek.

Ne smemo pozabiti še ene zimske športne panoge, drsanja. Kjer je danes avtobusna postaja v Tržiču in na nekdanjem močvirnem delu Bistrice pri Tržiču, so že pred drugo svetovno vojno mladi in manj mladi kazali svoje spretnosti na enostavnih drsališčih.

V naslednjih sestavkih in pripovedih se bomo držali predvsem cilja, zapisanega v naslovu.

75 let smučarskega športa v Trziču in njegovi okolici

Med vsemi takratnimi zimskimi športi je bilo najuspešnejše in najbolj razvito alpsko smučanje, ki je leta 1998 praznovalo svojo 75-letnico. To slovesnost je popestrila priložnostna jubilejna razstava in izdaja imenitne spominske knjige brigadirja Janeza Kavarja iz Križev in novinarja Jožeta Dekleve, z naslovom "75 let smučarskega športa v Trziču". To je dokaj obširen historiat, ki zajema predvsem razvoj in uspehe alpskega smučanja in tistih, ki so v njem sodelovali, ne samo na smuških strminah v domači občini, pač pa tudi na mednarodnih tekmovališčih. Avtorja in predgovornik so v njem zapisali, da so to le drobci bogate tržiške smučarske zgodovine.

V imenovani publikaciji je poleg razvoja smuka, slaloma in veleslaloma ter nadvse uspešnega delovanja pionirjev in favoritov posebno poglavje namenjeno tudi začetnikom skakalnega športa v Trziču in bližnji okolici, graditeljem nekaterih domačih skakalnic in tistih smučarjev skakalcev, ki so soustvarjali tržiško smučarsko zgodovino. Prav to poglavje mi je dalo vzpodbudo iskati še nove podatke in zanimivosti za popestritev že napisanega.

Med prvimi, ki je rade volje dal nekaj koristnih nasvetov za zbiranje tega gradiva, je bil športni veteran Franci Globočnik, ki se še dobro spominja nekaterih graditeljev domačih skakalnic, med njimi so to bili Riko Ankele, Janez Štefe - Zavrotar, Mirko Mežek, Štefan Srečnik, Joža Krmelj in še drugi, ki so gradili ali pomagali graditi. Franci mi je posodil tudi fotografijo o gradnji skakalnice pri Sv. Jožefu iz leta 1938.

V razgovorih s posamezniki sem izvedel zanimivosti, ki še niso nikjer zbrane ali zapisane. Tako se je nabralo kar nekaj spominov za vpogled in podoživljanje začetkov te zanimive smučarske discipline, ki segajo še prek šestdesetih letih

SKAKALNICA V GRADNJI, KAKRŠNO JE POSNEL FRANCİ.

prejšnjega stoletja. Ob branju teh začetimo pogum in zagnanost pionirjev skakalnega smučanja v Trziču in iz nekaterih bližnjih vasi; med temi so tudi favoriti, ki so se odlikovali v mednarodnih smučarskih arenah. Višek tega obdobja je zaključil "Leteči Kovorjan" Jože Šlibar, ki je 1961 dosegel svetovni rekord v smučarskih poletih. Vseh pa v tej finančno in vsebinsko omejeni knjižici nikakor ne moremo zajeti.

V teh spominih dajemo prednost predvsem pripovedim smučarjev skakalcev, danes že upokojencem, če jih ni več med živimi, pa spominom njihovih sorodnikov ali prijateljev. Prav gotovo so vmes tudi vrzeli in neskladnosti v podatkih, ker človekov um ni računalnik in podleže pozabljanju. V omejenem obsegu sem uporabil tudi nekaj dokumentacije, predvsem časopisnega gradiva in fotografij; toda študijske obdelave zajete dobe se bodo v bodočnosti morda lotili poklicni zgodovinarji.

Začetniki smučarskih skokov v Trziču

Marsikdo bo radovedno vprašal: "Kdo je bil sploh prvi skakalec v Trziču?" V že omenjeni jubilejni publikaciji je na strani 10 podatek, da je bil to verjetno tovarnar Alfonz Mally, sicer nemškutar, a vsestranski športnik, ki je imel v Hrastah nad Trzičem, točneje "za Nežnekom", svojo smučarsko skakalnico, prvo v Trziču, ki so mu jo urejevali delavci iz domače tovarne, tako da so nanjo prinašali vodo, ki je čez noč zmrzovala. Že v letu 1915 je na tej skakalnici s smučmi skakal prek 10 metrov, kar je bilo več od uradno priznanega prvega slovenskega (jugoslovanskega) rekorda, ki ga je leta 1921 v Bohinju dosegel Joža Pogačar (Ljubljana) z rezultatom devet metrov.

Kaj pa omenjena knjiga pravi o domačinih, začetnikih skokov? Tudi iz te sem si izposodil nekaj zanimivih ugotovitev, zapisanih na str. 127, ki se glase: "Še danes zvečine velja napačna predstava, da med mladimi Trzičani pred vojno (mišljena je druga svetovna vojna, op.M.P.) ni bilo zanimanja za smučarske skoke. Vendar to ni bilo čisto res. Le kako ne bi ta atraktivna smučarska disciplina, ki ji je pot med mlade utirala vse bolj slavna Planica, zvalila na skakalnico tudi pogumnih trziških fantov. Alpski tekmovalci, ki jim je smučarska romantika tedanjih časov še dovoljevala vsestranskost, so se oprijeli tudi skokov. Pisec tega citata zaključi z ugotovitvijo, da so bili smučarski skoki v senci alpskega smučanja in da je bila trziška smučarska garda veliko uspešnejša na progah za smuk in slalom kot na skakalnicah.

Zanimivo je primerjati razvoj kulturne in smučarske dejavnosti ter politične usmerjenosti Trzičanov po prvi svetovni vojni. V dvajsetih in tridesetih letih je začela cveteti živahna kulturna dejavnost, ki so jo negovali tako pristaši levih kakor tudi desnih političnih usmeritev. Te so med seboj prijateljsko tekmovali, kot npr. katera bo kaj bolj atraktivnega postavila na gledališko sceno. Šlo je brez odvečnih konfliktov, celo učili so se drug od drugega, nekateri so se udeleževali na obeh straneh. Nekaj podobnega se je dogajalo na področju smučanja.

Na Zelenici in na Kofcah so se zbirali člani smučarskega kluba in tudi člani Sokola. Dokaj ljubiteljev smučanja je bilo v članstvu Slovenskega planinskega društva v Trziču. Večina teh je negovala predvsem alpsko smučanje, smuk, slalom in veleslalom, nekaterim pa so bili pri srcu tudi skoki. Na strminah pod Storžičem in na smučiščih pod Kokovnico so smučali člani Orla, sredi tridesetih let pa mlajši člani, vključeni v Zvezo fantovskih odsekov. Prav ta mlada generacija je začela negovati smučarske skoke kot svojo domeno.

O tem beremo na str.127 trziške smučarske zgodovine tole: "Že leta 1938 je fantovski odsek na pobudo Rudija Finžgarja, ki je imel v Trziču prijatelje, a tudi tekmece, ustanovil pri Smučarskem klubu Trzič sekcijo za smučarske skoke. Prvi člani te sekcije so bili kajpak alpski smučarji Janez Štefe, Jože Krmelj, Slavko Lukanc, Riko Ankele, Alfred Aman ..." Avtorji navajajo, da so to zasevki trziškega skakalnega športa, ki pa so globlje pognali v petdesetih letih, ko so se s smučarskimi skoki v trziški občini ukvarjali Jože Kavar, malo pozneje pa še drugi mladi fantje, med njimi Albreht, Demšar, Zaplotnik, Teran ..."

JANEZ PERKO JE UJEL SKAKALCA NA TEKMI PRI SV. JOŽEFU V ZAČETKU 50. LET PREJŠNJEGA STOLETJA.

Osvežiti spomin na obdobje smučarskih skokov in gradnjo skakalnic v Tržiču sta pomagali: fotografija skakalca visoko v zraku nad skakalnico v strmini nad Jožefovo cerkvijo in fotografija Jožeta Kavarja v skoku med treningom v Planici l. 1951, ki ju vidimo v omenjeni knjigi smučarske zgodovine. Fotografiji sta pripeljali tudi do tistih pionirjev smučarskih skokov v naši občini, ki so že pred drugo svetovno vojno sami gradili skakalnice ali sodelovali pri gradnji. Svoje skakalnice so si napravili Riko Ankele pri takratni Sv. Ani, Janez Štefe - Zavrotar na Zavrotu, skupina smučarjev, članov fantovskega oddelka, nad cerkvijo sv. Jožefa. Številni smučarji pa so v zimskih mesecih napravili priložnostne skakalnice, s skokom iz snega, na Ravnah, Za jezom, na "Fabr'k", nad zbiralnikom

vode nad električno centralo, na Tonijevem hribu nad današnjo Ljubeljsko cesto, za jezom na Nacovi njivi, kjer so traso prekopali, napravili zaletno stezo na mestu, kjer sta bili pred odskokom dve veliki smreki; pod Elbertovo vilo je bila skakalnica prek ceste, ki je bila tudi odskočna miza, doskok pa je bil nad današnjo Zavrotarjevo hišo, a nismo še našli vseh priložnostnih skakalnic.

Naš rojak Janko Čadež, ki nam je za popestritev spominov na začetke smučarskih skokov poslal nekaj zanimivih risb za to knjižico, v priloženem pismu piše, da je bilo že med prvo svetovno vojno v našem malem mestu veliko zanimanja za smučarski šport, zanj so bili zelo dobro opremljeni sinovi gospodarsko bolj stojajočih staršev, pa da je podpora tovarn s časom krepila zanimanje za ta šport pri mladini. Spominja se, da je bilo posebno veselje pri mladih, če so iz snega napravili skok, s smučmi preleteli čezenj in dosegli nekaj metrov dolžine. Nekaj takih malih skakalnic je zrastle na terenih, kot so bili: Cenova pristava, Hrasti, pod Sv. Jožefom, na Zalem rovtu, na Rihartovi gubi, na Fabriki in Cenovi gubi.

Rikova skakalnica pri nekdanji Sveti Ani

Med ljubitelji smučarskih skokov je bil tudi Riko Ankele, tako da si je želel zgraditi lastno skakalnico, kar mu je tudi s trudom in domačo pomočjo uspelo. O tem beremo v publikaciji Jožeta Dekleve in Janeza Kavarja "75 let smučarskega športa v Tržiču" na straneh 40 in 45 tole: "Uspešen tržiški smučar je bil Rihard (Riko) Ankele iz Sv. Ane, sedanjega Podljubelja. Rojen je bil 2. aprila 1912 v gostilniški družini. Kot zvedav pobič je opazoval tedanje prve smučarje, ki so odhajali in se vračali s

smučanja na Zelenici in se ustavljali v njihovi "Gostilni Ankele". Navdušil ga je smučarski šport, s katerim se je z zelo preprosto opremo začel ukvarjati kot desetletni deček. Prvo vadišče je našel na Hribu, pobočju za domačo gostilno. Kasneje je začel smučati na Kofcah in Zelenici. Velikokrat se je s smučmi spustil z Velikega vrha v Košuti nad domačo vasjo Sv. Ana. V sezoni 1931/32 je položil izpit za smučarskega učitelja. Zanimali so ga tudi smučarski skoki in po načrtih ing. Stanka Bloudka je na domačem posestvu, pod sedanjim podljubeljskim kampom, leta 1936 zgradil 60-metrsko skakalnico, na kateri so se kasneje preizkušali tudi Frenk Čarman, Tinček Mulej in tudi smučarka Jožica Gladek - Vidmar, ki se je uspešno kosala s fanti."

RIHARD ANKELE
RIKO

Po pripovedi Ankeletovih, predvsem gospe Marte, Rikove sestre (umrla spomladi 2003, stara čez devetdeset let), je ing. Stanko Bloudek napravil načrte za to skakalnico (po letu 1930). Skakalnica je bila locirana nad vznožjem strmine hriba Reče, iztek pa pod Rečo na travniku. Za gradnjo je oče Riku posodil konja, v pomoč pa dal še dva domača hlapca. Potreben les so posekali v domačem gozdu, progo očistili po načrtu, utrdili skoraj 50 m dolg nalet, napravili tri metre odskočne mize, nato splanirali primerno ukrivljen hrbet doskočišča, ki se je nadaljevalo in razširilo v pristajalno ploskev ter iztek; ta je bil na travniku na južnem delu današnjega kampa. V ta namen so morali Riko in sodelavci očistiti še okoli 150 m² travnika, vse do vodnih kanalov. Pri gradnji sta pomagala še Miloš Mulej in Joža Čarman.

Ko je bila skakalnica narejena, so na njej poleg Rika skakali še: Miloš Mulej, Joža Slatnar - Cvajnar, Hanzi Klemenc, Polda Kralj, Emil Novak, Tona Čarman, že omenjena Jožica Gladek, Albin Rožič in še nekateri pogumni entuziasti. Skakalnico je preizkusil tudi desetkratni državni rekorder v skokih Albin Novšak. Na njej niso tekmovali, navdušenci so tam skakali le za športno veselje. Skoke je prav rada občudovala šentanska mladež. Skakali so več kot 40 metrov. Pokojni Milan, ki je bil tudi med Rikovimi učenci, je z nostalgijo pripovedoval, s kakšnim veseljem je Riko učil mladino smučanja in skakanja in da so ga imeli radi.

Skakalnico so uporabljali še nekaj let po končani vojni. Danes je ni več, čas je bil močnejši od lesa, gozd in grmovje sta opravila svoje. Tudi Rika ni več, vojna vihra in revolucija sta pogoltnili tudi njega, mladi so ga pogrešali kot uspešnega učitelja, lepo skakalnico pa sta zarastla drevje in grmovje kot zelen gozdni spomenik idealistu, smučarju skakalcu.

Janez Štefe - Zavrotar in njegova skakalnica

Med cvet tržiških alpskih smučarjev spada tudi korajžni in vedno hudomušni Janez Štefe - Zavrotar. O njegovih dogodivščinah doma in na mednarodnih smučiščih je že veliko napisanega v knjigi 75 let smučarskega športa v Trziču. Tam beremo, da je Janez že pred drugo svetovno vojno postal eden najboljših smučarjev v Trziču in da ga je leta 1949 smučarska pot pripeljala v državno reprezentanco, kjer je bil uspešen

v smuku, slalomu in veleslalomu. Manj pa je znano, da se je Janez že v mladosti ukvarjal tudi s skoki.

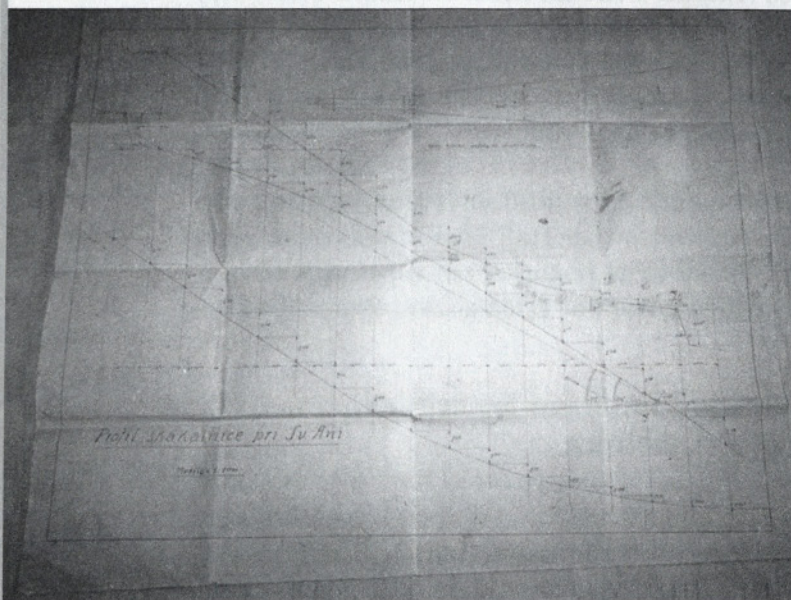
Da bi za tole našo knjižico kaj več izvedela o njegovi skakalni karieri in o uspehih v alpskem smučanju, sva ga najprej obiskala midva z ženo, kasneje pa še z Janezom Furlanom. Zato bomo njegove zanimive pripovedi delili v dva dela; v prvem bo tekla beseda o njegovi skakalnici, v drugem pa o uspehih pri alpskem smučanju tja do leta 1960, potem pa še o Janezovih zimskih tekmovanjih pri invalidih in upokojevcih.

Že obisk v Zavrotarjevi hiši je nekaj posebnega in privlačnega; notranjščino doma krasi dekorativno razstavljenе lovske trofeje, tem daje "težo" rjavi kosmatinec-medved, ki mu manjkajo le še kratke smuči, palici in smučarska "naštrikana" kapa, pa bi ga lahko spravili v zimsko pravljico. Posebna paša za oči, ki požene vsako športno srce, je imenitna zbirka smučarskih "trofej", pokalov, kolajn, plaket, značk in drugih športnih odličij ter priznanj, privlačno razporejenih v dnevni sobi in drugod. Te obiskovalcu govore, koliko hrabrosti, znanja in truda ter odrekani je bilo potrebno, da si je Janez priboril vse to. Nič pa ne povedo, kolikokrat je bil potolčen in polomljen v svoji smučarski karieri, kar ga ni odvrnilo od smučanja, ki ga je imel zelo rad.

Ko smo sedli pred hišo na sončno klop in se pokrepčali z domačim jabolčnikom, s katerim je postregla prijazna gospa Štefetova, je Janez začel z zelo resnim obrazom pripovedovati:

"Rojen sem bil tistega davnega 14. januarja 1923 na Slapu pri Tržiču in že zgodaj me je pričel navduševati sneg, ki bi me pri 14 letih skoraj spravil s sveta v znanem snežnem plazu pod Storžičem. S smučanjem sem začel že pri šestih letih. Namesto

smuči sem si na noge pripel kar doge. Proti koncu osnovne šole so me navduševali tudi skakalci, ko sem poslušal o njihovih uspehih v Planici. Gnalo me je, da tudi sam poskusim. Že kot fantiči smo skakali na priložnostnih skakalnicah na Fabr'ki, na Kilarjevi senožeti pod cerkvijo sv. Jožefa in na akakalnicah, ki smo jih naredili sami. Eno takih smo napravili tudi na Rihardovi gubi na Zalem rovtu, pomagal je tudi Grilov Janko. Vendar je tista zame kmalu postala premajhna, hotel sem imeti večjo. Zato sem se odločil, napraviti novo nad hišo na Zalem rovtu, kjer smo v kraljevini Jugoslaviji stanovali, za kar pa nisem iskal gradbenega

PROFIL SKAKALNICE PRI SV. ANI
AVTOR: ING. STANKO BLOUDEK, L. 1963 (FAKSIMILE).

dovoljenja, sem ga dobil kar od mame. Proga za tisto skakalnico v senožeti je bila dolga približno 300 metrov in se je končala skoraj tam, kjer je današnja cesta proti Ljubelju. Financ nisem imel, da bi še koga vključil v gradnjo, zato sem vse delal sam. Ko sem se lotil zamišljene proge, sem imel 13 let; to je bilo leta 1936. Posekal sem grmovje, izkopal kamenje, za odskočno mizo navozil okoli 50 "šajtrg"(samokolnic) zemlje in jo ogradil z deskami. Potrudil sem se tudi, da sem napravil primeren zalet in doskočišče, le za iztek je bilo malo bolj nerodno. Marsikdo je prišel iz radovednosti gledat, kaj bo iz tega nastalo. Ko sem z delom končal, sem imel občutek, da so se mi roke kar malo podaljšale od teže samokolnic, pošteno pa sem občutil tudi hrbet in noge, a bil sem zadovoljen.

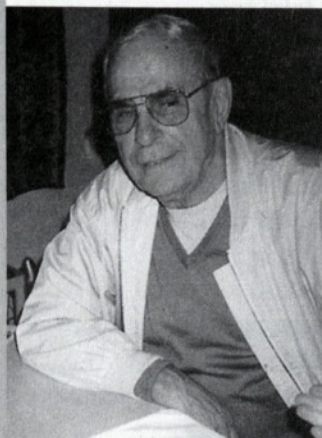
Ker nisem mogel dočakati snega, sem treniral kar po suhem listju, ki sem ga posul po "vaki". Tudi tako se je dalo precej daleč skočiti, vendar sem komaj čakal zime. Ko je skakalnico končno pobelil sneg, sem progo "poštampal", tj. utrdil s smučmi ter jo z nestrpnostjo preizkusil. Z zadovoljstvom sem ugotovil, da se običajno da skočiti do 30 metrov, najboljši skoki so merili tudi do 35 metrov. Na skakalnico sem povabil nekatere svoje znance, ki so imeli veselje do skakanja, med njimi so bili tudi Joža Slatnar - Cvajnar, Emil Novak - Žlihtarjev, Lovro Štamcar - Šarneč in drugi. Skakal sem tako, da sem s smučmi snel "kante" (robnike). Skakalnica je imela tudi svoje muhe in mi jo je večkrat zagodla. Če nisi prav izvozil, te je na koncu izteka zaneslo v grmovje. Od gostov je imel le Lovro prave skakalne smučmi, ki mi jih je nekega dne posodil. Z njimi sem skočil, kar se je največ dalo, tam pa, kjer je krivina prehajala v iztek, sem pristal tako nesrečno, da je ena smučka počila, jaz pa sem si poškodoval roko. Bilo mi je strašansko žal za smučko, bolj kot za roko in še Lovro mi jih je pošteno napel. No, Čaček (Lukanc) je potem smučko popravil, da je bila ponovno uporabna. Na moji skakalnici je bil tisti skok najbolj nesrečen in najdaljši. Od takrat dalje mi Lovro svojih skakalnih smučmi ni več posodil. Te skakalnice za tekme nismo uporabljali, pač pa samo za treniranje vse do okupacije, ki je prinesla prelomnico v moje življenje in nove smučarske dogodivščine, o kate-rih bom pripovedoval drugič."

Preden smo se poslovili, sem Janeza še vprašal, če se spomni kakšne tržiške smučarske pesmi. "O, seveda, saj smo jo še peli," je dejal, "povedal bom, kolikor je še vem:

*Že stari Tržičani
so bolj kot Norvežani
ta lepi šport poznali,
so smučali za špas.*

*Namesto smuč na noge
privezali so doge,
po klančku so se spuščali
in peli na ves glas!*

Spomini Grilovega "Jankota" na Zavrot

JANKO ČADEŽ - GRILOV
SLIKAR - ANIMATOR

Pod tem naslovom je svoje mladostne spomine na Zavrovč napisal in mi poslal tržiški rojak Janko Čadež, po domače Grilov Janko ali kar Gr'l. Pismu je priložil nekaj zanimivih, humoristično obarvanih risb, ki jih je narisal po spomimu na njegove zimske dogodivščine, zanje smo mu lahko hvaležni. Janko že dolga leta živi v Kanadi, kjer ga kot umetnika slikarja in risarja - animatorja zelo cenijo. Je v aktivnem pokoju. V eni izmed številčk tamkajšnjega Lovskega vestnika je urednik tega zapisal tole: "V letih bivanja v Kanadi je g. Čadež prispeval k ugledu naše slovenske manjšine na kulturnem in umetniškem polju. Njegova dela krasijo mnoge slovenske dvorane v Ontariju in tudi naš lovski dom. Kot umetniški risar pri kanadski televiziji CBC je v Kanadi prejel visoko priznanje Wilderness Award za izvedbo filma o kanadski umetnici Emily Carr in je prvi Slovenec, ki je dosegel tako visoko odlikovanje, je tudi prvi Slovenec, ki je postal producent - animator risanega filma in je specializiran za medicinsko animacijo, je vedno nasmejan in dobre volje."

Sedaj pa dajmo še Janku do besede. Takole je zapisal: "Poleti in pozimi je bilo po šoli moje največje veselje pot na "Zavrot". Tam je bil zame pravi raj! Božji mir v prelepi naravi. Janez mi je bil v otroških letih prijatelj, saj sva imela dosti skupnih interesov. Poleti sva gradila ob malem studencu, ki je žuborel mimo bajte, vodne mlinčke. Ta živa, kristalno čista voda je bila življenjskega pomena za obstoj cele Štefetine družine.

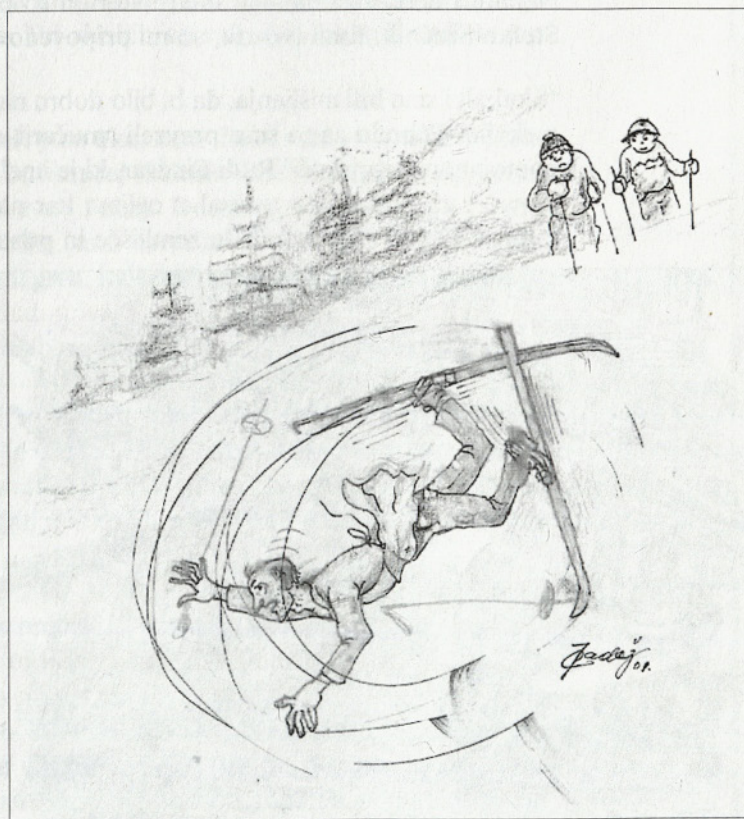
Tako nama je potekal vsak letni čas v novih doživetjih, ki sta nama jih nudila čas in lepo vreme. Bila sva otroško srečna. Za jesenskimi dnevi pa so priplesale prve snežinke. Saj so bile pred sedemdesetimi leti še prave zime, snega tudi ni manjkalo. Tržiška mladina je oživela, vsak je imel nekaj, kar je privlekel na dan v zasneženo okolje. Nekateri so imeli namesto sank "kišto" (sanke na treh stranicah, op.M.P.), otroci bolj premožnih staršev pa prave sanke. Te je znal mojstrsko izdelati kolar Lukanc; njegovi otroci so postali pozneje izvrstni smučarji in so se uveljavili v mednarodnem okolju.

Naj se vrnem k prvim mojim in Janezovim "dilcam", ki so pač svojevrstno izgledale, bile so to deske iz razsutega lesenega soda (doge, op. M.P.). Janezov oče Franc jih je opremil s starim jermenom od hlačnega pasu. Nekako na sredini je pribil jermen na obe stranici, po meri višine čevlja prek prstov na sprednjem delu obutve. Da bi čevelj tičal dobro v jermenski odprtini, ga je bilo treba zadaj privezati, da noga med smučanjem navzdol ni izgubila teh nenavadnih smuč. Te vrste smuč so bile začetek razvoja mladih smučarjev. Z Janezom sva naredila skok iz snega in bila zelo vesela, če sva skočila deset metrov daleč. Seveda je bilo vedno zadosti gledalcev. Odlična lega Rihardove gube je bila v snežni odeji pravi magnet za mlade smučarje.

Tako smo leta 1933 v lepem vremenu sredi prave zime smučali z vrha travnika, od tam, kjer je bilo najbolj strmo. Potrebno je bilo več poguma in znanja, da smo obdržali ravnotežje, vendar se je kar dobro odvijalo. Naenkrat se je od nekod poja-

vil Grozov Lambert in nam je začel pripovedovati, da je v prvi svetovni vojni smučal v planinskem bataljonu. Hotel nas je prepričati, da smo mi zelenci "napram" njemu in njegovemu smučarskemu znanju. Govoril je tako dolgo, da smo začeli verjeti, da je vse res, kar nam pripoveduje. Na koncu nas je omehčal, da mu je eden res posodil svoje dobre smuči. Lambert, ki je imel na sebi še čevljarški predpasnik, se je pričel pripravljati. Napeto smo gledali vsako kretnjo njegove priprave za polet po strmini navzdol. Še malo in že je zafrfotal njegov čevljarški predpasnik, po strmini za njim se je kadil snežni puh, ki se je trenutno spremenil v snežni vrtinec, iz katerega je sedaj pogledala roka, sedaj noga in glava, pa zopet po vrsti roka, noga, glava in zadnjica, na koncu pa smo videli le gol hrbet v kupu snega! Tako se je končalo junaštvo Lamberta, planinca cesarskega polka! Danes razumem, da se je kot smučarski veteran hotel pokazati in še enkrat doživeti užitek poleta s smučmi po snegu navzdol."

S priloženo risbo je Janko nazorno pokazal Lambertovo smučarsko avanturo. Ob tem nazornem opisu sem se spomnil na pismo, v katerem nama je Janko opisal, kako je pri skakanju s smučmi tudi sam padel, ker mu ni odgovarjala teža jesenovih smuči. Tiste, s katerimi je skakal, naj bi bile zanj prelahke. Piše, da ga je pri skoku močan veter obrnil v zraku in je dokaj trdo priletel na zamrznjene snežne smučine, tako da mu je za spomin še dolgo ostala trda mišica na levem stegnu, volja za ponovne skoke pa mu je za vedno usahnila!

LAMBERT GROZA, DOBRA VOLJA JE NAJVBOLJA!

SKAKALNICA PRI SV. JOŽEFU

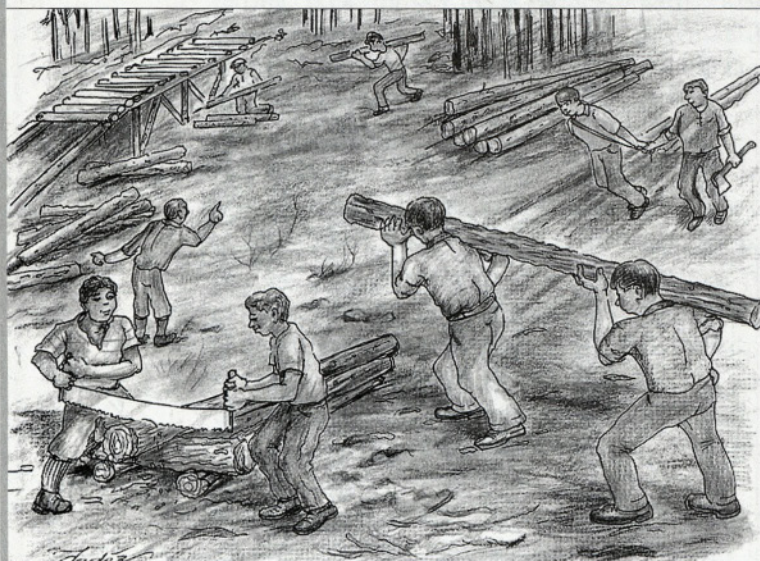
Graditelji in prvi skakalci

Prebrali smo, kako sta Riko in Janez leta 1936 zgradila vsak svojo skakalnico, za kar ju je navdušila Planica. V tem poglavju pa se bomo seznanili, kako so gradili skakalnico nad Jožefovo cerkvijo, kaj je bilo o tem zapisanega v takratnem časopisu "Gorenjec", kaj so o tem pripovedovali nekateri graditelji in aktivni skakalci na tamkajšnjih vzpetinah pod in nad cerkvijo. Takrat so na Kilarjevih senožetih pod cerkvijo na občasnih zimskih skakalnicah skakali mladi smučarji, med katerimi so bili: Tinček Mulej, Mirko Mežek, Slavko Lukanc, Štefan Srečnik, Frenk Čarman, Emil Novak, Janko Čadež, Janez Štefe in še vrsta drugih. Vsi so želeli grajeno skakalnico po vzoru planiške, seveda ne v taki velikosti. Potrebovali so le nekoga, ki bi jim pri tem pomagal in svetoval. Ti navdušenci so bili predvsem smučarji, člani fantovskega odseka.

O tem je 19. nov.1938 zapisal tednik Gorenjec, v članku z naslovom Smuška skakalnica, tole: Fantovski odsek v Tržiču si je nadel nalogo zgraditi tržiški mladini smuško skakalnico. Izbral si je lep senčnat prostor pri Sv. Jožefu ...

Nekateri takratni skakalci, med katerimi so bili tudi Mirko Mežek, Janko Krmelj, Štefan Srečnik, Emil Novak, so mi pripovedovali:

"Skakalci smo bili mišljenja, da bi bilo dobro napraviti pravo skakalnico v strmini nad cerkvijo. Pobudo za to smo prevzeli smučarji, skakalci, člani fantovskega odseka. V pomoč nam je priskočil Rudi Finžgar, ki je imel v Tržiču prijatelje. Ta planiški as nam je načrt za skakalnico narisal z ogljem kar na cerkveni zid, po svoji in Blovdkovi zamisli. Dobiti smo morali še zemljišče in pristanek za gradnjo. Zgornji del naleta bi bil na občinskem, spodnji pa na cerkvenem svetu. Dobili smo oboje, zemljišče in pristanek za gradnjo. Župan Janez Majeršič in takratni župnik, kasnejši nadškof Anton Vovk, sta odstopila zemljišče za traso skakalnice in drevesa, ki so rasla na bodoči progi in katerih debela je zaznamoval gozdar Mihel Ahačič (Krvinov Mihel) za gradnjo odskočnega mostu. Z gradnjo smo pričeli proti koncu novembra 1938 in jo nadaljevali tudi v mrzlih zimskih dneh, seveda v prostih urah, ob nedeljah pa počivali. Med graditelji smo bili v glavnem prostovoljci: Mirko Mežek, Štefan Srečnik, Joža Slatnar -

SKAKALNICA RASTE.

Cvajnar, Jože Jagodic - Joja, Maksi Debevc - Feček, Lenart Globočnik - Kobasar, Nadko Salberger, Tone in Stanko Oblak, Emil Novak, Janko Čadež, Lado Kralj - Grausa, Ivan Debelak - Kropar; njega in Nadka smo imeli za organizacijo dela. Bilo je še dosti drugih, posebno mlajših, ki so radi pomagali pri kopanju zemlje, polaganju debel, čiščenju itd.

Krampe, lopate in drugo orodje smo imeli shranjeno kar v Runo. Po bodoči progi smo posekali smreke in grmovje ter druga drevesa, zgornji del nad koncem Rudne jame izoblikovali v lepo krivuljo za naletišče in pri tem zasuli ta del jame. (Te jame se sedanji rodovi več ne spominjajo, bila je v obliki globokega jarka; v času fužinarstva so v njej kopali železovo rudo. Čez leta, potem ko so rudarjenje opustili, so domačini iz jame, jarka, napravili balinišče, op. M.P.) Za odskočno mizo smo morali izkopati kar precejšnje korito, z izkopano zemljo pa smo posipali strmino doskočišča. Odskočno mizo, dolgo kakih osem metrov, smo utrdili z razžaganimi drevesnimi debli, kamenjem in zemljo, tako da je bilo, ko je bila skakalnica že v uporabi, možno skočiti tudi do 25 metrov. Doskočišče je bilo v dokaj strmi krivulji, utrjeno z naphano zemljo in se je končalo v plitvi globelici blizu cerkve. Pri skokih so nekateri izvozili tudi mimo cerkve, kar je bilo dokaj zahtevno.

PRVI SKOKI - NISO BILI VEDNO NAJBOLJ ZANESLJIVI.

Ker je bila večina od nas že zaposlena ali pa v uku, smo delali samo v prostem času. Bili smo mladi in zagnani od želje, da bi čimprej skakali. Tesarska dela je opravljal Joža Rožič, temu je pomagal Maks Debevc - Feček. Dostikrat smo potegnili pozno v noč, in ker tam blizu še ni bilo elektrike, smo osvetljevali delovišče tudi z ognji, kurili smo lesne ostanke in se ob teh tudi gredli, kajti večeri in noči so bili dokaj hladni. Da bi se še znotraj ogreli, nam je Radonova Tončka, ki je s starši stanovala pri Kramarju, večkrat prinašala vroč lipov ali bezgov čaj, za kar smo ji bili zelo hvaležni. Za razsvetljavo smo uporabljali tudi bakle na petrolej, posojali so nam pri Prostovoljnem gasilskem društvu Tržič; za to sta poskrbela člana tega društva Franc Hladnik in Ivan Debeljak - Kropar, bil je vaditelj pri gasilcih. Bili smo tako zagnani, da smo včasih pozabili celo na praznovanje osebnih praznikov; večkrat pa smo se zvečer dobivali "pri Mažu" in razpravljali o tekočih problemih gradnje.

Za silo je bila skakalnica nared že sredi zime 1938/39, tako da bi se dalo skakati tja do 25 metrov, snega pa je bilo tisto zimo premalo in smo le občasno lahko malo trenirali. Skakalnico je obiskal in pregledal tudi ing. Stanko Bloudek in nas pohvalil, da smo jo dobro naredili. Preden pa smo pričeli s skoki, je imel Rudi Finžgar za nas poseben tečaj, ki se ga se je udeleževalo 15 ali 20 članov. "S suho vadbo" smo se na skakanje pripravljali v večernih urah kar v Runo, a ko so bile proti koncu leta 1939 že ugodnejše snežne razmere, smo trenirali na skakalnici ob sobotah popoldne in ob nedeljah. Svečano otvoritev smo predvidevali za januar 1940.

Pred otvoritvijo je bilo potrebno misliti tudi na opremo, tj. obleko, obutev, "dilce". Smuči smo imeli v glavnem jesenove, ki sta jih v Tržiču izdelovala kolarski mojster Matevž Lukanc st., oče kasnejših smučarskih favoritov Slavka in Matevža, ter kolarski mojster Vrhovnik - Bognar iz Pristave; po njem smo smuči imenovali kar "bognarce". Le imovitejši smučarji so si privoščili smuči iz hickory lesa. Gojzerje je bilo mogoče kupiti pri čevljarskem mojstru Mehletu, puloverje, kape, rokavice in šale pa so napletle spretno roke naših mam."

Za vpogled, koliko je taka oprema stala, sem si podatke o cenah izposodil iz knjige 75 let smučanja v Tržiču. Tam piše, da so bile cene smučarske opreme, računane v starojugoslovanskih dinarjih, sledeče:

100 - 150 din	so stale smuči "dilce",
80 din	"bindunge" (vezi),
50 din	palice,
200 din	"gojzerji s šincami" (ščitniki za robove podplatov),
80 din	hlače,
50 din	pulover, kapa, rokavice, šal ; vse spleteno doma.

Nekaj smuči je nakupil tudi fantovski odsek, po 120 dinarjev za tiste skakalce, ki tega niso zmogli. Lak za jesenove smuči je prispevala tovarna Runo.

Poglejmo še, kaj so o pripravah na otvoritev skakalnice zapisali v Gorenjcu 20. januarja 1940 pod naslovom: Smuški dan Fantovskega odseka v Tržiču. Navajam le del informacij, ki jih zajema ta naslov. Takole je bilo zapisano: "Agilni Fantovski odsek v Tržiču pripravlja za nedeljo, 21. t.m., pod pokroviteljstvom g. banskega svetnika in župana Janeza Majeršiča svoj 1. smuški dan. To bo torej prvi praznik naših smučarjev. Na belih poljanah, prav v bližnji okolici Tržiča, se bo naša mladina, člani, mladci in naraščajniki - viteško borila med seboj ... Ob pol desetih bodo tekme v kombiniranem smuku in teku; proga bo potekala ob vznožju Kokovnice. Start bo na vrh "Novine", nato preko sveta "Za farovžem", čez "Planinco", župnijski travnik, cilj na letnem telovadišču "Za Virjem", smukaška proga bo "Za farovžem". Glavna točka bo težko pričakovani blagoslov in otvoritev odsekovne nove smuške skakalnice ... Žal so lanske vremenske prilike otvoritev preprečile. Letos pa imamo dovolj snega. V nedeljo ob drugi uri bo skakalnica blagoslovljena in otvorjena. Člani in mladci se bodo pomerili za naslov odsekovnega prvaka v skokih. Po tekmah bodo propagandni skoki članov drugih fantovskih odsekov ..."

Dajmo besedo nekaterim takrat sodelujočim skakalcem. Ti so se spomnili, da so bile 21. januarja 1940 dopoldne tekme v kombiniranem smuku, popoldne pa se je pod in ob skakalnici zbralo dokaj gledalcev, med katerimi so bili tudi nekateri imenitni gostje. Vreme je bilo kar prijetno, skakalci so nestrpno čakali na začetek skokov in si popravljali opremo, napetost in radovednost sta vladali tudi med gledalci. Potem se je začelo. Skakalnico je blagoslovil takratni kaplan Vinko Zaletel, potem so začeli tekmovati v skokih člani, za njimi pa mladci. Vseh imen nastopajočih se pripovedovalci niso mogli spomniti, saj je od takrat preteklo že več kot 60 let, zato naj ne zamerijo tisti, ki niso omenjeni, spomnili pa so se, da so tekmovali: Mirko

Mežek, Štefan Srečnik, Nande Stritih, Anton Zaletel, Jože Koprivnik, Maksi Debevc, Joža in Janko Krmelj, Emil Novak, Jože Jagodic, Jože Slatnar in še drugi.

Skoke je ocenjevala posebna komisija, za najboljše so bile tudi skromne nagrade. Najdalj je pri članih skočil Mirko Mežek (21 metrov) in si priboril pokal, ki ga še vedno hrani, Emil je pri mladcih priskakal gojzerice, Štefan, ki je imel pri skokih smolo, je pri smuku dobil za nagrado toplo srajco.

23. januarja so bili v Slovencu objavljeni rezultati smučarskih tekem FO Tržič, ki jih vidimo na fotokopiji izrezka iz tega časopisa. Na žalost je tisti, ki je ta seznam priobčil, napravil vrsto napak pri imenih in priimkih. Tako je Mežka preimenoval v Ježka, Salberger Nadka je prekrstil v Mirka, Krmelja je predelal v Karmel, Podbrežanu Jegliču je pozabil pripisati ime Nejko ali Jernej. Mogoče pa je bil kriv tiskarski škrat, kdo ve?

Tistega slavnostnega dne je bila skakalnica pri Sv. Jožefu rojena na veselje in ponos tistih Tržičanov, ki jim je bil ta šport pri srcu, a tudi graditeljev in smučarjev skakalcev, ki so jo od takrat naprej uporabljali za trening in tekmovanje, dokler jim nepredvidena okupacija ni spremenila pogojev.

Tudi najmlajši smučarčki so imeli svojo priložnostno mini skakalnico na skok iz snega, v tistem kotu, kjer se začne pot na Veliko mizico. V zadovoljstvo prihajajoče generacije se je tam dalo skočiti nekaj metrov. Na novi skakalnici so pričeli trenirati in tekmovati tudi smučarji iz okoliških krajev. Tekmovanje v skokih je bilo lahko povezano tudi s tekom in smukom, saj so blizu te skakalnice smučarji napravili še presek za kokovniški smuk leta 1940, tako da je proga tekla mimo skakalnice v "S" vijugi, kar je dobro znal izkoristiti Slavko Lukanc pri Kokovniškem smuku. Ko sta ta del vozila Jeseničan Heim in Slavko, je naš Tržičan zapeljal kar po strmem doskočišču, ga odlično izvozil in pridobil na času ter tako prehitel Jeseničana. Takrat so tekmovali za Tržič še Janez Štefe, Janez Kališnik, Jože Bertoncelj in še nekateri, za Jesenice pa Hubert Heim, Ciril Praček, Tinček Mulej in Stane Koblar.

A tudi naši skakalci niso ostajali za domačim plotom, ampak so hodili na tekme in treninge po gorenjskih krajih, kjer so tudi že imeli skakalnice, tj. v Kropo, na Bled, na Jesenice, v Naklo, Podbrezje, Podnart in še drugam. Tako so šli v začetku leta 1941 v Kropo, o čemer pripoveduje Mirko Mežek:

"V Kropi so bile tekme smučarjev-skakalcev, članov Zveze fan-tovskih odsekov. Iz Tržiča smo šli trije, Maksi Debevc - Feček,

ZFO

Smučarske tekme FO Tržič

Agilni FO Tržič je priredil preteklo nedeljo smučarske in sanjaške tekme za člane, naraščaj in mladce, pri katerih so bili doseženi naslednji rezultati:

Tekme v smuku za člane: Proga je bila dolga približno 3500 m. 1. Slatnar Jože 9.16, 2. Mežek Mirko 10.20, 3. Stritih Nande 10.38.

Naraščaj, kombinirani smuk in tek: Proga približno 1200 m. 1. Salberger Mirko 3.23, 2. Zaletnik Anton 3.28, 3. Zaletel Anton 3.33.

Sanjaške tekme, mladci: 1. Cankar Jelko 1.58, 2. Valjavec Edi 1.28, 3. Urbančič Vinko 1.32.

Sankanje, naraščaj: 1. Mokorel Jože 1.45, 2. Meglič Viktor 1.46, 3. Dobrin Jaka 1.48.

Tekme v skokih za člane: 1. Ježek Mirko 85.4 točk. Najdaljši skok 21 m; 2. Slatnar Jože 83.7 točk. Najdaljši skok 19.50 m; 3. Koprivnik Jože 71.8 točk. Najdaljši skok 17 m.

Skoki mladcev: 1. Novak Emil 98 točk. Najdaljši skok 21.5 m; 2. Karmel Jože 94 točk. Najdaljši skok 20.50 m; 3. Zaletel Anton 89 točk. Najdaljši skok 17.5 m.

Propagandni skoki: 1. Finžgar Rudi (Kropa) 108.6 točk. Najdaljši skok 26 m; 2. Praček Ciril (Jesenice) 103.9 točk. Najdaljši skok 25 m; 3. Jeglič (Podbrezje) 98 točk. Najdaljši skok 24 m. Najdaljši skok dneva: Finžgar Rudi iz Krope 27 m.

Vsi skoki so bili izvedeni s tricitrinskim zaletom.

SLOVENEČ, 23.1.1940

21.1.1940 JE BILA ROJENA SKAKALNICA NA GRČIČU PRI SV. JOŽEFU.

Emil Novak in jaz - Mirko. Tja nas je vodil Ivan Debeljak - Kropar, ki sam ni tekmoval, pač pa je imel v Kropi sorodnike. Pot do tja je bila dokaj zapletena, če jo primerjamo z današnjimi zvezami. Do Kranja smo se peljali z vlakom, tržičanom, nakar smo prestopili na jeseničana in izstopili v Podnartu ter se do Kroke peljali z avtobusom, ki je vozil do Radovljice. Tako vožnjo si danes težko predstavljamo, ker smo pomehkuženi z lastnimi avtomobili. Nas pa to ni motilo, ker smo bili mladi in zagnani.

V Kropi so tisti dan imeli žeganje, zato nas je Ivan najprej peljal k svojim sorodnikom, ki so nas gostoljubno sprejeli, kot to znajo Kroparji. Prinesli so nam potico in postregli še kavo s smetano, kar bi bilo škoda odkloniti. Ko smo se malo pokrepčali in se poslovili od prijaznih gostiteljev, smo šli tekmoval, skakalnica je bila blizu Jarmove gostilne. Tekmovali smo še kar dobro, vendar rezultatov nismo utegnili dočakati, ker smo morali na avtobus, ki je pripeljal iz Radovljice. Zgodba o vožnji se je ponovila, vendar v obratni smeri, v Podnartu na jeseničana, v Kranju pa na tržičana. Če me spomin ne vara, je bilo to v februarju 1941."

Zadnje tekme, ki so se je udeležili člani Fantovskega odseka v Trziču pred okupacijo, so bile v marcu 1941. V Gorenjcu (15.marca) piše, da je ... v nedeljo, 2. marca, priredil odsek pod Storžičem tekme v smuku. Višinska razlika je bila 300 m. Tekmovalo je 14 članov in 30 mladcev.

Rezultati:

člani: 1. mesto - Mirko Mežek (4,52), 2. mesto - Nadislav Salberger (6,11.3),
3. mesto - Nande Stritih (6,52)

mladci: 1. mesto - Jože Krmelj (4,41), 2. mesto - Janko Krmelj (4,48),
3. mesto Jože Murnik (5)

Z začetkom okupacije je bilo društveno delovanje prepovedano in je zato za nekaj časa zamrlo tudi skakanje na skakalnici pri Sv. Jožefu.

V dneh in letih okupacije

Prišla je okupacija in delo športnih društev je zastalo, ker je nemška državna policija s posebnim odlokom, dne 24.aprila 1941, prepovedala delovanje vseh slovenskih društev in klubov v Trziču, kar je bil seveda velik udarec za smučarje skakalce, ki so komaj dobro prišli do skakalnice.

Proti koncu tistega leta so Nemci skušali pritegniti športnike in znova oživiti delovanje športnih društev v Trziču. O tem zasledimo članek v 35. številki tednika Karawanken Bote (Karavanški sel, op.M.P.), dne 17. decembra, da so v Trziču ustanovili krajevno športno društvo in da se je sestanka tega društva udeležilo nad 100 aktivnih športnikov. Obsegalo je sedem strokovnih odsekov, da je bil smučarski odsek najmočnejši, v njem so bili tudi člani, ki so se udeležili mednarodnih smučarskih

tekem. Vodja krajevnega športnega društva je naznanil, da se bo pripravila skakalnica "St. Josef" in smučarska proga na severnem pobočju Kokovnice ...

V svoji diplomski nalogi "Razvoj telesne kulture v občini Tržič", 1964, navaja Marjan Vodnjov, da so Nemci skakalnico pri Sv. Jožefu popravili in povečali ter zraven zgradili še eno 20-metrsko, a da so domačini skakalnici sami pokvarili, saj so lesene dele mostu in naleta nosili domov za drva.

Več o popravilu velike skakalnice sta vedela povedati Franc Rajgelj iz Bistrice pri Trziču in Vili Perko iz Spodnje Preske. Takrat sta bila oba zaposlena pri Gradbenem podjetju Inž. Josip Dedek, ki je prevzelo popravilo velike in gradnjo nove skakalnice. Gradbena dela je vodil delovodja Stane Bizjak, višji gradbeni tehnik. Po načrtih so popravili veliko skakalnico, tako da so odskočno mizo podaljšali za okoli dva metra, za možnost skoka do 35 m. Vili se spominja, da sta tam delala še Franc Dobrin, čevljar doma za Virjem, in Vodnikov Janko iz Ročevnice. Delovodja je imel za pomoč še dva polirja, in sicer Martinca iz Domžal in Lojzeta Petka, ta je bil poročen z Vilijevo sestro. Drugi delavci so bili Prekmurci, ki so ostali v Trziču.

Gradnja "ta male" skakalnice

To so gradili po načrtih, ki so bili že pripravljene; stala je blizu velike skakalnice. Delo je potekalo v zimskih mesecih, ko je bila zemlja že globoko zamrznjena. Franc Rajgelj je pripovedoval, da je zamrzlina segala tudi do 80 cm globoko in je bilo traso za skakalnico težko kopati. Pred tem so posekali vse drevje, ki je raslo po predvideni progji. Debla so razžagali na bruna za utrjevanje proge, da je bila skoro vsa pobrunčana.

Vsak dan so delali od 7. do 12. ure in od 14. do 17. ure, tako da od dneva ni kaj ostalo, še posebej v zimskem času. Po nekaj mesecih je bil Rajgelj prestavljen v firmo Raubel, ki je imela svoje prostore na Zalem rovtu, tako da France ni dočakal dograditve te skakalnice.

Ker je Vili Perko še ostal pri firmi Dedek, bomo sledili njegovi pripovedi. Vili se spomni, da so delavci zmrzovali pri delu, da so se malo ogreli, so kurili ogenj. Ko je lepega dne nepričakovano prišel delovodja in našel vse okoli ognja, jih je opomnil, naj le začno delati, sicer z gradnjo ne bodo nikamor prišli, je eden od njih takole pomodroval: "Veste gospod, bolje je zmrzovati ob ognju, kot pa se greti z delom!" Gradnja je kljub zmrzali in odmorom ob ognju tekla dalje. Na skakalnici so nalet in doskočišče obložili z nažaganimi brunji, ga utrdili s kamenjem in zemljo ter napravili okoli tri metre dolgo odskočno mizo. Na vrhu zaletišča so za čakajoče skakalce napravili leseno ploščad, ki je bila dvignjena na približno tri metre visoke podpornike. Na njej so se mogli "podrenjati" dva ali trije skakalci. Nanjo se je pritelovalo po nekakšni grobo iztesani lovski lestvi. O tej skakalnici je pripovedovala Darinka Lukanc, da sta enkrat na njej poskušali skakati z Amanovo Maro.

PESNIK VILI PERKO JE POMAĞAL GRADITI "TA MALO" SKAKALNICO.

Koliko sta bili ti dve skakalnici izkoriščeni med okupacijo, je težko ugotoviti. 18. marca 1942 je bila v Karawanken Bote kratka informacija s tole vsebino: "Tukajšnje športno društvo je pred kratkim priredilo na severni strani Kokovnice tek s 25 vrati za mladoletne od 10 do 18 let. V prvi skupini (10 do 14 let) je zmagal Stanislav Schweiger, v drugi je dosegel najboljši čas Josip Krmelj. Pri smučarskem skakanju je med 20 udeleženci dosegel najboljšo oceno Florian Mikitsch. Najdaljši skok je bil 25-metrski. Navdušenje za šport je v Neumarktlu zlasti med mladino zelo veliko."

Teh tekem se še malo spominja gospa Metka Kavčič - Robeževa, da so bile v marcu, ko je bila skakalnica že popravljena, ker sta takrat tekmovala tudi njena sinova Pavel in Anton in da so bili poleg domačih tekmovalcev povabljeni še nekateri nemški skakalci. Med organizatorji naj bi bil tudi Frenk Čarman. Tudi sama je želela videti, kako bosta skakala sinova. V spominih je takole zapisala: "Spomnim se, kako sem vesela (kot mama) odhitela na hrib, da bi videla sinova, ko sta tekmovala. Denarja nisem vzela s seboj, ker pri takih tekmah doslej v Trziču niso pobirali vstopnine. Stražar me je zaustavil in v nemškem jeziku zahteval denar za vstopnino, nisem ga imela. Zajokala sem in rekla, da želim videti sinova, ki skačeta, nakar se je omehčal in me spustil naprej brez vstopnine. Morda je bil moj jok namenjen tedaj prav tistemu momentu, ko se je Pavel pognal čez previs skakalne mize in doskočil tako veselo in presenetljivo. Spomnim se tudi majhne skakalnice, ki so jo otroci sami zgradili iz snega, kjer se začne pot na Veliko mizico."

Zadnje novice o skokih pri Sv. Jožefu sem zasledil v časopisu Karawanken Bote, št. 101, januarja 1943, v programu smučarskih prireditev za tisto leto. Tam je pisalo, da bodo 3. januarja 1943 specialni skoki v Neumarktlu. O tem, ali so bili ali ne, podatkov nisem odkril. Takrat je mirovala tudi Planica, čeprav so jo Nemci hoteli oživeti, tako da so velikanko obnovili, vendar se po njenem naletu ni spustil niti en sam skakalec, kakor je zapisano v knjigi o Planici.

Takratne vojne in okupacijske razmere so odvrčale domačine, da bi skakali, še posebej potem, ko je bilo dokaj smučarjev starejše generacije na silo mobiliziranih v nemško vojsko ali v delovna taborišča (Arbeitsdienst), pa tudi aretiranih in poslanih v koncentracijska taborišča. Nekaterim se je le posrečilo, da so se vključili v odporniško gibanje, nekaj jih je padlo ali pa bilo ujetih.

Tekme na Koroškem

V prvih letih okupacije so Nemci v okviru Hitlerjugend (Hitlerjeva mladinska organizacija) organizirali razna smučarska tekmovanja v smuku, slalomu, tekih in skokih še izven Trziča ter vanja vključevali tudi tržiške smučarje. Teh tekem je bilo kar nekaj po Koroškem. Ene od teh se je udeležil pokojni Emil Novak, o čemer je takole pripovedoval:

"Leta 1942 so Nemci organizirali po mladinski liniji tekme v skokih, slalomu in veleslalomu na Dobraču. Spomnim se, da smo bili tja poslani: brata Joža in Janko Krmelj, Jože Klemenc - Fojov, Joža Logar in Janez Kališnik, imena drugih mi niso osta-

la v spominu. Jaz naj bi skakal na 60-metrski skakalnici, ki pa je nisem bil vajen, a tudi smučič nisem imel primernih. Zato mi je na pomoč priskočil Matevž Lukanc in mi posodil svoje, bile so dobre in so imele posebne vezi. Tistikrat so tekmovali še Korošci in Nemci. Od Gorenjcev se spomnim, da je tekmoval tudi legendarni Janez Polda. Nastanili so nas za tri dni v neki šoli, na katero imam zelo slabe spomine. Že prvo noč so nas Nemci sredi najlepšega spanja z vpitjem in žvižganjem nagnali iz postelj, kar v nočnih srajcah, ali kar je kdo takrat imel na sebi, spodili v sneg pred stavbo, kjer smo se morali na komando "hinlegen, auf, marš, marš" - metati se v sneg, se leže plaziti naprej, se dvigati in ponovno leči.

EMIL NOVAK
JE BIL POČUMEN
SKAKALEC.

To je trajalo kar predolgo, ko so nas premočene, premražene in jezne nagnali nazaj v postelje. Izvedeli smo, da smo bili kaznovani, ker je nekdo zvečer priti-hotapil alkohol, kar je bilo strogo prepovedano. Drugega dne smo šli na tekmovalne, vsak v svoji smučarski disciplini. Jaz sem lahko samo gledal, ker mi je nekdo ukradel tiste imenitne vezi, ki še moje niso bile. Tržičani so se kar dobro držali, posebno še Joža Krmelj na 60-metrski skakalnici, Janko je dobro vozil slalom in veleslalom, od drugih Gorenjcev pa se je odrezal Janez Polda - Poldovec, ki je premagal Nemce in Korošce. Meni je ostal grenak spomin na krajo in na nemško metodo, kako poniževati in mučiti človeka."

Prvo povojno desetletje

Marjan Vodnjov je leta 1964 o usodi velike skakalnice zapisal: "Skakalci so se vse bolj organizirano pojavili v letu 1948 in so prenehali v letih 1953 in 1955. Sprva jih ni bilo veliko, ko pa so v letu 1948 ponovno popravili veliko skakalnico pri Sv. Jožefu nad Tržičem, se je njihovo število povečalo ..." V zgodovini 75 let smučarskega športa v Tržiču pa zasledimo, da so se nekateri, ki so občasno skakali, povsem usmerili na alpsko smučanje (smuk, slalom, veleslalom). Več članov starejše generacije se je zaposlilo, nadaljevati tradicijo skakanja je bila naloga mladih.

Nekaj let po osvoboditvi so mladinci začeli s skoki, med temi so bili Josef Drago, Karel Koželj in še nekateri pogumni smučarji. Skakalnici sta bili kar precej razdejani, in ko so obe popravili, je po pripovedi Joža Kavarja kakšnih dvajset mladih navdušenih skakalcev začelo vaditi skoke pod vodstvom planiškega asa Albina Novšaka, ki je s poroko postal tržiški občan, občasno mu je pri tej organizaciji pomagal Franci Globočnik. Za mladino je imel Novšak poseben tečaj za skakanje. Najbolje sta skakala Jože Logar, ki je leta 1952 postal gorenjski prvak v skokih, in Jože Kavar, kasneje državni mladinski prvak v skokih. Leta 1950 je Jože Kavar preskočil magično mejo na veliki skakalnici pri Sv. Jožefu in dosegel 42 metrov. Oba Jožeta sta bila nekaj let kar partnerja v skokih na skakalnicah Gorenjske in Štajerske. Med drugimi sta v Celju tekmovala v nočnih tekmah v skokih, bila na otvoritvi skakalnice v Mariboru na Pekarski Gorci, skakala na gorenjskem prvenstvu v Kranju, na tekmah v Kropi in še drugod.

JOŽA LOGAR JE BIL L. 1952 GORENJSKI
PRVAK V SKOKIH.

Ker smo ravno pri tem zanimivem kotu Gorenjske, lahko ugotovimo, da imata Kropa in Tržič kar nekaj zanimivih povezav. Oba ležita v prijaznih kotlinah, obdana z vencem hribov in gora, imata tudi etnične povezave; leta 1811 je velik del obrtniškega trga Tržiča pogorel, nakar se je dokaj kovačev izselilo v druge kraje, med temi tudi v Kropo, kjer je domovalo žebeljarstvo, in tam našlo svoj drugi dom. Kroparje imamo tudi v Tržiču. Iz Kroke je bil skakalec Rudi Finžgar, ki je našim smučarjem dajal nasvete, kako graditi Jožefovo skakalnico; tudi zaradi njega je smučarje vleklo v Kropo in morda še zaradi tamkajšnjih prijaznih deklet.

Ker sem želel nahlitro izvedeti, kdo vse iz Tržiča je tam tekmoval, sem tja poklical mojega prijatelja Ludvika Šmidka, ki je bil pred leti direktor šole za umetno kovaštvo UKO in se ukvarjal tudi s smučarskim športom, ga prosil, naj si osveži smučarski spomin in pove, katerih Tržičanov se še spomni kot tekmovalcev v skokih. Pri naštevanju imen mu je pomagal še nekdanji organizator smučarskih tekmovalcev Slavko Škriba. Kar po telefonu sta mi narekovala naslednja imena: Mirko Mežek, Jože in Janko Krmelj, Janez Štefe, Štefan Srečnik, Emil Novak, Jože Slatnar. Od teh so nekateri hodili v Kropo tekmovat že pred drugo svetovno vojno, prepričana pa sta bila, da so bili poleg naštetih tudi še drugi iz Tržiča.

Preselimo se spet v Tržič k skakalnicam. Tam so se pridno pripravljali člani, mladinci in pionirji na prve povojne meddruštvene tekme. Pri tem jim je s svojim znanjem mnogo pomagal Albin Novšak. Trenirali so na veliki in na "ta mali skakalnici", ki je bila vsa pobrunčana. Tekme so bile na začetku marca 1952. O teh piše v Gorenjskem glasu, št. 11, 15. 3. 1952 po naslovom Meddruštvene tekme v Tržiču 9. marca 1952: Danes popoldne so bile v Tržiču pred približno 500 gledalci prve meddruštvene skakalne tekme, ki jih je vodil Albin Novšak. Nastopilo je 37 skakalcev iz Kranja, Škofje Loke, Ljubljane, Šoštanja, Podbrezj in iz Tržiča.

Rezultati:

člani:

1. Bečer Boris, Krim - Ljubljana (22.5, 24, 24m)
2. Ivo Javornik, Krim - Ljubljana (25.5, 22, 21.5m)
3. Jože Krmelj, Ljubelj - Tržič (22.5, 23, 24m)

mladinci:

1. Stane Bernard, Ločan - Škofja Loka (24, 24.5, 24m)
2. Lojze Gorjanc, Udarnik - Kranj (26, 26.5, 26.5 s padcem in 27m, najdaljši skok dneva)
3. Matija Francko, Udarnik - Kranj (22, 22.5, 24.5m)

pionirji:

1. Marjan Romih, Ljubelj - Tržič (20, 20.5, 20.5m)
2. Jaka Bahun, Ljubelj - Tržič (16, 17.5, 17m)

JAKA BAHUN SI JE NA TEKMI V SKOKIH
9.3.1952 PRIBORIL 2. MESTO MED PIONIRJI.

Takrat je za SŠD Ljubelj skakal tudi Jelko Hladnik, član Prostovoljnega gasilskega društva Tržič, še se spomni treh skakalnic pri Sv. Jožefu, velike 35-metrške, druge "ta male skakalnice" in še občasne otroške s skokom iz snega. Pravi, da se je pri doskoku dalo izvoziti s kristianijo tudi mimo cerkve. Jelko je skakal še na tekmi v Naklem, a tam se mu je zlomila smučka "bognarca", in ker ni bilo cvenka za nove smuči, je zaključil svojo skakalno kariero.

Prvih tekem po vojni se spominja tudi gospa Metka Kavčič, ker je takrat skakal še njen sin Pavel. Takole je zapisala: "Skakalnica je ponovno zaživela 1952. leta, ko so se skakalci pripravljali na tekme. Pavel je užaljeno ugotovil, da navadne smuči niso za skakanje.

Ta problem je bil hitro rešen, smuči mu je podaril Joja (Jože Jagodic, op.M.P.) s pripombo: Da zmagaš! Skoraj bi se mu ta želja izpolnila pri skoku, skakal je pri pionirjih in bil s ponosom drugi ter dobil plaketo".

Naslednje meddruštvene tekme v skokih so bile 16.marca 1952 v Naklem na 20-metrski skakalnici. Teh se je udeležilo prek 40 tekmovalcev, med temi so bili tudi člani SŠD Ljubelj iz Tržiča, člani TVD Partizan iz Podbrezij in Naklega, Kovorja in Medvod. Prva tri mesta so zasedli Podbrežani. Nastopilo je 12 članov, 11 starejših mladincev, 15 mlajših mladincev in sedem pionirjev (Glas št.12, 22. 3. 1952).

7. februarja 1953 so bile tekme v skokih v Škofji Loki, v Vincarjih. Tekmovalo je 86 tekmovalcev, med njimi so bili tudi tržiški mladinci (Gor.glas, št. 6., 1953).

28. februarja 1954 so bile v Podbrezjah na 25-metrski skakalnici mladinske tekme, udeležilo se jih je 28 tekmovalcev, med njimi tudi skakalci "Ljubelj" Tržič (Gorenjski glas, 6.marca, 1954,št. 10).

Pri pregledu rezultatov v skokih na skakalnicah v Naklem, Podbrezjah in Škofji Loki, pri katerih so sodelovali skakalci, člani "Ljubelja", vidimo, da na prvih treh mestih manjkajo Tržičani, čeprav so imeli za treniranje in za tekme doma dve dobri skakalnici, na katerih so se radi preizkušali tudi gostje od drugod, kar nehote navede bralca, da začne razmišljati o vzrokih.

Tako so radi prihajali v Tržič trenirat in tekmovat skakalci iz Kovorja (Joža Aljančič in vrstniki), iz Podbrezij (Jernej Jeglič - Nejko in drugi), iz Dupelj (Vinko Frelih in vrstniki), iz Kroke, Loma in še od drugod. Skakalnica pri Sv.Jožefu je privabila tudi Jožeta Šlibarja, kasnejšega svetovnega prvaka v skokih.

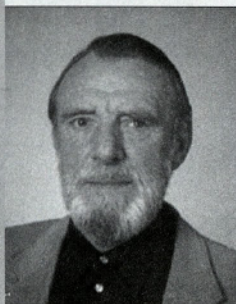
Da so Podbrežani radi hodili v Tržič trenirat in tekmovat, čeprav so sami imeli zelo dobro skakalnico, mi je pripovedoval Stanko Tonkli, ki je bil pred več leti direktor v ZLIT. Med skakalci je bil posebno dober "Matijovčev" Nejko iz Podtabra. Stanko se

IZGLEDA, DA BO MARJAN ROMIH
OBJEL VRH SMREKE.

je spomnil anekdote z ene od tekem na Jožefovem griču, ki so se je udeležili Podbrežani. Pri poskusnem skoku je imel Nejko smolo in tako nerodno padel, da je za sabo potegnil še nekaj gledalcev. Takrat pa je za njim zavpila znana tržiška hudo-mušna dama: "Še diplomate nam boš pobil!" Gledalci so se zasmeli, prizadeti so ostali celi, Nejko pa se je pri tekmovalnih skokih dobro odrezal in si priboril diplomu.

Marjan Romih

MARJAN ROMIH
JE PRED POL
STOLETJA
SKAKAL ŠE
KOT PIONIR.

Med temi, ki so skakali kot pionirji, je bil tudi Marjan Romih, rojen l.1938. Svojo takratno smučarsko kariero je takole opisal: "Že zelo mlad sem gojil alpsko smučanje in skoke. Skupaj s svojimi vrstniki iz generacij 1936 - 1940 smo skakali v Hrastah in pri Sv. Jožefu. Med temi so bili: Joža Hladnik, Ciril Laussegger, Franc Strniša, Jaka Bahun in Kovorjan Jože Šlibar; resna konkurenca v skokih nam je bila tekstilka Vida Koder, ki se ni bala skakalnic. Za skoke smo imeli jesenove "bognarce" s tremi žlebovi. Zame so bile skoraj malo pretežke. Za treniranje smo skakali tudi na "ta mali skakalnici", ko pa so popravili še "ta veliko", sem leta 1950 začel trenirati še na tisti. Skakal sem še kar dobro, ker sem bil dokaj korajžen in imel dobro tehniko. Tekmoval sem doma, hodili smo tudi v Kropo, Podnart, Kranj, Podbrezje, Škofjo Loko in še drugam. V Trzič pa so prihajali na trening in tekmovanja Kovorjani, Dupljanci, Naklanci, Podbrežani in še iz drugih vasi. Na tekmah sem bil vsaj med prvimi petimi. Med zadnjimi tekmami, ko sem tekmoval zunaj Trziča, je bila 1954 izbirna tekma za reprezentanco v Podkorenu, vendar nisem bil izbran. Uvrstila sta se Jože Kavar in Jože Logar.

Tisto leto mi je naše društvo "Ljubelj" posodilo smuči iz lesa hickory, ki sem jih bil strašno vesel in sem si jih že dolgo želel. Z njimi bi lahko na tekmi dosegel lepe uspehe, ker so bile zelo lahke in za skakanje dosti primernejše kot težke jesenove. Doma sem jih kar božal, še ponoči sem jih hodil gledat, tako so me pritegnile. Obetal sem si, da bom društvu in njegovemu vodstvu lahko pokazal, kaj sem z njimi sposoben doseči v svoji kategoriji. A vse se je v meni podrlo, ko je vodstvo odločilo, da moram oddati smuči enemu od starejših tekmovalcev. Bil sem tako žalosten in razočaran, da sem jokal. Kar sem dobil od društva v last, je bil svečan pulover in smučarska kapa z napisom SK Ljubelj.

Nisem bil zadovoljen z odnosom vodstva do nas skakalcev, ker je dajalo prednost predvsem razvoju alpskega smučanja, tekači in skakalci smo bili zapostavljeni. Zato sem nehal skakati in sem se preusmeril na motorizem, ki mi še danes tiči v mislih in kosteh.

Tako je navdušenje mladih za skakanje v sredi petdesetih let začelo upadati. Nekateri, ki so jih skakalnice motile, so začeli leseno ogrodje in bruna odnašati za kurjavo, posebno še z male skakalnice." Tako je s priokusom grenkobe končal svojo pripoved Marjan Romih.

O tem zasledimo nekaj kritičnih pripomb tudi v 2o. številki Gorenjskega glasa 24. maja 1954, v prispevku Med tržiškimi športniki in še kaj. Tam med drugim beremo:

“Največji smučarji iz Tržiča so tudi stalni državni reprezentanti v alpskih disciplinah, zato imajo kot taki večje možnosti za napredek kot naši mladinci ...”

Tisto leto so prenehali skakati še nekateri perspektivni skakalci, med temi tudi Jože Kavar in Jaka Bahun, naslednje leto pa še Jože Krmelj (o njem bomo pisali kasneje). O stanju tržiških skakalnic pa piše v Tržiškem vestniku, št. 17, leta 1955, str. 4 tole: Smučarski klub “Ljubelj” je razpravljal o vprašanju smučarskega športa. Smučarske naprave v Trziču - skakalnica pri Sv. Jožefu je tik pred razpadom. Mi smo jo že popravljali, vendar so jo zob časa in razni smučanju nenaklonjeni ljudje skoraj uničili. Za ureditev bi bila potrebna večja sredstva, pred vsemi les. Potrebno bi bilo zgraditi še eno manjšo skakalnico do 20 m za pionirje.

Naslednjih dvajset let

Za posebno atrakcijo je na razpadajoči veliki skakalnici poskrbel prvi motokrosist v Trziču Janez Rotar, ki je leta 1959 z motorjem zapeljal po zaletišču, skočil in spretno izvozil čez doskočišče. Janez je bil tudi pobudnik za organizacijo motokrosa v Trziču, kjer se je na tekmah tudi skakalo, a ne po snegu, pač pa po prašni ali razmočeni progji. Janezov mlajši brat Tone pa je bil smučar in je kasneje sodeloval pri novem popravilu skakalnice pri Sv. Jožefu.

Kako je omenjeno popravilo teklo, je zanimivo razlagal Janez Perko, sedaj tehnični direktor v komunalnem podjetju in se bo čez nekaj let tudi sam pridružil upokojencem. Dejal je, da se je jeseni 1962 skupina fantov, ki so za rekreacijo želeli skakati na veliki skakalnici v zimskem času 1962/63, odločila, da za silo popravi njeno razpadajočo odskočno mizo. To so bili Maks Ošabnik, Tone Rotar, Janez Zazvonil in Janez Perko, ki se te avanture takole spominja:

“Pri odskočni mizi je razpadala kamnita obloga. Ker nismo imeli lesa za utrditev, smo sklenili kamne zabetonirati, a tudi cementa in denarja nismo imeli, da bi kupili cement. Treba ga je bilo nekje dobiti na kredit ali pa za nižjo ceno. Takrat so začeli zidati stavbo za SDK (Služba družbenega knjigovodstva), na njenem gradbišču je bil tudi cement, tega je čuval star, vesten čuvaj, ki so mu po domače rekli “ta pukvast Franci”, pisal se je Cerkovnik, stanoval je v rdeči hiši na Balosu. Z mladostno iznajdljivostjo smo ga “prinesli okol” in si “izposodili” manjšo količino cementa “za nedoločen čas”. Z združenimi močmi smo s tem cementom popravili odskočno mizo, tako da nam je skakalnica za silo služila še leto ali dve za treniranje, dokler nismo bili vpoklicani na služenje vojaščine. Sem in tja je skakal še kdo drug. Prave skakalne smučiči sta imela le Tone Rotar in Janez Zazvonil, mi pa navadne.

Te skakalnice se spominja tudi Vili Perko, ker je k njej spremljal svojega sina, ki je želel skakati. To ni bilo za tekmovanje, ampak kar tako za zabavo. Sin je skakal več ali manj uspešno, ata pa mu je meril dolžino skokov. Vili se je pri tej dolžnosti spomnil, kako je tudi sam smučal in poskušal skakati na Kilarjevi senožeti pod cerkvijo, ko je bil star 14 ali 15 let, skoraj še otrok, sinove starosti. O teh spomnih pravi: “Ko sem gledal sina, kako skače na pravi skakalnici, sem se spomnil, kako

sem sam smučal in poskušal skakati spodaj na senožeti na priložnostni skakalnici, takrat je tam skakal tudi Tina Mulej. Pri spustu sem imel smolo, si s palico zlomil rebro in tudi palico. Čeprav me je zelo bolelo in sem težko dihal, tega doma nisem upal povedati, ker sem se bal očeta. Njemu pa ni ušlo, da se čudno držim, počasi hodim in imam skremžen obraz. Hotel je vedeti, kaj je z mano narobe. Ko sem mu s strahom povedal za nesrečo, se ni jezil, a tudi k zdravniku me ni poslal, rebro se je moralo samo zarasti, kar je zame preveč dolgo trajalo, novo palico sem pa dokaj hitro naredil.”

Skakalnico so še zadnjič popravili marca 1973, ko je bilo na njej državno prvenstvo v skokih, ki so ga zaradi slabih snežnih razmer drugod organizirali v Tržiču. Teh popravil se še dobro spomni Marjeta Mrak. Pri pripravah skakalnice za to prvenstvo je sodelovalo več domačinov, med katerimi si je zapomnila Nandeta Kramarja. Med takratnimi skakalci je bil tudi Danilo Pudgar, ki je bil leta 1972 državni prvak v skokih (Črna na Koroškem); istega leta pa udeleženec olimpijskih iger v Sapporu (Japonska).

STROVOPOLNEK ALPILIH VETERANOV

Prof. dr. ...

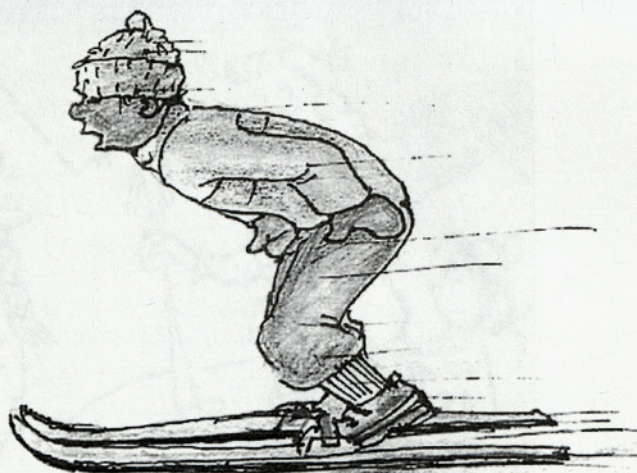
...

"KO PA GREDO TAKO RADI Z MENOJ."

II. DEL

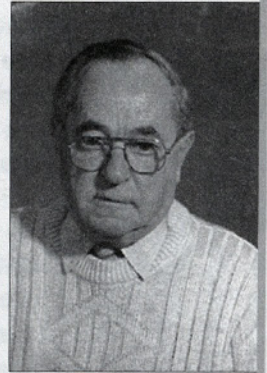
PRIPOVEDI NEKATERIH VETERANOV

MIRKO MEŽEK IN SMUČARIJA

Pred drugo svetovno vojno je bil Mirko med najstarejšimi skakalci na novi skakalnici pri Sv. Jožefu. Še vedno čuva tiste smuči in prav zanimivo ga je bilo poslušati, ko je pripovedoval, kako je bilo smučanje povezano z njegovim življenjem v mladih in kasneje v zrelih letih. Kar je pripovedoval, je le del njegove bogate življenjske zgodbe. Pa preberimo to zanimivo pripoved.

“V družini nas je bilo deset otrok, jaz sem bil rojen leta 1920. Oče je bil čevljarški mojster, a se je zaposlil v Predilnici, ki je dajala kruh mnogim družinam v Tržiču in okolici, mama je bila tam mojstrica. To je bilo povezano tudi z mojim bivanjem v otroškem zavetišču “na Skali”, v dnevnem šolskem varstvu, ki so ga vodile šolske sestre, Predilnica ga je podpirala. V tem varstvu nas je bilo mnogo otrok staršev, zaposlenih v tej tovarni. Po končanem vsakodnevnem pouku sem bival od prvega do četrtega razreda meščanske šole na Skali, pri urah učenja. Med mojimi sošolci se nekaterih še spominjam po imenih, to so bili: Janez Vuk, Tone Stihlerl iz Radovljice, Milica Pretnar, Dora Salberger, Vinko Tomazin, Slavko Rozman iz Loma, Francka Gros iz Gorič idr., na koncu nas je bilo 13 maturantov. Po končani maturi sem se šel učiti ključavničarja k strojnemu ključavničarju Alojzu Kosu, pri katerem sem zdržal le eno leto, ker je bil pregrob z vajenci. Potem sem se zaposlil kot pomožni ključavničar v tovarni Runo in po treh letih napravil izpit za strojnega ključavničarja. Z leti sem postal delovodja mehanične delavnice in kasneje pomožnih obratov; vmes sem delal še izpit za kurjača in strojnika parnih kotlov. Svojo službeno pot sem končal kot vodja kotlarne v Savi - Kranj. To je bil moj poklicni ali preživetveni del moje življenjske zgodbe v najbolj skrčeni obliki,” je zaključil Mirko in nadaljeval: “Kako sem pričel smučati? Najprej smo se otroci še kot šolarji sankali po Ljubeljski cesti, potem pa sem začel gledati, kako bi prišel do smuči. Pomagal mi je Štefan Srečnik, ki mi je dal svoje stare smuči z jermenčki in palicami s “šteklji”. Okoli 1935 sem dobil svoje smuči in se poleg alpskega smučanja začel ukvarjati tudi s skoki. Leta 1937 bi skoraj ostal pod storžiškim plazom, bil sem ranjen v glavo in ostal živ. Pod vtisom te tragedije je nekaj časa vladalo mrtvilo na področju smučarije. Takrat sem bil predsednik Alpinističnega odseka v razvoju pri Planinskem društvu Tržič. Nekateri člani smo se udeleževali tudi smučarskih tekmovanj. Ko so leta 1938 začeli delovati fantovski odseki, pri katerih so poleg telovadbe gojili tudi smučarijo, smo se smučarji pričeli deliti na “fabriško skupino” (danes Ravne) in skupino smučarjev, članov fantovskega odseka (FO). Ta se je bolj usmerila na smučarske skoke in sklenila, da pri Sv. Jožefu zgradi pravo skakalnico. Poskrbeli smo za vsa dovoljenja od občine in cerkve za primeren svet, o čemer je že nekaj zapisanega, zato ne bom ponavljal, kako smo gradili. V letih pred gradnjo so sinovi tržiške elite (Stranskyjevi, Amanovi) in drugi, materialno bolje stoječi Tržičani, hodili skakat tudi na Kilarjevo senožet pod cerkvijo, ti pa pri gradnji niso sodelovali. Tudi finančne pomoči smo dobili bolj malo. Pri tej akciji sem s številnimi sovrstniki in drugimi ljubitelji tega športa aktivno sodeloval in komaj čakal odprtja skakalnice. Tistega dne sem na

BIL JE MED
GRADITELJI
SKAKALNICE.

tekmi v skokih osvojil pokal, ki ga hranim še danes. Ker v tistih letih še ni bilo stroge delitve med alpskim smučanjem in skoki, smo z drugimi smučarji večkrat tekmovali tudi v smuku in slalomu na senožetih pod Storžičem, kot člani FO in Planinskega društva Tržič.

Tekmovali smo tudi v Mojstrani in v Kropi. Bližala se je vojna katastrofa ... Zadnja tekma za prvenstvo Tržiča je bila v marcu 1941. Pokrovitelj je bil župan Janez Majeršič. Tekmovali smo izpod Skale na pobočju Velikega vrha do Planinskega doma na Kofcah, ki je bil kasneje, 17.2. 1945, požgan, delno je pogorela tudi tamkajšnja kapelica.

Mojo smučarsko pot je pretrgala vojna in me za nekaj let pognala od doma. Po vrnitvi nisem več tekmoval, pač pa sem se udejeval kot sankiški sodnik. Skupaj z Jožetom Jagodicem sva bila štarterja na tekmah iz Zgornjega Loma do Krvina ali od cerkve sv. Ane do tam, kjer je bila TGC gostilna. Med seboj so tekmovali ekipe iz Runa, Kos, BPT, Peka in Žage. Nekajkrat sem bil tudi za sodnika Smučarskega kluba Tržič. Dokaj let sem bil član alpinističnega odseka in v okviru Planinskega društva Tržič za tržiške alpiniste-pripravnike, vodil nekaj manjših plezalnih tečajev pod Storžičem. Pred leti sem se še ob nedeljah smučal na senožetih pod Storžičem, danes pa skakalne smuči, ki mi je naredil še oče Lukanc - Čaček, počivajo in uživajo, kot jaz, zasluženi mir in pokoj."

Original te fotografije hrani alpski smučar Janez Perko iz Bistrice. Nastala je nekaj let pred drugo svetovno vojno in kaže generacije mladih Tržičanov, morebitnih bodočih alpskih smučarjev tekmovalcev v smuku, slalomu in veleslalomu ali v nordijskem smučanju kot tekačev, skakalcev ali biatloncev. Zanimivo je pogledati njihovo takratno revno, preprosto smučarsko opremo v primerjavi z današnjo.

Med seniorje skakalnega športa v Tržiču spada tudi 82-letni Štefan, ki je ob obujanju mladostnih spominov na svoje smučanje in skoke takole pripovedoval: "Rojen sem bil na začetku dvajsetih let prejšnjega stoletja v družini čevljarjskega obrtnika. V tistih letih so bile zime še bolj "zimске", kakor so danes, bolj stabilne. Za vožnjo po snegu sem dobil najprej sanke, po domače smo jim rekli "šlite". Ker je bilo že v okolici naše hiše dovolj strmin za "dričanje", mi ni bilo treba daleč hoditi. Še preden sem začel hoditi v šolo, sem dobil tiste prazgodovinske "dilce", iztesane iz bukovega lesa, kakršne so bile takrat v modi. Prave jesenove smuči (ski) pa mi je prinesel Miklavž, ki se je za Miklavževo noč tam mimo prismočal in jih kupil pri Čačku - Lukancu. Imele so še navadne vezi z jermenčki, zraven pa sta bili še leskovi palici, vsaka z zabito jekleno konico (štekcljem) in pušpanovim krogom. Za "dres" so bile pumparice, ki jih je sešil "družinski žnidar (krojač) Toml" - Stritih iz Bistrice. Takrat je bilo še v navadi, da smo se za izdelavo obleke držali kar enega krojača ali iste šivilje, za obutev tudi istega čevljarja. Čevlje sem dobil kar iz domače delavnice; sviter, kapo, rokavice na palec in šal so bili proizvod maminih pridnih rok in urnih prstov.

TUDI ŠTEFANA
SREČNIKA
ŠTEJEMO MED
SKAKALCE
PIONIRJE V
TRŽIČU.

Prve proge sem imel kar mimo domače delavnice pri Brku, potem pa sem se z vrstniki smučal v Hrastah in na Šetinčevem travniku, kjer so danes bloki. Za smučanje smo imeli pripravo že v osnovni šoli pri telovadnih urah, v zimskih mesecih sta nas učitelja Tone Belehar in Ivan Stopar vodila v Hraste. Dekleta so se takrat bolj sankala, fantje pa smučali."

Ko sem bil star 10 ali 11 let, sem se že udeležil prve tekme v teku od Cenove pristave do cerkve sv. Ane in nazaj, kar je bilo dokaj zahtevno. Bil sem tretji, to pa zato, ker so me zbegali gledalci, ki so se nabrali okoli cilja. Ker sem se bal, da se bom zaletel vanje, sem zavil stran in tako izgubil boljše uvrstitev. Za nagrado sem dobil mažo za smuči, ki sem je bil zelo vesel.

S smučanjem sem nadaljeval še v meščanski šoli, privlačilo pa me je tudi skakanje. Z njim sem začel, ko sem bil že vajenec v obrtni šoli in se po hišni tradiciji učil za čevljarja. Let 1938 so člani fantovskega odseka začeli graditi imenitno skakalnico nad Jožefovo cerkvijo. Tam sem pomagal graditi kot mladinec. Društvo je nakupilo tudi smuči po 120 dinarjev. Skakalnico smo delali po "fajrontu" (po končanem dnevnem delu) in večkrat potegnili tudi v noč. Gradbišče smo osvetljevali z ognji in gasilskimi baklami. Za skoke nas je treniral Rudi Finžgar, "suho vadbo" pa smo imeli v Runo. Tistega dne, ko je bila skakalnica odprta in blagoslovljena, smo dopoldne imeli smuk in tek z vrha Novin pod Kokovnico, mimo Pavčkove skale, čez "farovski" vrt in na Šetinčev travnik do cilja. Ker sem takrat imel polomljene smuči, mi je svoje posodil Rudi Finžgar. Dirkal sem z njegovimi, bil tretji ali četrti, ne spomnim se več točno, vendar sem prismočal toplo srajco, ki mi je zelo prav

prišla. Smolo pa sem imel popoldne s skoki na novi skakalnici, prvi skok je bil odličen, drugi samo 11 metrov. Najboljši je bil takrat Mirko Mežek. Nekaterih tekmovalcev se še spomnim, ne pa vseh. To so bili: Joža Slatnar - Cvajnar, Maksi Debevc, Nadko Salberger, Tonček Zaletel. Za mlajšo generacijo so skakali Emil Novak, Tonček Hafner, korajžen Tonček Lukanc in še drugi. Skakal je tudi "Matijovčev" Nejko iz Podtabra.

Kasneje smo šli tudi v Mojstrano na skakalne tekme, in sicer Mirko Mežek, Maksi Debevc, Joža Slatnar in jaz - Štefan. Pred tekmo smo prespali kar na trdih klopeh v gostilni na Dovjem in se zbudili s trdimi in bolečimi hrbti. Ker je bila tistega dne skakalnica zaledenela, smo skakalci najprej zavihteli krampe, progo prekopalali in jo poravnali. Vse to pa ni bila dobra priprava za tekmovanje, tiste skakalnice tudi nismo bili vajeni, ker je imela malo višje nivelirano odskočno mizo kakor naša tržiška. Zato smo slabo skakali. Zmagovalec je bil domačin Janez Polda, ki je dobro poznal skakalnico. Za nagrado je dobil lepo palico, z zlato ali pozlačeno bunko na vrhu.

Potem smo skakali tudi na Rikovi skakalnici pri nekdanji Sv. Ani, ki je nesla okoli 40 metrov, če ne še več. Tekmovat smo šli tudi v Kropo, kjer so imeli kar dobro skakalnico, pa tudi gostilna je bila blizu. Potem je prišla okupacija, mi prekrizala vse lepe mladostne načrte in pogoltnila najlepša leta, pet jih je bilo. Potlej nisem več skakal, ker je bilo treba začeti s službo. Še vedno pa sem rad hodil gledat tekme generacije povojnih skakalcev, kako so se kosali na skakalnicah pri Sv. Jožefu."

Kdo je bil Albin?

Na tega skakalca in planiškega junaka nikakor ne smemo pozabiti, na Bohinjca, ki je rasel s planiškimi skakalnicami, učil mlade skakalce, bil s svojo preprostostjo in vztrajnostjo za zgled, tako mladim kot že uveljavljenim skakalcem. Po vojni je svoje izkušnje prenašal tudi na mlade tržiške skakalce in znova pomagal oživiti smučarsko skakalno disciplino na nekaj let počivajočih in pomalem razpadajočih skakalnicah pri Sv. Jožefu.

Albina sem poznal še, ko je bil monter v Podbrezjah in je napeljal elektriko tudi v našo hišo, kot šolarčka me je nekajkrat vozil na "štangi" njegovega imenitnega dirkalnega kolesa, kar pa ne spada k opisu njegove skakalne kariere, ampak le k mojim mladostnim spominom. Pri iskanju podatkov sta mi zelo pomagala njegov sin elektroinženir Albin, ki mi je pošiljal podatke o očetu, in elektroinženir Drago Papler; ta je napisal odličen življenjepis, ki je leta 1992 izhajal v časopisu Slovenske brazde, pod naslovom Albin Novšak - planiški junak.

OLIMPIJSKI
REPEREZENTANT LETA 1963

Nekaj zanimivih podatkov sem dobil tudi v Biltenu internega glasila TKS Tržič za leto 1984, pa tudi pri tistih smučarjih skakalcih iz Tržiča, ki so Albina poznali ali z njim sodelovali oziroma bili njegovi učenci. Med nami je bival 45 let, najprej kot monter, potem kot elektronadzornik za Tržič. Na ta kraj ga je vezala tudi domačinka gospa Pavla, z njo se je leta 1949 poročil, v Pristavi sta imela hišo in družino.

V kratkem povzetku pogledjmo, kaj je o Novšakovi mladosti zapisal g. Drago Papler.

"Albin je bil rojen 1915 v Gorenji vasi pri Bohinju, tj. bilo v drugem letu prve svetovne vojne. Osnovno šolo je obiskoval v Bohinjski Bistrici, kjer je živel med prvo svetovno vojno. Smučati je začel z osmimi leti, nastopal je v smučarskih tekih, ki jih je organiziral Tomaž Godec (kasnejši narodni heroj), in fanta kmalu uvrstil med skakalce. Do prvih smučí je prišel tako, da je raztreščil sod, dobil dogi, nanju napel jermena in dobil nekaj smučem podobnega. Prave skakalne smučí pa je dobil iz gabra, ki sta ga posekala z bratom in les posušila, kolar Konič iz Bohinja je iz tega lesa naredil lepe "dilce", ki so bile zelo hitre. Kasneje je Albin dobil še jesenove skakalne smučí. Leta 1928 se je trinajstletni Novšak šel učít v Kranjske deželne elektrarne KDE; te so upravljale vodne elektrarne in izvajale elektrifikacijo dežele. Pomagal je delati instalacije v Bohinju, popravljati omrežje, vzdrževati transformatorske postaje. Po letu dni je šel v Žirovnico v elektrodelavnico; tam so delali kovinske konstrukcije za transformatorske postaje, gradili daljnovode in hišne priključke vse do Kranja.

V začetku tridesetih let so v Planici zgradili 80-metrsko skakalnico. Pri tem je sodeloval Albin z inž. Bloudkom kot "poskusni zajček" s skoki na tej skakalnici, ki so jo svečano odprli 4. februarja 1934.

25. marca so bile prve velike mednarodne tekme. Novšak je takrat skočil 66 metrov in za 6 metrov presežal dotedanji državni rekord, Norvežan Birger Ruud pa 92 metrov in postavil svetovni rekord. Albinu je bilo takrat 18 let.

Naslednje leto so skakalnico še izboljšali. Sredi marca 1935 je bila mednarodna prireditel, pri kateri sta se kosala Bogo Šramel in Albin. Prvi je dosegel 72 m, Novšak pa 74 s padcem. Izven konkurence je Norvežan Andersen skočil 99 metrov."

V tem podlistku je zanimiv še naslednji komentar: "Vsak skakalec, ki hoče preskočiti 80 ali 90 metrov, mora biti v resnici junak ..., on mora za prestiž svoje države in svojih barv napeti vse sile, da doseže v hudi mednarodni konkurenci kak uspeh."

Spremljajmo še Albinovo poklicno pot. Ko je opravil izpit za elektromonterja, je šel na rajon Podbrezje, ta je segal od rajona Radovljica do kranjskega rajona Primskovo. V Podbrezjah je stanoval pri Glinovcu, skupaj s sodelavcem Kermavnerjem, bil je skoro za dve glavi višji od Albina.

1933 je Novšak postal stikalec v razdelilni transformatorski postaji Polica in tam ostal deset let, še stanoval je tam. Polica je bila tudi kot kraj ozko povezana z Albinovim treniranjem v skokih, ki ga je izboljšal s svojo novo skakalnico iz slame. Kaj je o tem sam pripovedoval, sem povzel iz že prej omenjenega BILTENA, ki povezuje Tržičane in zimske olimpijske igre v Sarajevu 1984. Tam takole razlaga, kako je prišel na idejo o gradnji "slamnjače": "Leta 1935, po planiških skakalnih tekmah, smo se vsi tekmovalci porazgubili na vse strani in vsak se je po svoje pripravljaj na olimpijado. Eden je tekkel, drugi je plaval, tretji je telovadil na drogu, jaz pa sem si zamislil na Bregu pri Polici svojo skakalnico. Preden sem prišel do te skakalnice, sem se "dričal dol" po tistem bregu, po suhi travi seveda, in sem odskakoval, da sem utrjeval odskok, da bi obdržal kondicijo. Pogruntal sem, da bi napravil skakalnico iz slame. Na pomoč mi je priskočil Vinko Golob, naredila sva lesene koze, ki so služile za umeten nalet, in nanje pribila deske. Potem sva pri kmetih na Okroglem dobila slamo. Tu je bil pomemben način pokrivanja skakalnice, saj sva morala uporabiti enako tehniko kot krovci pri pokrivanju slamnatih streh.

Prvi poskus ni bil najbolj uspešen, kajti spodnjega dela skakalnice še nisva imela pokritega s slamo. To seveda ni bilo pravo skakanje, služilo pa mi je obdržati kondicijo in za trening odskoka.

Ker je bilo poleti, se dobro spominjam, da sem se enkrat spomnil, da bi skakal kar v kopalnih hlačah. Na nogah sem imel "gojzdarje", na sebi kopalke, povrh vsega pa še "dile". Samo zamislite si, kakšen sem moral biti. In tako sem se spustil z vrha

skakalnice. Skočil sem kakšnih 16 metrov, saj nisem bil najbolj siguren, ker sem bil "nag", no in da bi bila sreča popolna, sem pri doskoku sedel na zadnjo plat. Lahko si mislite, moja koža in tista slama, ko se je to začelo drsati eno ob drugo, sem bil prepričan, da se mi je "ta zadnja vžgala."

Papler je v nadaljevanju zapisal, da je bil na tej skakalnici, slamnjači, doskok nekoliko trši, kar je koristilo utrjevanju nog. Da je pri doskoku preveč zaropotalo, kar drugim skakalcem ni bilo preveč všeč, da je skakalnica nesla tudi do 24 m, smuči pa je bilo treba mazati z milom.

Na olimpiadi v Garmisch Partenkirchnu

(povzetek po pisanju Draga Paplerja, Albin Novšak - planiški junak)

V njem Albin pripoveduje, da so za nastop na olimpijskih igrah leta 1936 vadili tudi na Pokljuki, kjer jim je treniranje omogočila zimskošportna zveza, nekaj opreme in novih dresov pa je našim tekmovalcem zagotovila šele nabiralna akcija. Na četrtih olimpijskih igrah v Ga-Pa je bilo 756 športnikov iz 18 držav. Olimpijska ideologija je vsaj navidez prekrila nacistično željo po nadvladi nemškega naroda.

Vrhunec smučarske prireditve so bili skoki na 80-metrski skakalnici, za katero so tudi Norvežani trdili, da je najlepša na svetu, lepša od naše planiške velikanke, na kateri je le mesec kasneje Joseph Bradl kot prvi človek poletel več kot 100 metrov. Kljub vsej hvali so bili skoki na skakalnici v Ga-Pa zaradi počasnega zaletišča krajši. Najboljši so skakali okrog 75 metrov, Jugoslovani pa so bili za 15 do 20 m krajši. Franc Pribošek je bil s skokoma 55 in 59 m na 39. mestu, Albin Novšak je s skokoma 54 in 58.5 m zasedel 41. mesto.

Nova skakalnica v Planici

(po Dragu Paplerju)

Inženir Bloudek je postavil novo skakalnico, ki je bila za 35 metrov večja od tiste v Ga-Pa in varnejša za dolžino skokov - poletov okoli 100 metrov. Konzervativna FIS (Mednarodna smučarska zveza) je temu nasprotovala. 1936 je to skakalnico z Bloudkovim dovoljenjem preizkusil Bine, jo tako krstil ter postal junak dneva, 15.marca pa so bile smučarske tekme v skokih, na katerih je Novšak dosegel kar tri rekorde, 72 , 81 in 89.5 m, Joseph Bradl pa 101 meter.

Po teh uspehih so Albinu zaupali vodstvo planiške šole za vzgojo mladih tekmovalcev iz Rateč, Kranjske Gore in Mojstrane, ta je bila do 1941. Posebej so se odlikovali učenci učiteljice Mince Rabičeve, med temi Janez Polda.

V teh pripovedih govori Novšak tudi o različnih držah rok pri skokih. Tako so skakalci leta 1934 še krilili z rokami, čez dve leti so roke že držali naprej.

Zaradi nasprotovanja FIS je bila Planica skakalnica drugega reda, ker je FIS vsem smučarskim zvezam prepovedala sodelovanje. Na 65-metrski pa so naši tekmovalci kot zanimivost uprizarjali celo dvojne skoke.

Albinova velika želja je bila skočiti magično mejo 100 metrov. Temu cilju se je bližal iz leta v leto. Tako je 3.marca 1941 v četrti seriji skočil 103 metre z rahlim dotikom, pred njim pa Rudi Finžgar 101 meter, tudi z rahlim dotikom. Tistega dne je Albin skočil najdaljši skok v življenju. To je bila zadnja tekma v Planici pred nacistično okupacijo.

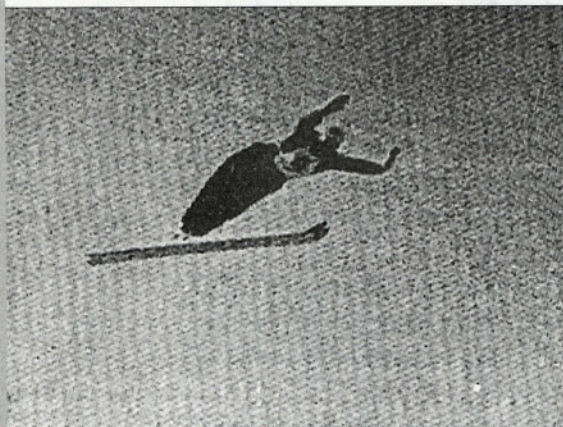
Skakanje in oprema

O načinu nabiranja znanja in izkušenj za tekmovanja je Albin pripovedoval Dragu Paplerju, da je spadal med tiste naše skakalce - pionirje, ki so bili samouki in so potrebno znanje "kradli", kjer se je le dalo. Šele tuji trenerji so jih seznanili s tekmovalno tehniko in načinom treniranja.

Pri skokih so se v začetku držali zelo naprej in imeli velik predklon, smuči so morale biti v zraku tesno skupaj, med letom so krilili z rokami, potem pa je videl, kako je Birger Ruud zaustavil roki, skočil in zmagal. Tudi Albin ga je posnemal, vendar so sodniki temu nasprotovali in odbijali točke. Danes smuči drže bolj na široko in letijo bolje. Skakal je tudi brez kape; skakalci so bili oblečeni v tople puloverje in v "špichoze", ki so "refetale" po zraku.

Za svoje delo v prostem času na skakalnicah, treningih in tekmah ni dobil nobenega denarja. Na turnejah je včasih porabil ves svoj prisluženi denar, tako da so mu celo v podjetju, kjer je bil zaposlen, finančno pomagali.

Okupacija

FOTOGRAFIJA IZ PODLISTKA DRAGA PAPERJA: ALBIN NOVŠAK - PLANIŠKI JUNAK

Med okupacijo je bil Novšak še naprej stikalničar na Polici pri Naklem. Ker pa je sodeloval s partizani, sta ga prišla aretirat dva gestapovca. Ko je bežal, sta za njim streljala in ga zadela v koleno, ga ujela in pretepla. Zaprt je bil v Kranju in v Begunjah. Ker mu niso mogli ničesar dokazati, so ga izpustili. Nato je služboval v Črnučah.

V novi državi

Po končani vojni je Albin treniral bolgarske in madžarske skakalce, ponovno je vodil planiško šolo za skakalce, vanjo je bil med drugimi vključen tudi Janez Polda.

Albin je zadnjič skakal v Planici leta 1947, vendar ga ranjena noga ni več ubogala, zato je moral odnehati. Še istega leta je v Trziču nastopil službo pri Elektro Kranj, področno nadzorništvo Trzič, kjer je bil vse do upokojitve. Pri svojem delu se je srečeval z nadzorniki rajonov Radovljica in Podbrezje, še posebej rad je zahajal k Jožetu Paplerju v Podbrezje, ki je vodil tamkajšnje nadzorništvo, ta je imel sina Draga, ki je v začetku devetdesetih let napisal Novšakov življenjepis, v njem je posebej poudaril pomen Planice.

RUDI FINŽGAR IN ALBIN NOVŠAK
KARIKATURA IZ TEDNIKA SLOVENSKE
BRAZDE, 12.3.1992

Albin oživlja tekmovanja v skokih pri Sv. Jožefu

Kot smo že brali v poglavju o skakalnicah pri Sv. Jožefu, je Albin Novšak kmalu po prihodu v Trzič začel z vzgojo takratnih mladih in malo starejših smučarjev skakalcev, ki so v tistem desetletju začenjali s skoki na veliki in mali skakalnici, potem ko je bila l. 1948 velika popravljena. Albin je zanje organiziral tečaje za treniranje in skakanje, tako da so z njegovo pomočjo in izkušnjami, ki jih je radevolje prenašal na takratne generacije, kaj kmalu dosegali zavidljive uspehe, tako doma kot tudi v drugih skakalnih središčih Gorenjske.

O tem pohvalno govore takratni člani in mladinci, ki so aktivno sodelovali na treningih in na medruštvenih tekmovanjih v Trziču in okolici.

V BILTENU TKS iz leta 1984 je zapisana zanimiva anekdota, ki jo je v intervjuju povedal Novšak, zato sem si jo kar izposodil. Takole jo je povedal:

“Bilo je že po vojni, ko smo imeli tekmo na skakalnici na Jožefovem griču. Prišli so skakalci iz Trziča, okolice in tudi iz Kranja jih je bilo nekaj. Prišel je celo Gorjanc, sedanji direktor klasičnih alpskih disciplin. Med vsemi temi nastopajočimi sta bila posebno dobra dva: Kavar in Logar, za katera pa ne vem, kako se je končala njuna športna pot. Dan pred tekmo se je močno otoplilo, tako da se je v izteku skakalnice, kjer je sicer kotanja, ki se v ugodnem vremenu prekrije s snegom, nabrala voda. Mi smo jo prekrili z vejami, nametali čeznjo sneg in napravili nekak mostiček. Kdor je skočil lepo in točno po sredini, se je varno pripeljal čezenj; kdor pa ne, je pristal v vodi. Spominjam se enega, ki je pri doskoku nekoliko preveč pritisnil na desno nogo, pa je šel direktno v vodo. Ves je bil moker. Jaz sem tekmo spremljal, pa ga pogledam, on pogleda mene in zavpije: Ej, duš, to pa ni več skakanje v sneg, ampak v vodo!”

Tisti povojni smučarji skakalci iz Trziča, ki jih je učil Albin, so danes že upokojenci, a se še vedno radi spominjajo, kako jih je znal pritegniti in navdušiti, le škoda da ni mogel več skakati, kakor bi rad. Kljub temu je s svojo dobro voljo, vedrim obrazom in neprecenljivimi izkušnjami dal pogum in znanje vsem, ki so to želeli, še posebej tistim, ki so se učili pri njem. Bil je zgled športnika močne volje in duha.

Orel je zaprl svoja krila

To je naslov zadnjega poglavja, ki ga je napisal g. Drago Papler, menim da je naslov najprimernejši in pomeni slovo od planiškega junaka, ki je zaprl svoja krila 29. januarja 1992, ko mu je bolezen vzela vse življenjske moči. Telo mu je našlo počitek na kriškem pokopališču pod Kriško goro, njegov duh pa še živi v spominih vseh, ki smo ga poznali.

Za njim so ostali številni pokali, medalje, priznanja in drugi športni spomini, od družine pa hčerka in sin. Albin mlajši ureja spominsko zbirko pokojnega očeta, nekaj tega manjka, ker so pokradli Nemci, velik del je bil med okupacijo zakopan, nekaj pa je še med ljubitelji in zbiralci športnih trofej. Posebna zanimivost med smučarsko opremo so Birgerjeve smuči iz hickory lesa, imajo tri žlebove. Birger Ruud je te smuči l. 1937 podaril Albinu, ta pa je z njimi skakal do konca, dokler je še mogel.

Nekaj rekordnih skokov

Nekateri najpomembnejši rekordni skoki v Bohinju, Mojstrani in Planici do druge svetovne vojne:

-	9 m	Jože Pogačar	leta 1921	v Bohinju
-	25 m	Jože Pogačar	leta 1927	v Mojstrani
-	42 m	Bogo Šramel	leta 1932	v Bohinju
-	60 m	Franc Palme	leta 1934	v Planici
-	66 m	Albin Novšak	leta 1934	v Planici
-	72 m	Bogo Šramel	leta 1935	v Planici
-	72 m	Albin Novšak	leta 1936	v Planici
-	89.5 m	Albin Novšak	leta 1936	v Planici
-	93 m	Albin Novšak	leta 1941	v Planici
-	95 m	Rudi Finžgar	leta 1941	v Planici
-	101 m	Rudi Finžgar	3.3. 1941	v Planici (z dotikom)
-	103 m	Albin Novšak	3.3. 1941	v Planici (z dotikom)

V tej preglednici je lepo razviden prispevek Albina Novšaka, njegovo naglo napredovanje v skokih in vzponu smučarskega skakalnega športa v dveh desetletjih.

JANKO KRMELJ OBUJA SPOMINE NA BRATA JOŽA

Med vrhunske tekmovalce v alpskem smučanju sta se zapisala brata Janko in Joža Krmelj, več o obeh je zapisano v knjigi 75 let smučarskega športa v Trziču, manj pa, kako sta pričela s smučanjem in skoki. Zato sem prosil "Jankota", da o tem malo pobrska po svojih smučarskih spominih. Takole je začel:

"Oba z bratom sva Tržičana, jaz sem bil rojen 1926, Joža je bil malo mlajši. Najin oče je bil čevljar, in to dober. Po šolanju sva oba z Jožem delala v Kosah. Oba sva imela rada alpsko smučanje, pa tudi skakala sva, posebno Joža. Prve smuči sva dobila tako, da sem leta 1934 doma naskrivaj razbil sod in dobil doge. Za oba sem štiri zgladil in jih spredaj zaoblil, brat mi je pri tem pomagal. Na sredini vsake "smučke" sva pribila lesene podložke za pod čevlje, po dva na vsako dogo. Iz krom usnja sem izrezal primerno široke jermenčke in jih pribil povprek na podložek za stopalo, za mero sem uporabil čevlje. Da smučka ne bi padala med vožnjo z nog, sem uporabil še vrvico, jermenček, s katerim sem privezoval smučki na čevlje. Tudi palice sva naredila sama. Preostale doge sem razdelil med otroke v naši ulici, da so si napravili podobne smuči.

Potem pa je sledilo zaslužen plačilo. Ko je oče ugotovil, da sem razbil sod, me je natepel s čevljarskim jermenom, s "kneftro" (pas, s katerim je čevljar držal čevljev med popraviлом na svojem kolenu, bil je tudi "vzgojno sredstvo"), a ko je videl, da sem za vezi uporabil še drago belo krom usnje, je "kneftra" ponovno zapela. Tudi Joža jih je dobil primerno porcijo. Kazen sva prebolela, prve smuči pa sva le imela. Smučat sva hodila na senožet pod cerkvijo sv. Jožefa, v Hraste pa skakat. S seboj sem vedno vzel nekaj žeblicev in jih dal v žep, našel sem še primeren kamen za zabi-janje, če je bilo potrebno pribiti potrgane jermene kar na licu mesta. Tam je bila med hrasti narejena priložnostna skakalnica, kjer se je dalo skočiti skoraj 15 metrov in še več. Spomnim se, da so tam skakali tudi starejši skakalci, še celo nekaj deklet je bilo med njimi. Med temi je bila zelo korajžna Mira Vrhovnik, Faričeva, Mežnarjeva. Lahko rečem, da je bila to prva skakalka med dekleti v Trziču. Smučala in skakala je v dolgi črni "kikli". Imenitno jo je bilo videti, kako pogumno se je pognala čez skok, letela z razširjenima rokama, z opletajočo široko "kiklo", z visokimi "zašniranimi" čevlji in z zelo kratkimi smučmi dogami na nogah. To je bila nepozabna slika, ki je izzvala občudovanje med nami skakalci, pri nekaterih starejših gledalcih pa tudi smeh. Škoda da nimamo o tem nobene fotografije, pač pa le risbo, ki mi jo je po mojem spominu narisal likovnik Marjan Kukec iz Kranja. Dobro je takrat smučala tudi Vera Ahačič - Kajtanova. Od skakalcev se spomnim še Toneta Zaplotnika in Janeza Perka iz Bistrice.

Z bratom sva kasneje skakala še na skakalnici pri Sv. Jožefu. Joža je sploh odlično skakal, pa tudi meni je dobro šlo. Včasih, ko sva še skupaj sodelo-

JANKO KRMELJ, USPEŠEN SLALOMIST, OBČASNO JE TUDI SKAKAL.

JOŽA KRMELJ, USPEŠEN SKAKALEC IN ALPSKI KOMBINATOREC

vala na tekmah, sva kar tekmovala med seboj, kdo bo boljši. Z leti je Joža postal član sekcije za smučarske skoke in član ZFO ter uspešen alpski kombinatorec. Tehnika skakanja je tudi meni pomagala na meddruštvenih tekmah v alpski kombinaciji. Spomnim se takih tekem na Pohorju, v takoimenovani pohorski kombinaciji, v kateri so bili združeni smuk, slalom in veleslalom. Takrat sta tekmovala še Janez Perko iz Bistrice in Janez Štefe - Zavrotar.

Joža je skakal tudi v Planici na 60-metrski skakalnici in še na več meddruštvenih tekmovanjih v Trziču in drugih krajih po Gorenjski. Povsod se je dobro odrezal. Leta 1942 sva skupaj tekmovala v Beljaku, kjer so Nemci po mladinski liniji organizirali tekme v skokih, slalomu in veleslalomu. Od Tržičanov smo bili izbrani in tja poslani: Joža Klemenc - Fojov, Jože Logar, Hanzi Klemenc, Emil Novak, Janez Kališnik, Franci Zaletel, midva in mogoče še kdo, od tega je pač že 60 let. Joža je imel preprosto opremo in navadne čevlje. Tam se nas je z Gorejske kar precej nabralo, dokaj je bilo Korošcev in seveda Nemcev. Nastanili so nas v neki šoli. Pa se je zgodilo, da je zvečer nekdo pritihotapil pivo, menda so to bili Korošci, kar je bilo strogo prepovedano. Za kazen so nas Nemci sredi noči napodili ven v sneg; tam smo morali skakati, leči, se dvigati, teči ... , kar seveda ni bilo prijetno in ne zdravo.

Kljub temu smo se na tistih tekmah še kar dobro odrezali, Joža je zelo dobro skakal, Emil pa ni mogel, ker je imel neke težave s smučmi, jaz sem dobro vozil slalom in veleslalom. Tistikrat sta skakala tudi Janez Polda in Karel Klančnik, prekosila sta vse Nemce. Smolo je imel naš Tonček Zaletel, ki je takoj po odskoku čez most grdo padel, na srečo brez hujših posledic, takrat so skakali na 60-metrski skakalnici. Po tekmi smo dobili kosilo. Meso je bilo trdo in žilavo, tako da je Joža zašel v težave, ker je dobil trdo meso in skrhan nož. Ko se je trudil z rezanjem, mu je kos mesa spodneslo, da je kot izstrelek odfrčal na sosednjo mizo ter tam povzročil preplah, vendar tistega mesa, ki jim je priletelo po zraku, Jožetu niso vrnil.

Potem ko so po končani okupaciji začeli pri nas z obnovo in leta 1948 popravili tudi razpadajočo veliko skakalnico pri Sv. Jožefu ter je Joža na njej spet začel trenirati, so ga uvrstili med člane. L. 1952 je uspešno tekmoval na prvih meddruštvenih tekmah in še na drugih tekmah. Sredi petdesetih let pa je prenehal s tekmovalnim smučanjem.

KARIKATURA SKAKALKE V "KIKLI" PO ZAMISLI LIKOVNIKA MARJANA KUKCA

Leta 1962 sem tudi sam prenehal s tekmovalnim alpskim smučanjem," je s svojo pripovedjo nadaljeval Janko, "posvetil sem se treniranju bodočih generacij, postavljajal smučarske proge, dežural na smučiščih, dajal nasvete tekmovalcem. Spomnim se, da sem enkrat postavljajal na Zelenici progo za tek in veleslalom za tekmovanje smučarjev invalidov na državnem prvenstvu. Pri tem sem vprašajal vodjo tekmovalcev, če bo en tek dovolj, ker sem si mislil, da bodo več težko vzdržajali. Ta mi je

odločno odgovoril, da en tek nikakor ne zadostuje, da morata biti dva. Ko so začeli s tekmovanjem, sem z zanimanjem spremljal potek. Kar naenkrat zagledam tekmovalca, ki je drvel po strmini proti meni, se nenadoma zapletel v nekakšno grmovje ob progi ter grdo padel, pri tem je nekaj silno počilo. Prestrašil sem se, ker sem bil prepričan, da je bil tekmovalec ves polomljen, še posebno zaradi tega, ker sem od daleč videl, da ima nogo od kolena navzdol vso krvavo in je imel hlačnico visoko dvignjeno, bilo je res grozljivo videti. Ponesrečenec je skušal vstati, pa mu ni uspelo. Tekel se mu na pomoč in kaj sem videl? Tisti del noge, ki je izgledal ves krvav, je bil obut v rdečo nogavico, prav barva nogavice me je tako zbegala. Pok, ki sem ga slišal, je povzročila proteza, ki se je ob padcu zlomila in je bila oblečena v krvavo rdečo nogavico.”

JOŽA JE BIL ODLIČEN SKAKALEC IN
USPEŠEN TEKMOVALEC V SMUKU.

Začetki skakanja s smučmi

Med obetajoče skakalce v Trziču v prvem desetletju po končani drugi svetovni vojni moramo šteti Hanzelnovega "Joškota" - Jožeta Kavarja. Rojen je bil 2.1.1933. Ko sem ga obiskal na domu, mi je o svoji smučarski skakalni karieri pripovedoval:

"Smučati sem začel, ko sem bil star šest let. Prve smučmi, ki sem jih imel, so bile domače izdelave, stesane kar iz dveh dog razpadlega soda, spredaj ošpičene, spodaj ožlebljene s plitvim žlebičkom, v sredini je vsaka imela pribit jermenček, da sem jo lahko nataknil na čovelj. Podobne smučmi so imeli tudi nekateri moji sovrstniki, spomnim se fanta, ki je v začetku imel namesto jermenčka pribit kar "naheklan" (nakvačkan) trak, ki mu ga je naredila mama, a se je hitro strgal. To so bile predhodnice prvih klasičnih smučmi, kakršne mi je leto kasneje prinesel Miklavž. Tiste pa so bile že prave jesenove rumene "dilce", izdelane v Lukančevi delavnici. Ko smo doma že nekaj časa čakali na Miklavžev prihod, so me starši prepričevali, da so namenjene nekomu drugemu. Imele so že "bindunge", usnjene vezi, in bile so lepo ožlebljene. Zraven so seveda spadale gojzarice in rdečkaste juhtovine (usnje) z medeninastimi "šincami" ob straneh. Smučal sem, kjer se je dalo in se sčasoma vključeval v priložnostna tekmovanja, ki so bila na "Fabr'k", na Petelinovih ravnah nad Cenovo gubo, pod Uršo do Mošenika in drugod. Poskušal sem s skoki na občasnih skakalnicah in mi je kar dobro uspevalo.

Del otroštva mi je skalila okupacija, vendar na skoke nisem pozabil. Še danes imam pred očmi Badlnekovega Tona - Zaplotnika, ki sem ga občudoval, kako je na tekmi v zimski sezoni 1941/42 imenitno letel čez skakalnico pri Sv. Jožefu. Žal je kasneje padel kot prisilni mobiliziranec v nemško vojsko."

Začetki skakalne kariere

Jože pripoveduje: "Ko sem bil star 15 let, sem postal čevljarški vajenec pri mojstru Janezu Horvatu, ki je bil za tista leta tehnično najboljše organiziran čevljarški mojster, imel je najboljšo opremo in škoda, da so mu kasneje vse nacionalizirali. Ker sem bil dober učenec, mi je šel tako na roko, da mi je plačeval dneve moje odsotnosti na skakalnih tečajih in tekmovanjih, dokler sem se učil pri njem. Smučarjem je bil zelo naklonjen, kar mi je takrat koristilo, ker sem resno začel trenirati smučarske skoke in tekmovati. Prvič sem tekmoval leta 1948 na Vojskem, kjer sem, čeprav še mladinec, skakal kot član, ker sem se že včlanil v Smučarsko društvo "Ljubelj", ki mu je predsedoval Jože Ahačič - Mažel. Na tekmo smo se peljali z gasilskim vozilom De sotto, bili smo Joža in Janko Krmelj, Ludvik Dornik, Slavko Lukanc in jaz. Takrat sva skupaj z Ludvikom tekmovala v skokih. V avtomobilu

smo sedeli kot gasilci, kadar se vozijo v akcijo. Tistikrat je na Vojskem tekmoval tudi Slavko Avsenik kot član Partizana Kranjska Gora, takrat po Evropi še ni bil poznan kot harmonikar. Mi smo se še kar dobro odrezali. S Slavkom sva se spet srečala l. 1951, ko sem tekmoval v Šentjanžu na Koroškem, jaz za "Ljubelj" on za "Partizana". Po končani tekmi je za dobro voljo spet poskrbel s svojo harmoniko.

Začetne izkušnje sem nabiral na raznih občasnih skakalnicah v Trziču in okolici, predvsem pa na obnovljeni skakalnici pri Sv. Jožefu. Na tej sem ob koncu 1950 dosegel magično dolžino skoka 42 metrov, kar se do takrat še ni posrečilo nobenemu Trzičanu. Moj način skakanja je opazil Albin Novšak, planiški as, ki se je priženil v Trzič, imel je splitheim smuči in že pred vojno lastno letno slamnato skakalnico na Polici pri Naklem. S svojimi bogatimi izkušnjami je rad pomagal mladim skakalcem v Trziču, med njimi tudi meni, ker je menil, da bom še nekaj dosegel. Svetoval mi je, naj grem na tečaj za skoke v Planico. In res je naše društvo poslalo Jožeta Logarja in mene v zimski sezoni 1950/51 v Planico na štirinajst-dnevni tečaj za skakalce. Tečajniki smo stanovali v hotelu Erika. Naš trener je bil Franc Pribovšek - Šiki, ki nam je dal osnovno znanje za skakanje in tudi pogum. Ko sva se z Logarjem vrnila v Trzič, je trener Pribovšek poslal društvu naslednji telegram: Če hočete imeti v Trziču skakalca, pošljite Kavarja še enkrat nazaj. Spet sem šel za štirinajst dni v Planico, dobil še dodatna znanja in izkušnje, ki so mi bile potrebna za tekmovanja, na katera me je pošiljalo društvo."

Slovenski mladinski prvak

Jože je nadaljeval pripoved o nadaljnji poti svoje skakalne kariere: "V februarju 1951 sem se udeležil slovenskega mladinskega prvenstva, ki je bilo pod Mežaklo in v skokih osvojil naslov slovenskega mladinskega prvaka za leto 1951, česar se sploh nisem nadejal. Teh tekem smo se udeležili štirje tekmovalci iz Trziča. Logarja in mene je poslalo društvo za tekmovanje v skokih, Marjana Peharca in Miha Ovseneka pa za tek (bila sta "laufarja"). Med favoriti za zmago na skakalnici so bili Dobrin, Paškolin in Gorišek, vsi iz Ljubljane. Pričakovali so, da bo eden med njimi prvi. Mene je za to tekmovanje predlagal moj trener Šiki, z željo, da moram zmagati. "Skoči tri skoke," mi je dejal, "in boš zmagal!"

Ker so bile takrat zveze z vlaki še neugodne, sem se bal, da bom zamudil zadnji vlak, če bo tekmovanje predolgo trajalo. Ko sem prišel na vrsto, sem skočil tri skoke, zagrabil smuči in, ne da bi čakal rezultat, stekel na vlak. Kar naenkrat pridirjata za mano tekača Miha in Marjan, mi prineseta kip skakalca na marmorni plošči, na kateri je bilo zapisano, da sem slovenski mladinski prvak. Tako sem res poskrbel, da so favoriti in gledalci doživeli presenečenje. Potem smo jo ucvrli na vlak na Jesenice in ga komaj še ujeli. Tudi Jože Logar se je tistikrat dobro odrezal. Z njim sva bila na več tekmah in krajih partnerja pri skokih, tek-

JOŽE KAVAR NA TRENINGU V PLANICI

movala sva npr. na nočnih tekmah v Celju, bila na otvoritvi skakalnice v Mariboru na Pekarski Gorci, na gorenjskem prvenstvu v Kranju, na tekmah v Kropi in še drugje.

V začetku 1952 sem bil na mladinskem tekmovanju na Bledu, favorit za prvo mesto v skokih je bil Gorišek. Proti pričakovanju sem ga prehitel za pol točke, da je ostal na drugem mestu, vsled tega je bil tako slabe volje, da sploh ni prišel na razglasitev rezultatov v hotel Jelovico. Tako sem že drugič postal slovenski mladinski prvak v skokih.

Ves čas pa je nad mano bedel Albin Novšak in mi tudi finančno pomagal iz zadreg. Tako bi se moral 1952 udeležiti meddruštvenih tekmovanj v Škofji Loki, pa sem imel počene smuči. Iz zadrege mi je pomagal Albin, tako da mi je posodil svoje hico-ry smuči, in še vožnjo mi je plačal. Bil sem poln korajže, skočil sem najdlje od vseh, a na koncu izteka padel ter si prislužil počeno piščal, smuči so na srečo ostale cele. Novšak je bil kljub temu zadovoljen, meni pa so za nagrado "ogipsali" nogo. Takrat je bil pred vrati planiški teden, jaz pa sem imel nogo še vedno v oklepu, da nisem mogel skakati, čeprav bi rad. Pa se spomni Albin, da bi nama iz te zadrege lahko pomagal tržiški zdravnik, že mnogo let pokojni dr. Živec. Pozno zvečer naju je sprejel, me rešil mavca in mi močno povezal nogo. V Planico smo šli Joža Logar, Novšak z ženo Pavlo in jaz. Ker sem bil najmlajši, me je komisija določila le kot predskakalca na 80-metrski skakalnici, skočil sem 64 metrov. Bil sem tudi kandidat za 120-metrsko skakalnico in na vsak način hotel skakati na njej, vendar me komisija (dr. Tone Dežman, Bogo Šramel, Gustl Pohar) zaradi prezahtevnih pogojev ni pustila, zame je glasoval le trener Pribovšek. Tistega večera sem jokal, ker nisem smel skakati, tako da so me komaj potolažili. Sem pa takrat skakal na prvotni stari 60-metrski skakalnici in si priboril prve Elanove skakalne smuči, rdeče barve, vendar z njimi nisem nikoli skakal. Moj kolega Vili Benedik je takrat svoje smuči polomil, pa sem mu posodil svoje, pravkar priborjene Elanove, vendar je pri padcu tudi te polomil. Za tem sem skakal še na več meddruštvenih tekmovanjih na skakalnicah v Kropi, na Bledu, Jesenicah, v Guncljah, se udeležil nočnih tekem v Šiški in še drugod po Gorenjski, tekmoval tudi v Mariboru ter tako nabiral znanje in izkušnje."

✓ mladinski reprezentanci

Zaradi uspehov so Jožeta Kavarja uvrstili v mladinsko reprezentanco, o tem prislunhimo njegovim spominom:

"Ob boku starejše generacije alpskih smučarjev v Trziču, bratov Slavka in Matevža Lukanca, Petra Križaja, Janeza Štefeta in drugih, sem dobro napredoval tudi v smuku in slalomu, kar mi je kasneje koristilo v vojski. Za nakup dobre opreme pa mi je vedno manjkalo financ. Po doseženih uspehih v skokih so me uvrstili v mladinsko reprezentanco štirih skakalcev, v njej smo bili Franc Dobrin, Janez Gorišek, Roman Paškolin in jaz - Jože. Naš učitelj in trener je bil Franc Pribovšek - Šiki. V zimski sezoni 1951/52 so nas poslali na turnejo po Avstriji, kjer smo se najprej udeležili tekem v Šentjanžu na Koroškem, nato nočne skakalne tekme v Celovcu in tekme v Beljaku. Skakali smo še kar dobro in s tem solidno predstavljali

smučarsko Slovenijo v tej disciplini. Zatem smo šli v Werfen pri Salzburgu v Nemčiji, tam sem bil na tekmi četrti in osvojil pokal. Po vrnitvi sem skakal še doma na meddruštvenih in mednarodnih tekmah, dokler nisem moral proti koncu leta 1952 zamenjati smučarski dres z vojaškim.”

Tekmovanja na Jahorini

S ponosom in nostalgijo je Jožko pripovedoval o svojih doživljajih na Jahorini, o čemer bo tu zapisanega le majhen del:

“Rok sem služil v Sarajevski vojni oblasti. Vojska je mojo smučarsko kariero tako podprla, da sem lahko treniral v skokih, slalomu in smuku. V oblastnih tekmah na Jahorini, te so bile izbirne za armadno prvenstvo, sem dosegel prvo mesto v skokih, slalomu in smuku. Zgodilo se mi je celo, da sem skakal samo za oficirje generalštaba. Za smučarske skoke se je še posebej zanimal general, ki smo mu rekli “Ptica”, in ker je želel videti skoke, me je povabil na razgovor in mi dal nalogo, da to izpeljem. Ker na Jahorini skakalnica ni bila pripravljena, sem dobil 20 vojakov, da so po mojih navodilih pohodili sneg na progi in ga s smučmi še poteptali, tako da je bila kar hitro nared za skoke. Ko je bilo vse pripravljeno, se je z avtomobili pripeljal ves generalštab gledat skoke. Ko sem napravil nekaj dolgih skokov, so bili ti gledalci začudeni, kako morem leteti po zraku, ker tega, kar sem počel, še nikoli niso videli. General je bil zadovoljen in kmalu sem dobil vabilo na banket v generalštabu. Tam smo se pogovarjali tako sproščeno in po domače, da ni bilo čutiti razlike v činih.

Povedal bom še, kako sem tekmoval na medarmadnem tekmovanju, ki so se ga na Jahorini udeležile reprezentance Grčije, Turčije in Jugoslavije. V naši reprezentanci smo bili med izbranimi dobrimi smučarji tudi trije Tržičani: Vinko Švab, Peter Križaj in jaz. Bil sem v rezervi in imel številko 9. Tržičani smo tekmovali v veleslalomu in smuku ter se kar dobro odrezali. V veleslalomu je bil Peter Križaj prvi, Vinko Švab pa četrti. V smuku sem bil prvi, s časom 1:59,9. Drugi pa Peter Križaj, s časom 2:01,2. Pri tem uspehu sta mi veliko pomagala znanje tehnike skokov in dobra kondicija. Tako sem postal medarmadni prvak v smuku, čeprav sem bil v rezervi. O tem je pisalo tudi v tedniku Narodna armija in v Poletu. Zame je bilo zanimivo srečanje s sarajevskim novinarjem, ki me je ogovoril, ko sem se vračal od cilja proti hotelu. Hotel je vedeti, če sem jaz številka devet. Ko sem mu to potrdil, mi je dejal v svojem jeziku: Jesi li ti lud ... (v prevodu: Ali si ti nor?)? Zaradi velike brzine te nisem mogel posneti!

Poznavalci jahorinskega smuka vedo, da je bila proga za ta smuk silno valovita, tako da sem vozil po njej kar v skokih. Generali so bili zadovoljni, ker smo se dobro odrezali. O teh tekmah imam tudi precej fotografij. Po tekmah mi je general “Ptica” dal 15 dni nagradnega dopusta, tega pa mi je še za 15 dni kar s telegramom podaljšal komandant polka. Tega, kar sem lepega doživel v svoji smučarski karieri kot vojak, ne bom nikoli pozabil.”

Domači so me zavrnili

“Žal pa se je ugodna situacija, ki sem jo imel za trening in tekmovanje v vojski, potem ko sem proti koncu leta 1954 prišel iz vojske, sprevrgla v svoje nasprotje. Ponovno sem želel tekmovali v skokih za svoje društvo in za domače mesto, pa me je spremljala smola. Ker sem bil iz revnejše družine, mi je manjkalo sredstev za nakup primerne skakalne smučarske opreme. Mislil sem, da me bo društvo, na osnovi mojih uspehov v vojski finančno podprlo, pa sem se hudo zmotil. Ko sem se obrnil na njegovo vodstvo, me je eden od odgovornih, vsestranskih večnih funkcionarjev zavrnil s pripombo, da nisem tekmoval za Tržič, ampak zase, da me ne morejo podpreti. Tega odgovora ne bom pozabil, dokler bom živ. Nad takim odgovorom in odnosom sem bil do konca razočaran. Nasproti temu so bili Tržičani, alpski smučarji, ki so prav tako tekmovali za vojsko v tistih letih, bolje sprejeti. Spoznal sem, da so bila zame uporabljena druga merila. Čeprav sem tistikrat imel možnost, vključiti se v Triglav - Kranj, kamor so me zelo vabili, sta me navezanost na Tržič in moj ponos zadrževala, da nisem sprejel kranjske ponudbe. Moja skakalna kariera se je tako končevala, ker sem, po mojem občutku, postal odvečna konkurenca. S to zavrnitvijo se je moja življenjska pot zasukala v popolnoma nezaželjeno smer. Zadnjič sem skakal leta 1955 na praznik sv. Jožefa, za moj god, na stari, pomalem trohneči skakalnici nad cerkvijo. Tistikrat so skakali še nekateri moji prijatelji, s katerimi smo tekmovali, med temi so bili Jože Logar, Jaka Bahun, Josef Drago, Pavel Breška, Joža Krmelj, Benedik in še drugi. Prenehal sem in z mano še nekateri dobri skakalci. Propadala pa je tudi skakalnica, pri čemer so pripomogli tudi uničevalec čas in ljudje, ki so odnašali bruna za drva, dokončno pa jo je čez nekaj let zbrisala cesta.”

Tako je z grenkobo in nostalgijo končal svojo pripoved Jože Kavar, ki bi takrat, ko je bil na vrhuncu svojih zmožnosti in znanja, svojemu društvu, Tržiču in tudi Sloveniji prinesel še marsikatero zmago in nadaljeval svojo uspešno začeto kariero skakalca, če bi mu malo pomagali. Ta situacija je bila vsekakor v nasprotju s pohvalo, ki jo lahko preberemo v Poletu iz leta 1954. Takrat je v intervjuju novinarju Jože Ahačič - Mažel takole dejal: “... o Kavarju veš, da je pravzaprav med najboljšimi tržiškimi skakalci...!” To je bilo rečeno malo pred Jožetovim prihodom iz vojske. O Kavarjevi uspešni športni dejavnosti na smučeh dovolj zgovorno pričajo pokali, plakete, kolajne in drugi športni rekviziti, ki jih ima zbrane v posebni spominski sobici, vredno jih je videti.

In kaj počne Jože kot upokojenec? S svojimi šestimi križi je aktiven član Društva upokojencev, privlači ga vrsta športnih dejavnosti, med temi na prvem mestu tenis, sledi kolesarjenje in planinarjenje, sedaj dela drugo slovensko planinsko transverzalo od Pohorja do Ankarana, pozimi pa ga veselita sankanje in smučanje. Od številnih, za oko privlačnih pokalov, ki krase police društvenih prostorov, jih je dokaj pomagal priboriti prav Kavar kot član raznih tekmovalnih ekip pri DU Tržič. S svojo dejavnostjo je lahko zgled tistim upokojencem, ki so še pri močeh in ne vedo, kaj bi počeli, pa tudi tistim zdravim mladim ljudem, ki od dolgočasje ne vedo, kam bi se dali.

Nekdanji smučarski sodnik

Nekaj pionirjev smučarjev skakalcev mi je svetovalo, naj obiščem bivšega smučarskega sodnika Lovra Štamcarja - Šarneka. Ker ima težave z zdravjem, ga skoraj nisem upal nadlegovati, vendar me je prijazno povabil, naj le pridem, čeprav se je v mladosti s skoki ukvarjal le za dobro voljo, dokler se ni vključil v SKT in se usmeril v alpsko smučanje in tekmovanje. Po osvoboditvi je napravil izpit za klubskega in republiškega smučarskega sodnika, leta 1966 pa še za zveznega in mednarodnega sodnika. Pripovedoval je, da je sodil na vrsti tekem na Zelenici, v Kranjski Gori, Škofji Loki in drugod, kar pa ni bil namen mojega obiska, pač pa sem želel kaj več izvedeti o njegovem zanimanju za skoke.

LOVRO JE ZNAL
PRESOJATI TUDI
SKOKE.

Lovro je doma na "Fabr'k" in je že v deških letih skupaj s tamkajšnjimi vrstniki začel smučati na okoliških terenih in skakati na priložnostnih skakalnicah, ki jih je bilo kar nekaj v bližini. Takole se je spominjal tistih časov:

"Prve jesenove smuči mi je leta 1931 kupila mama, za okoli 130 dinarjev, a sem imel smolo in jih že prvo leto polomil, tako da sem si moral naslednje že sam zaslužiti. Za smučanje sem imel "ta" dolge pumparice; sviter, enopalčne rokavice, šal in kapa so bili proizvod maminih pridnih rok, čevlje s "šincami" pa mi je po meri naredil eden od tržiških čevljarjev. Na začetku sem se ukvarjal s smukom in slalomom, a pomalem tudi s skoki. Smučat in skakat smo hodili na Cenovo Gubo, na Kotebrun ali Kotabrun in na Zavrotarjevo skakalnico. Že pred zimo sem gledal in občudoval Janeza, kako je skakal in se vozil po progi, posuti z borovimi in smrekovimi iglicami ter suhim listjem. Delal je kar dolge skoke; spomnim se, da si je enkrat poškodoval roko. Ko je zapadel sneg, sem tudi jaz tam skakal in kar dobro mi je šlo. Občasno sem hodil skakat še na Kilarjevo senožet pod Sv. Jožefom in v Hraste. S to disciplino sem prenehal, ko sem se sredi tridesetih let vključil v Športni klub Tržič (SKT) in se bolj usmeril v alpsko smučanje in tekmovanje.

Ko so smučarji prostovoljci gradili skakalnico nad Jožefovo cerkvijo, sem to delo z zanimanjem spremljal. Ko je bila postavljena, sem hodil gledat, kako so trenirali, potem ko jo je pobelil sneg, in kako so tekmovali ob otvoritvi. Graditelji so pokazali, kaj se da napraviti z veseljem do tega športa, ker kakšne posebne pomoči niso dobili, le lokacijo in zemljišče ter les za skakalnico, financirali so v glavnem sami. Od smučarskih mecenov se spomnim bratov Naca in Joža Verbiča, usnjarskih podjetnikov, ki sta na tekmah kaj rada segla v žep, Joža je bil radodarnejši. Čeprav nisem več skakal, sem tekme v skokih vedno rad hodil gledat. Zanimivo je bilo videti tudi kokovniški smuk mimo skakalnice, pri katerem so se kosali Tržičani in Jeseničani."

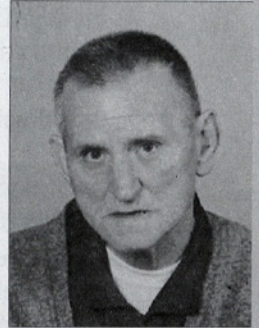
Okupacija tudi Lovru ni prizanesla, najprej je bil zaprt v Begunjah, nato transportiran v delovno taborišče Kraut, od tam pa nasilno mobiliziran v nemško vojsko.

Od Lovra sem želel izvedeti, kaj mu je bilo, gledano s stališča kasnejšega smučarskega sodnika, še posebej vseh pri pionirjih smučarskega skakalnega športa v tistih letih pred okupacijo in v tistem desetletju po končani vojni. Dejal je: "To je težak odgovor ali pa tudi ne. Tista leta smo bili alpski smučarji in tudi smučarji skakalci polni navdušenja in idealizma ter bolj sproščeni v primerjavi z današnjimi tekmovalci, ki so že pod hudim psihičnim pritiskom. Smučali in tekmovali smo iz veselja do teh disciplin, sami popravljali proge, sodelovali pri organizaciji tekem, obleka in obutev še nista bili normirani, tudi smuči so bile še v razvoju. Veliko smo sami financirali. Ni šlo le zmagati za vsako ceno, ampak tudi za sodelovanje in doživljanje nekaj lepega. Danes sta skakanje in alpsko smučanje že gospodarska panoga, ki ne pozna usmiljenja. Udeleženci so izpostavljeni visokim normam, cilji, ki naj bi jih dosegali bodisi pri skokih ali pri alpskih disciplinah, zahtevajo od tekmovalcev skrajne napore, povezane z osebnim odrekanjem in veliko odgovornostjo pred organizatorji, društvom, sponzorji, gledalci in tudi državo, kadar zastopajo njene barve. Pri nas je zadnja leta tudi tista smučarija, ki je namenjena zdravju in rekreaciji, postala že za posameznika, še bolj pa za družino, ekonomsko vprašanje in bi jo bilo treba že s stališča narodovega zdravja bolj podpreti in gojiti," je Lovro zaključil svojo zanimivo pripoved.

Bivši smučarski vaditelj in sodnik

Njegovo življenje je bilo pestro, včasih tudi težko, pa kljub temu povezano z veselejšimi dogodki, ki sta mu jih prinašala šport in glasba.

O svoji mladosti pripoveduje: "Rodil sem se v družini, kjer nas je bilo osem otrok. Že zgodaj sem moral služiti kruh kot pastir na veliki kmetiji v Podbrezjah, da sem prislužil nekaj hrane za deset lačnih ust, to je bilo še med okupacijo. Štirinajst let in pol sem bil star, ko sem se znašel med partizani, tam sem srečal tudi Matevža Lukanca. Po osvoboditvi, malo pred koncem leta 1945, sem bil kot mladoletnik demobiliziran, se izučil za strojnega ključavničarja, se zaposlil najprej v BPT, potem sem delal v Runo, po letu 1962 pa v Lepenki, kjer sem bil do upokojitve kurjač."

SMUČARSKI
PEDAĀOĀ TER
ZVEZNI SODNIK
ALPSKIH DISCIPLIN
IN SKOKOV

Veliko svojega prostega časa je Ivan porabil za športne dejavnosti. O tem je zelo pohvalno zapisano v BILTENU TKS TRŽIČ leta 1988, v številki 24, od tam si bomo izposodili kar članek z naslovom:

Dobitnik zlate Bloudkove značke - Ivan King

Takole so zapisali:

Ivan King se je rodil leta 1930. S športom se je pričel ukvarjati zelo zgodaj, najraje pa je imel smučanje in nogomet. Tako je bil od leta 1951 dalje član Smučarskega kluba Tržič ter ves čas v ekipi, ki je v takratnem času razveseljevala s svojimi uspehi vse ljubitelje smučanja. V veleslalomu je dosegel drugi kakovostni razred.

Od leta 1946 do 1953 je bil tudi stalni član prve ekipe takratnega nogometnega kluba. V tistem času so v Tržiču igrali prav gotovo najboljši nogomet.

Po končanem aktivnem tekmovalnem obdobju pa se je preselil v vrste funkcionarjev in je bil član Izvršnega sveta Smučarskega kluba Tržič. Želja po smučanju in znanju, ki si ga je do takrat nabral, sta ga gnala tudi v pedagoško delo z mladimi. Tako je leta 1963 opravil izpit za smučarskega vaditelja, 1965. leta za trenerja alpskih disciplin in 1966. leta še izpit za zveznega sodnika alpskih disciplin in skokov.

Vsa leta, odkar obstaja v Tržiču področni odbor vaditeljev, učiteljev in trenerjev smučanja, je Ivan King eden njegovih aktivnejših članov, o čemer pripoveduje: "Kot sodelavec tega odbora sem se veliko ukvarjal s poučevanjem smučanja učencev tržiških osnovnih šol, kadar so imeli med zimskimi počitnicami tečaje smučanja s prostovoljno udeležbo. Poučeval sem tudi kasneje, ko je pouk smučanja postal obvezen predmet, vključen v enotedensko šolo v naravi. To je bilo na smučiščih

Zavrota, Kofc, Zelenice, pod Storžičem ali kje drugje, kar je bilo odvisno od vsakokratnih snežnih razmer. Smučarsko opremo za to šolo so si tisti učenci, ki je sami niso zmogli, lahko izposodili v šoli. Takratni učitelji telesne vzgoje Janez Wagner, Ivan Sitar in Dane Vidovič, ki so bili organizatorji, so kot strokovno pedagoško pomoč povabili nas vaditelje in sodnike, ki smo za to imeli ustrezne tečaje in izpite. Seveda smo za tiste dni morali dobiti dopuste v podjetju, kjer smo bili zaposleni. Zadnji dan šolanja so bile organizirane prvenstvene tekme šol. Takrat smo izmed najboljših tekmovalcev izbirali smučarske talente za nadaljnje šolanje v alpski šoli smučanja; pri tem je zelo pomagal tudi Bojan Križaj, ki je to šolo vodil. To je bila potem rezerva bodočih tekmovalcev. Smučanja sem učil tudi skupine odraslih, ki so na tečaje prihajali iz raznih podjetij ali od drugod.”

Z dograditvijo balinišča na Ravnah leta 1978 pa se je Ivan King močno ogrel še za eno športno panogo - balinanje. Bil je prvi gospodar balinišča, skupaj z Blažem Ropretom sta ustvarila pogoje za organizirano športno balinanje. Tako se je formirala ekipa balinarjev, ki kot ekipa Športnega združenja “5. avgust” nastopa v slovenski balinarski ligi.

Ivan King je že od leta 1976 stalno član Izvršnega odbora združenja “5. avgust”, je trener balinarjev in sodnik, pa tudi še aktiven tekmovalec. Kot upokojenec - balinar je bil že dvakratni slovenski prvak v svoji kategoriji, ima naslov najboljšega na Gorenjskem, ima pa tudi dvakratni naslov najboljšega v Sloveniji med papirničarji - še iz časov, ko je bil zaposlen v Lepenki.

Za njegovo neumorno delo v telesni kulturi, za delo pri vzgoji mladih ter pionirsko delo pri uveljavljanju balinanja v občini, je prejel zlato Bloudkovo značko.

Vidimo, da je Ivan tudi po upokojitvi še ostal zelo aktiven na športnem področju. Tako ga leta 1986 srečamo na zimskih igrah upokojencev Slovenije v Bohinju. 20. februarja je bil v veleslalomu drugi, Janez Štefe pa prvi.

Potem je tekmoval na tradicionalnih “Partizanskih smučinah” na Črnem vrhu nad Cerknico, v veleslalomu in tekah na smučeh.

Leta 1988 je z invalidi tekmoval v veleslalomu na Zelenici, kjer so se najboljši Tržičani takole uvrstili:

- kategorija C 4 - člani : 1. Srečko Kos, 2. Štefan Ahačič
- kategorija C 7 - veterani: 1. Ivan King, 2. Janez Štefe

King je tekmoval tudi na Arehu, na republiškem prvenstvu upokojencev, potem se je dobro odrezal na 34. smuku karavanških kurirjev, ki je bil na Koroški Beli, in še bi lahko naštevali njegove uspehe v alpskem smučanju.

Na vprašanje, kaj meni kot nekdanji smučarski sodnik o smučanju v njegovih mladih letih v primerjavi z današnjo smučarsko disciplino, je takole razmišljal: “V mojih mladih letih je bilo tekmovalno smučanje predvsem ljubiteljska panoga, pod-

pornikov je bilo malo, veliko stroškov smo nosili sami. Z leti pa je tekmovalno smučanje iz ljubiteljskega prešlo v smer profesionalnega tekmovanja, ki zahteva nenehen trening, organizirano financiranje in drugačno odgovornost tekmovalcev.”

Da bo slika Ivanove vsestranske dejavnosti popolnejša, ji bomo dodali še kratek zapis o njegovem veselju do narodno-zabavne glasbe, ki ji je bil vdan kar štirideset let. Igral je kitaro in pel v večih narodno-zabavnih ansamblih, na začetku pri Goričanovem kvintetu, nato pa še pri drugih, igral in pel skupaj z Vitalom Ahačičem, od leta 1985 je imel svoj TRIO, ki so ga sestavljali Karel Ahačič, Edi Perko in sam. Ti ansambli so razveseljevali poslušalce po Gorenjski in avstrijski Koroški, pri proslavah, na porokah in zabavah.

S svojim TRIO-m je zadnjič razveselil upokojence leta 1998 na praznovanju 50-letnice delovanja Društva upokojencev Tržič, ki je bila v Osnovni šoli Bistrica pri Tržiču. Potem je zaradi težav z zdravjem moral prenehati.

Sedaj mu ob skrbni ženi, otrokih in vnukih ostaja borba za zdravje ter spomini na njegovo bogato športno dejavnost, ki jo dokazujejo lepi pokali in polna vitrina priborjenih športnih medalj, nekaj partizanskih ter veliko spominskih značk, med temi zlata Bloudkova, na katero je še posebej ponosen.

III. DEL

SKAKALNICE V KOVORJU, LOMU IN PODBREZJAH

J. ČADEŽ (ČRILOV): TUDI POZIMI ČRE - MALO DRUČAČE, NOVE ZAMISLI

ZAČETKI SKAKALNEGA ŠPORTA V KOVORJU

Med tistimi smučarji, ki so v Kovorju radi imeli skakanje s smučmi, je bil tudi Joža Aljančič - Markučev. Zato se je rad odzval predlogu, da obudi spomine na skoke v petdesetih letih 20. stoletja. O tem mi je z veseljem pripovedoval:

“V Kovorju je bila mladina v petdesetih letih zelo navdušena nad skoki, zato je to poizkušala najprej na naravnih skakalnicah, ki smo jih še izboljšali, tako da smo napravili odskoke iz snega. Skakali smo iz čistega veselja, skoki so bili dolgi od dveh do osmih metrov. To je trajalo tja do 1954. Vmes sem služil vojsko. Tistega leta pa smo se odločili, da bomo zgradili podobno skakalnico, kakršno so imeli v Planici, seveda ne tako veliko!

Lokacijo smo poiskali nad Grabnom. Kar nekaj se nas je zbralo, med temi Jože Šlibar - Snarjev, Anton Aljančič - Trlejev, Toni Aljančič - Markučev, Alojz Rozman - Pezdiričev, Ludvik Keršič - Keršičev, Jančeva Franc in Viktor, Ivan Zupan - Zaskov s Hudega, jaz - Markučev in še kdo. Po našem amaterskem znanju smo narisali načrt po vzorcu skakalnice v Naklem. Potem smo na izbrani trasi od vrha do dna napeli “špago”, levo in desno odmerili širino proge, na zaletišču ožjo, na doskočišču pa širšo. Po dolžini strmine smo na vsak poldrugi meter v zemljo zabili količke, potem lepo splanirali krivino v paraboli, tako da smo nekje odkopali, druge pa nasuli zemljo, kakor smo videli v Naklem. Začetek zaletišča smo gradili nad potjo, ki je prečkala začetek proge. V ta namen smo “posvojili” nekaj sušic, takih za jamski les, dvignili začetek zaletišča kake štiri metre nad potjo, da je ta ostala prehodna. Tudi odskočno mizo smo zgradili iz lesa, dolga je bila okoli 4 metre. Na koncu doskočišča je bilo na ravnini še kakšnih 40 do 50 metrov izteka, kar je bilo pri dolgih skokih za marsikoga premalo za zaustavljanje.

Komaj smo čakali, da je skakalnico prekril sneg. Še preden smo progo utrdili, “poštampali”, se je prek skakalnice pognal neučakani Šlibar, lepo skočil okoli dvajset metrov, a si je pri doskoku zvil roko, kar nas ni oviralo, da ne bi skakali. Ker pa smo imeli že pravo skakalnico, smo pričeli s tekmovanjem. Izbrali smo amatersko komisijo, ki je ocenjevala slog in dolžino skokov, nismo pa imeli financ za nakup nagrad. Zato smo znali sami napraviti preproste smučarske palice, za roke smo napravili zanki iz usnjenega jermena, na drugi strani zabili debel ošiljen žebelj za “štekelj” in nagrada je bila pripravljena.

Na tej skakalnici pa nismo dolgo uživali. Vsled lesa, ki smo ga “posvojili”, smo se zamerili zadrugi, zato je dalo njeno vodstvo zalet podreti in les odpeljati. Skakalnica je postala neuporabna, kar pa nas ni zaustavilo. Odločili smo se, poiskati novo lokacijo in narediti še večjo skakalnico. Ustrezen prostor smo odkrili v Snarjevi

JOŽA ALJANČIČ JE BIL MED POBUDNIKI GRADNJE SKAKALNICE V KOVORJU.

Šumenci pod Hudim, blizu današnjega smetišča, in tam nameravali napraviti novo skakalnico. Nismo ostali pri tem, ampak smo hodili tekmovali tudi v Naklo, kjer so že imeli nagrade in diplome. Eden izmed nas, ne vem kateri, je na enem od tekmovalij v Naklem osvojil drugo mesto, jaz pa tretje, zato sva dobila preprosti, a za nas pomembni diplomi. Šli smo skakat tudi v Kropo in še drugam, dosegali tudi do 50 m dolžine v skokih. Večinoma smo to bili Snar, Zask, Trlejev, Jančeva dva in jaz - Markučev. V Kropi smo si dovolili nekaj neobičajnega, kar si tistikrat drugi niso upali. Trlejev Tona in jaz sva skakala v dvoskoku, to je oba naenkrat, kar sva ponovila tudi na skakalnici pri Sv. Jožefu v Trziču, potem pa nama te točke niso več dovolili, z utemeljitvijo, da je tako skakanje nenormalno in nevarno. Skakali smo tudi v Podbrezjah, tam so imeli nekaj pogumnih skakalcev, spomnim se Matijevčevega Nejka po domače "Nejkota", Staneta Tonklija in korajžne punce. Ko smo z njima skakali v Trziču na eni izmed meddruštvenih tekem, je nekdo od ocenjevalne komisije nejevoljno zagodel: Že spet Nejko in Kovorjani!

Leta so nam prinesla svoje, večje skakalnice nismo naredili in tudi naša skakalna sezona se je počasi zaključila. Od Kovorjanov se je najbolj izkazal Jože Šlibar leta 1961, kar pa je že druga zgodba, ki jo bo povedal sam."

Kako je začel smučati

Med tržiške smučarje skakalce moramo prišteti tudi Jožeta Šlibarja, doma iz Kovorja, danes že upokojenega diplomiranega inženirja gozdarstva. Čeprav ni bil včlanjen v tržiški smučarski klub, je kot dijak občasno treniral skoke tudi na skakalnicah pri Sv. Jožefu in jih tako vključil v eno izmed izhodišč njegove kariere smučarja skakalca. 24. februarja 2001 je preteklo 40 let, odkar je v Oberstdorfu skočil 141 metrov, kar je bil tistikrat najdaljši skok na velikanki na svetu. Bralca bo gotovo zanimalo, kakšno pot je Jože prehodil, da je dosegel tak presenetljiv rezultat. Zato bomo posegli v Jožetovo življenje kar precej daleč nazaj.

Jože je bil rojen 1934 v kmečki družini pri Snarju v Kovorju. Poleg kmetije so imeli doma še gostilno, a so jo po vojni opustili. Njegovi sovrstniki so mi pripovedovali, da je bil zelo korajžen fant, ki se je upal sankati kar s težkimi "šlitami", ki so jih imeli doma za vleko hlodov iz gozda. Te sani pa ga niso preveč ubogale in so ga med vožnjo spravile podse, da jo je odnesel z buškami in odrgninami. Potem ga je pritegnilo smučanje, toda bolj bo zanimivo, če pripoveduje sam. Rad se je odzval povabilu, lepega dne naju je obiskal, prinesel s seboj nekaj fotografij, tudi tisto, ko je še piške pasel, pritovoril težko knjigo PLANICA 1934-1999 in ob prijetnem klepetu začel zanimivo pripoved o svoji smučarski skakalni karieri.

"Prve smuči sem iztesal iz dog, kakor dosti drugih začetnikov, zanko za natik na čevlje sem napravil, tako da sem narezal konce vajeti in jih pribil na dogi. Ko sem te "smuči" nataknil na noge, sem jih okoli pet privezal s "špago", kar seveda ni dolgo držalo. Za palici sem uporabil ročaja "štila" dveh starih sirkovih metel. Tako opremljen sem smučal in skakal skupaj z vrstniki na priložnostnih skakalnicah z odskočiščem iz snega. Za naslednje smuči sem uporabil smrekovi deski, ki sem ju kupal v kotlu za prašičjo hrano in ju v nekakšni preši poskusil vsaj malo upogniti na "špicah". Za natikanje na čevlje sem spet uporabil jermen od vajeti in "špago". Žlebove sem napravil, tako da sem jih izrezal v deski po letnicah. Vendar ta les ni bil trpežen, od vlage so se smuči hitro napele in kmalu so bile le še treske.

Naslednje smuči so bile že obrtniško izdelane. Napravil mi jih je kolarski mojster Vrhovnik - Bognar iz Pristave, zato smo jih krstili kar "bognarce". Plačal sem jih, tako da sem razbil "šparovček". Pri nas doma pa niso bili preveč navdušeni nad mojim smučarskim in skakalnim športom, ker se to ni ujemalo z mojim delom na kmetiji.

KO JE BODOČI LETEČI KOVORJAN
ŠE PIŠKE PASEL.

Začel sem skakati

Po osnovni šoli sem od 1946-1949 hodil v nižjo gimnazijo v Trziču. V njej je telovadbo poučeval Miha Potočnik. Lepega dne je pripeljal v šolo že uveljavljenega skakalca Janeza Poldo, ki nam je razlagal zanimivosti smučarskih skokov. Navdušeno smo ga poslušali. Postal je moj vzornik, dejal sem si: Tudi jaz moram biti skakalec tako kot Janez Polda.

V šolskem letu 1949/50 sem začel hoditi v višjo gimnazijo v Kranju. Tisto leto smo šli gledat skoke v Planico, z nami je bil tudi Ernest Petrič, ki je bil takrat še gimnazijec. Vodja našega izleta je bil Jože Kocjan - učitelj predvojaške vzgoje, hotel je videti, kako skačem. To naj bi bilo na skakalnici pri železniški postaji v Planici. On in dijaki so me gledali, kako sem si nataknil smuči in šel na zaletišče 60-metrške skakalnice. Skakal sem kar v zimskem plašču. Prvič in drugič sem padel, pri tretjem skoku sem se obdržal na nogah, skakal sem seveda amatersko. Vsi so bili navdušeni nad mojo vztrajnostjo. Jože Kocjan je ugotovil, da mi bo šlo. Potem sem se v Kranju vključil v trening. Tisto sezono sem dobil prave skakalne smuči.

Februarja 1952 je zapadlo toliko snega, da so podaljšali počitnice za en teden. Priklučil sem se kranjskim sošolcem za trening, na Ilovki pri Kranju smo napravili skakalnico. Skakalnih veččin sem se učil od kranjskih skakalcev in Matije Franka, očeta Jureta Franka; takrat so skakali še Lojze Gorjanc, Miloš Kovačič (kasnejši direktor tovarne zdravil Krka) in še drugi.

V času, ko sem hodil v višjo gimnazijo v Kranju, sem stanoval v internatu. Ob petkih sem se z vlakom vračal domov in s sabo prinašal smuči, da sem ob sobotah in nedeljah lahko treniral na domačih skakalnicah, to je na veliki in mali pri Sv. Jožefu v Trziču, in v Kovorju, Naklem in drugod ter si tako nabiral izkušnje. Leta 1953 smo še v Kovorju zgradili pravo skakalnico, na kateri se je dalo skočiti do 20 metrov, tam sem si tudi zvil roko. Vendar so nam to skakalnico "višje sile" hitro podrle, ker smo jo gradili "na črno", in ne da bi les kupili. Po tej izgubi smo kovorski skakalci začeli načrtovati, kako priti do večje skakalnice, na kateri bi skakali do 50 m. Primerno lokacijo smo odkrili v naši senožeti Šumenci pod Hudim, vendar te skakalnice nismo zgradili, ampak smo hodili trenirat in tekmoval v Trzič, Podbrezje, Naklo, Kropo in še drugam.

Doma z mojo skakalno kariero niso bili preveč zadovoljni, ker jih je skrbela moja šola, celo smuči so mi včasih skrili. Ko sem se neko zimsko jutro odpravljaj na vlak, nikakor nisem mogel najti smuči, da bi jih vzel s seboj. Ugotovil sem, da so mi jih skrili. Po dolgem iskanju sem jih le našel, nato tekem na vlak, toda ta je iz Križev že odsopihal. Peš se mi ni dalo iti, sneg je bil, imel sem smuči, nisem pa imel palic. Kljub temu sem nekje našel nekakšni palici, na eno sem obesil šolsko torbo, tako kakor so včasih popotniki obešali culice, z drugo palico pa sem se poganjal in se tako v nekaj urah prismočal v Kranj.

Februarja 1953 sem šel v višjo gimnazijo v Ljubljano, se še vpisal v Smučarski klub Enotnost in začel skakati pod njegovim vodstvom."

Šlibarjeva tekmovanja in rezultati v Sloveniji

Leta 1954 sem na tekmovanju ljubljanskih srednjih šol dosegel tretje mesto.

“Leta 1955 sem v Trbovljah tekmoval za rudarsko svetilko in jo osvojil; tisto leto sem prišel v B-ekipo.

Tudi v naslednjih letih sem sodeloval na domačih tekmovanjih in dosegel naslednje rezultate:

- 1957 8. mesto na državnem prvenstvu v Planici,
4. mesto na slovenskem prvenstvu v Planici,
- 1958 1. mesto na koroškem smučarskem dnevu v Črni,
7. mesto na slovenskem prvenstvu v Šiški na Galetovem,
- 1959 6. mesto na meddruštveni tekmi na Pokljuki,
4. mesto na slovenskem prvenstvu v Planici.

Tekmovanja v tujini

- 1958 11. mesto na mednarodni tekmi v Trbižu (Italija),
2. mesto na mednarodni tekmi v Reichenfelsu (Avstrija).

1959 mi je na mednarodni tekmi v Ponte di Legno (Italija) pričakovane dobre rezultate pokvaril bolni zob. Pred treningom so mi ga morali izruvat, vendar sem na treningu še kar dobro skakal, ker nisem čutil posledic operacije. Po nekaj dneh pa se je rana razbolela, kar me je močno oviralo pri skokih, tako fizično kot psihično, zato sem bil z rezultati zelo zadaj. Presneti zob!

Potem sem bil na izbirnih tekmah v Seefeldu (Avstrija) izmed petih Slovencev izbran za tekmovanje na letalnici v Kulmu (Avstrija) in skočil 113 metrov, kar je bil moj osebni rekord.

1960 so bile olimpijske igre v Squaw Valleu v Ameriki. Za udeležbo na teh so nam v Beogradu postavili zelo visoke norme, a sem jih dosegel na novoletni turneji, in sicer:

- 3. mesto v Garmisch-Partenkirchnu (Nemčija),
- 12. mesto v Innsbrucku (Avstrija),
- 9. mesto v Bischofshofnu (Avstrija).

Poleg mene sta normo dosegla še Marjan Pečar in Božo Jemc. Kljub temu nismo mogli iti zaradi vrste namernih zaprek in izgovorov. Najprej so rekli, da ni denarja, toda denar se je zbral. Potem so ugotovili, da nismo prijavljeni kot država. V Beogradu pač niso pričakovali, da bomo dosegli norme. Da bi odšli, nam je veliko pomagala Minca Rabič iz Mojstrane, učiteljica, smučarka in tekmovalka, ki je bila tudi učiteljica, mentorica Janeza Polde, pomagalo nam je še več drugih. Kljub temu smo morali sklonjenih glav ostati doma.”

“Leteči Kovorjan”

“V februarju 1961 smo imeli izbirne tekme za tekmovanje v Oberstdorfu. Imel sem najdaljši skok, a sem si zvil nogo, za ublažitev bolečin in otekline sem uporabljal borove tablete. V Oberstdorf nas je vodil dr. Dečman. Priskrbel mi je maserja Vilija Svobodo, ki me je masiral vsako jutro in mi tako zdravil zvito nogo. 24. februarja sem res poletel z velikanke in pristal na 141 metrih, kar je bil do tistega dne najdaljši smučarski skok na svetu. Ko sem doskočil, me je zbolela peta, kot bi imel v njej šivanke, vendar sem stisnil zobe in lepo pristal. Skočil sem v mojem V slogu, ki je bil pri letu varnejši.”

Ta skok je v knjigi PLANICA opisan takole: Ob 13.41 se je s številko 32 spustil po zaletišču Jože Šlibar. Dobro se je odrinil, mirno letel v svojem slogu, pred doskokom je še enkrat dvignil smučī in let podaljšal. Takoj je bilo jasno, da je daljava blizu ali celo večja od svetovnega rekorda Tauna Luirā 139 metrov, ki ga je dosegel pred pred desetimi leti na isti letalnici. Ponovno so merili daljavo in potem je znani nemški reporter Bruno Morawetz objavil v slovenščini: stoenainštirideset metrov. Slovenski skakalec Jože Šlibar se je torej zapisal med tiste, ki so doslej na svetu s smučmi leteli najdlje ... Zgodovinski dan za naš šport je postal 24. februar 1961.

V knjigi 75 let smučarskega športa v Trziču je pohvalno zapisano, da je bil dosežek Jožeta Šlibarja nedvomno sad neznankega poguma, obenem pa iznajdljivosti, da je znal izkoristiti učinek vzgonskega vetra.

V TRZIŠKEM VESTNIKU, št. 5, 23. III. 1961 beremo, kaj je o skoku povedal favorit sam: “Ko sem skočil 141 metrov, sem se lepo odgnal in v zraku nisem imel drugega dela, kot da sem gledal številke pod seboj, ki so označevale metre. Vedel sem, da sem jih že veliko preskočil, da pa jih je bilo kar 141, tega pa kar takoj nisem mogel verjeti”.

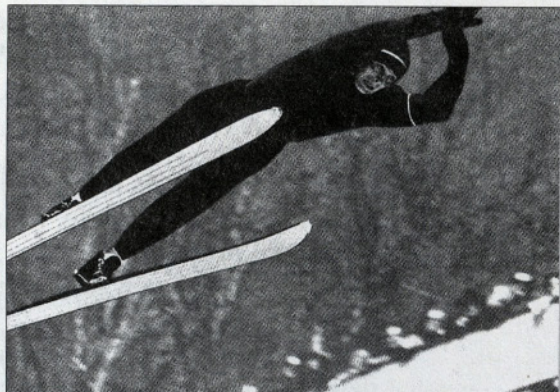
FOTOGRAFIJA, OBJAVLJENA V TRZIŠKEM VESTNIKU.

Jožeta je v Ljubljani pričakalo 5000 navdušencev. Za nagrado je kasneje dobil spačka z registersko številko 11-41, s katero je bila simbolizirana dolžina skoka. Tudi v Trziču je naš junak doživel prisrčen sprejem, na Trgu svobode ga je pričakalo mnogo ljudi, posebno mladine, prihod je pozdravila godba na pihala, v občinskih prostorih pa so ga sprejeli predstavniki občine in drugi pomembni veljaki. Potem se je z balkona občinske hiše še sam zahvalil za moralno podporo in slovesen sprejem.

Iz PLANICE sem si izposodil Šlibarjev kasnejši opis rekordnega leta in občutkov, ki jih je takrat doživljal: “Ko stojim na vrhu naleta, osredotočam vse svoje misli na to, da se moram pravi hip odriniti. In vendar čutim in živo dojemam okrog sebe vse; čutim lahen vetrič, ki prinaša s seboj že nekakšne nore spomladanske sanje, vidim prelep sončen dan, ki se začenja onkraj

tistega brezna, ki nameravam skočiti vanj. A vse to vidim in čutim, tako kot pred vsakim skokom, ko kljub temu, da so vse misli obrnjene v eno samo, vendar na nerazumljiv način dojemam podrobnosti v svoji okolici, ki bi jih sicer sploh ne opazil.

Potem se v globokem počepu spuščam po zaletišču. Odriv. Začutim - mislim, da preden sem preletel prvih deset metrov - da letim višje, da je parabola leta drugačna kot kdajkoli prej. In vem, da mi ni treba nič drugega, kot da se "potegnem" nad smuči.

REKORDNI SKOK - 141 M
Fotografija iz knjige Planica 1934 - 1999

Dobro letim; roke, glava in ramena so pred konicami smuči. Skakalnica je pri sto metrih dalje prvokrat označena z barvno črto. Potem se te črte vrstijo na vsakih deset metrov in poslednja teče pri številki 140. Vidim, kako švigajo pod menoj, prva, druga, tretja. Samo še neskončno majhen delček časa se oko pomudi na njih. Potem mi je, kakor da še nisem izkoristil vse hitrosti in naklona, pa se potegnem še bolj na smuči - zadnja črta, in še se nisem dotaknil tal.

Ves ta čas se ravnina vzdiguje proti meni, hiti mi nasproti in potem - neskončno kratek občutek, da letim že predaleč in da se to ne bo dobro končalo. Pristanem že na začetku prehoda na ravnino. Pristanem z lahkoto, ki je po tako dolgem letu ne bi pričakoval - samo na levi nogi me prebode od pete skozi gleženj do meč znana bolečina, kakor da bi sunil z nogo v tanko jekleno iglo. Rad bi vedel, koliko sem skočil, in začnem plužiti. Med pluženjem se oziram nazaj, prepričati se hočem, za koliko sem preskočil zadnjo črto. Pri tem sta se mi smuči prekrizali in naenkrat sem na tleh."

Ta opis je natančna analiza Jožetovega doživljanja v tistih sekundah ali minuti, ko je stal na vrhu zaletišča, ob spustu, skoku, doskoku in izvozu. Marsikateri nekdanji skakalec se bo ob tem morda zamislil, kako je sam doživljal skoke in kako se je pri tem počutil. Po tem skoku so domačini Šlibarja poimenovali kar "Leteči Kovorjan".

Sploh je bilo leto 1961 za "Letečega Kovorjana" polno burnih sprememb. Naj jih kar naštejemo:

1. V tisti zimski sezoni je Jože postal edini svetovni rekorder med našimi smučarskimi skakalci.
2. Spomladi istega leta je zapustil samski stan, ker je osvojil simpatično Mili, hčerko pisateljice Mimi Malenšek.
3. Da bo mera polna, ga je za nameček v jeseni 1961 za 18 mesecev okupirala še vojaška suknja.

Možnosti uspešnih priprav za bodoča tekmovanja so se Jožetu zmanjšale na minimum. Marca 1963 je Šlibar zadnjič nastopil v Planici, vendar je bil bolan in je hudo padel. Njegova zelo uspešna skakalna kariera se je končala. Iz skakalca je postal uspešen diplomirani inženir gozdarstva, ki sedaj uživa status uspešnega, aktivnega upokojenca v tretjem življenjskem obdobju.

PLANICA IN LOM POD STORŽIČEM

Le malo je znano, da je imela Planica v začetku tridesetih let prejšnjega stoletja zelo resno konkurenco v Lomu, v času, ko so strokovnjaki za gradnjo skakalnic iskali po Gorenjski primerne lokacije. Pri tem so obiskali Slaparsko vas v Lomu pod Storžičem in tudi tam iskali primerno zemljišče za postavitvev skakalnice.

O tem obisku je Janezu Slaparju - Temšaku iz Grahovš pripovedovala njegova devetdesetletna tašča Ivana Stare iz "Svaparske vasi". Dejala je, da je okoli leta 1930 ali kako leto čez prišla iz Ljubljane nekakšna komisija, "ogledniki" jim je rekla, med katerimi je bil tudi inženir Stanko Bloudek. Ti so iskali primeren kraj za postavitvev skakalnice in vzporednih objektov. Na začetku "ogledniki" niso bili nič kaj navdušeni, ker je v Lom vodila slaba pot, tja so ljudje hodili še v glavnem peš ali pa s kakšnim vozom, spodaj ležeči Tržič pa je imel le lokalno železnico in dva avtobusa. Vendar so ti obiskovalci le našli ob Slaparski vasi primerno zemljišče za skakalnico, in sicer na poraščeni strmini Gorne na Čevcu. Za nalet in doskočišče bi bilo potrebno napraviti majhen presek na strmini Gorne, na Čevcu pa za iztek poravnati površino na košenicah in njivah toliko, kolikor je potrebno še za areno.

Komisija je odšla in razen Loma obiskala še nekatere kraje na Gorenjskem. Čez nekaj časa se je vrnila z načrti in predlogi za izvedbo. Pesek, ki bi ga potrebovali za nasipanje površin, naj bi vozili iz bližnjega peskokopa, kar bi znižalo stroške gradnje, komisija je predlagala tudi popravilo in razširitev ceste Tržič - Lom. Pri dogovorih z domačini pa se je zataknilo pri predlogih za ureditev izteka in arene na Čevcu. Tam je imelo svoje njive in košenice več kmetov, ki so jim prinašale del sredstev za preživetje; enkrat letno so kosili, če so gnojili, pa dvakrat. Z iztekom in areno skakalnice bi vse to odpadlo. Lastniki so se bali za svojo zemljo, ker je bila zanje življenjsko pomembna. Vsled tega je bil načrt gradnje skakalnice do nadaljnega neizvedljiv.

STROKOVNI
VODITELJ
SMUČARJEV
SKAKALCEV,
ORGANIZATOR
SMUČARŠKE IN
TEKMOVALNE
ŠOLE PRI KUD
LOM TER
SMUČARSKI
SODNIK LUDVIK
SOKLIČ

Leta 1990 je ponovno prišla neka delegacija v Lom zaradi gradnje skakalnice v takrat že prometno in socialno ugodnejših razmerah. Športniki, domačini, so se sicer ogrevali za skakalnico, domačini, lastniki zemljišč, pa so bili zgovorniki neokrnjene narave in tako je ostalo pri starem, Lom je izpadel. Lomljani pa kljub temu niso ostali brez skakalnic in smučarjev, skakalcev, le da so bile grajene tako, da niso kvarile narave. O tem je Ludvik Soklič, smučarski sodnik, leta 1984 napisal kar zajeten historiat, ki je obenem tudi osnovni učbenik za smučarje in smučarske učitelje, bralcem pa za vpogled v kroniko uspehov. Zanimivo je dejstvo, da so znali Lomljani povezati kulturo in šport z ustanovitvijo Športne sekcije Lom (v to so vključeni tudi smučarji) pri tamkajšnjem kulturnem društvu. To sekcijo je vodil alpski smučar Ludvik Soklič, ki je gojil smuk, slalom, veleslalom in tudi skoke. Moralno podporo lomljanskim smučarjem so na začetku petdesetih let dajali Tržičani: Zdravko Križaj, Vinko Švab in Janez Štefe.

Z dovoljenjem Ludvika Sokliča, avtorja knjige SMUČANJE V LOMU, in pisca Uvoda v njej Janeza Slaparja sem si iz te publikacije izposodil nekaj začetnih podatkov o rojstvu smučarskih skokov v Lomu in okolici. Športna sekcija Lom, ki je bila del Kulturno umetniškega društva Lom, je nastala ob podpori članov tega društva in predsednikov Toneta Sokliča, Mežnarjevega, ter Janeza Slaparja, Temšaka. Vsi športniki so delali tudi na kulturnem področju.

Ostanimo pri skokih, te so amatersko začeli mladi smučarji v začetku petdesetih let. Ludvik Soklič je zapisal, da je bilo v Lomu dovolj primernih terenov in da se je za začetne skoke dal uporabiti marsikak zasnežen kucelj. Prvi skoki so bili smučarjem le v veselje, manj pa za tekmovanje. Skakalci so gledali, da niso pri tem delali škode lastnikom zemljišč, ki v začetku niso bili preveč navdušeni nad tem športom. Potem pa so zrasle skakalnice: prva na Dobju, potem na Čevcu, Prevolu, Kvadju. Skakalnice so bile grajene, tako da so napravili odskočne mize iz nasute zemlje, brez lesenih ograd, in počasi jih je prerasla trava, tako da jo je bilo moč kositi. Na ta način lastniki košenic niso bili oškodovani, narava je ostala neokrnjena.

Na strani 5. v knjigi Ludvika Sokliča so zanimivi podatki, iz katerih izvemo, da je bilo leta 1954 v Lomu organizirano prvo smučarsko tekmovanje, in sicer v Slaparski vasi, na Klemenškovi Grahovšah. To se šteje kot začetek organiziranega športnega smučanja v Lomu. Tekmovanje je bilo v petih disciplinah, tri alpske s trojno kombinacijo in s tekmovanjem v skokih na mali skakalnici. Smučarski skoki so bili že takrat zelo priljubljeni, in je bil večji del smučanja posvečen prav njim, kar dokazuje nekaj naslednjih podatkov o rezultatih tekmovanj v skokih v obdobju desetih let v času od 1954 - 1964.

1954 - Klemenškove Grahovše

1. Ludvik Soklič	7,5 m
2. Miha Primožič	6,5 m
3. Jože Meglič	6,0 m

1955 - Čevc

1. Ludvik Soklič	10 m
2. Jože Meglič	9 m
3. Primožič Miha	8 m

1956 - Čevc, Dobje

1. Ludvik Soklič	13 m
2. Miha Primožič	12 m
3. Ivan Tišler	11,5 m

1957 - Kvadje

1. Ludvik Soklič	16 m
2. Alojz Lovrenčak	15 m
3. Franci Tišler	14,5 m

1961 - nova skakalnica v Dobju

1. Ludvik Soklič	16 m
2. Jože Meglič	15 m
3. Ivan Tišler	14 m

1964 - nova skakalnica v Dobju - člani:

1. Andrej Soklič	17,5 m
2. Janez Meglič	15 m
3. Alojz Lovrenčak	14 m

pionirji:

1. Vinko Meglič	12 m
2. Florjan Primožič	11 m
3. Jože Godnov	10 m

Ti podatki so iz kronike rezultatov, navedenih od strani 36 do 40. Na strani 6 pa razberemo, da so bila do leta 1958 organizirana vsakoletna tekmovanja in dosežen napredek v kakovosti in množičnosti. Po letu 1962 se je začelo delo bolj na strokovnem področju, mladi smučarji skakalci so dobili prvega strokovnega voditelja Ludvika Sokliča, ki je osnoval in vodil smučarsko in tekmovalno šolo pri KUD Lom (Kulturno umetniško društvo). Smučarska šola je bila organizirana vsako leto med zimskimi počitnicami za šolsko mladino in za odrasle v obliki tečajev, ki jih je vodil vaditelj Ludvik Soklič. Ta je leta 1962 opravil izpit za vaditelja smučanja, 1974 pa izpit za smučarskega sodnika. Za njim je opravilo izpit za vaditelje in učitelje še nekaj Lomljanov.

Iz teh zapisov vidimo, da so v Lomu proti sredini petdesetih let začele rasti mlade generacije skakalcev in se uspešno kosati s tržiškimi.

TEKMOVANJE V SKOKIH NA ČEVCU

ZAČETEK IN RAZVOJ SMUČARSKIH SKOKOV V PODBREZJAH

Prva smučarska skakalnica v Podbrezjah je bila zgrajena l.1933. Pobudnik je bil Albin Novšak, rajonski mojster v Podbrezjah, doma je bil iz Bohinja. Znano je, da so Bohinjci povabili za izgradnjo svoje skakalnice norveškega strokovnjaka za gradnje skakalnic ing. Hansna.

Na otvoritvi bohinske skakalnice l.1931 je bil najboljši Bogo Šramel, s skokom 36 m, kar je bil nov jugoslovanski rekord. Po ustnem dogovoru s Stanetom Tonklijem je pri gradnji prve skakalnice v Podbrezjah sodeloval tudi pokojni ing. Stanko Bloudek.

Po drugi svetovni vojni je l.1947 na povabilo navdušenih podbreških skakalcev ponovno prišel Stanko Bloudek. Premeril je obstoječo skakalnico, zgrajeno leta 1933 po zamisli elektromonterja Albina Novšaka. Ta je živel na Polici pri Naklem. Tam je imel zgrajeno prvo umetno smučarsko skakalnico, ki je bila pokrita s slamo. Ing. Bloudek je za našo skakalnico naredil nov načrt. Domači skakalci smo ob pomoči prijateljev zelo dobro izpeljali ta načrt, tako da je bila ta 25-meterska skakalnica znana naokoli tudi kot zelo varna. Zaradi tega so se naših meddruštvenih tekmovanj udeleževali številni skakalci iz okoliških društev. Eden najzaslužnejših skakalcev in sodelavcev je bil, zdaj že pokojni, Janez Pirih. Ko je bila tekma na pustno nedeljo, se je pripeljal čez skakalnico našemljen v maškaro z naramnim košem. To je bilo sredi petdesetih let prejšnjega stoletja. Tudi po težki operaciji in odstranitvi glasilk je ostal še naprej aktiven in je vsako leto izvedel otvoritveni skok.

Tudi njegov sin Janez je bil zelo aktiven. Postavil je rekord skakalnice v Adergasu in še drugod. Tudi v Sebenjah se je po njegovi zaslugi ob podpori podbreških skakalcev razvilo množično tekmovanje na skakalnici Petra Rezarja. Naj omenim še nekaj podbreških mojstrov skakanja: Nejko Jeglič, Stane Tonkli, Rudi Prevodnik, Jaka Rakovec, Matevž Brajc, Peter Teran, Franc Skodlar, Pavel Grašič in drugi.

Imeli pa smo tudi nekaj skakalk: Ivanka Jelenc, Micka Rakovec, Ivanka Perč, Marija Perko in še nekatere.

Za konec pa še ta zanimivost, po vojni so na naši skakalnici trije pari skakalcev izvedli tudi prve dvoskoke:

1. par: Janez Pirih - Franc Skodlar
2. par: Alojz Pavlin - Janez Kozjek
3. par: Janez Pirih ml. - Milan Bajželj

Zgledi vlečejo, dvoskoke sta potem skakala tudi dva skakalca iz Kovorja, najprej na skakalnici v Kropi, nato pa še na skakalnici pri Sv. Jožefu v Tržiču, vendar so jima

ponavljanje teh skokov zaradi varnosti skakalcev zabranili, pa tudi skakalnice niso bile temu prilagojene, za razliko od naše skakalnice, ki je slovela kot zelo varna.

Sedaj skakalnica sameva, dajeta jo starost in pomanjkanje snega v nekaj preteklih zimah; nekdanji entuziasti so se upokojili ali pa se pridružili sv. Petru, novih pa zaenkrat ni, ker je pri mladih trenutno dobil prednost nogomet.

Janez Kozjek

EPILOG

Marjan Vodnjov v svojem diplomskem delu Razvoj telesne kulture v občini Tržič(1964) ugotavlja, da je ta disciplina (misli skakanje, op. M.P.) padla v senco alpskih in zamrla ter da so v tistih časih društveni funkcionarji preveč gledali samo na alpsko smučanje, a da je tudi to v letih 1954 in 1955 začelo pešati, saj sta se takrat hudo ponesrečila Matevž Lukanc in Janez Štefe.

Vsekakor je velika skakalnica pri Sv. Jožefu v času svojega aktivnega obstoja odigrala pomembno vlogo, ko so na ob koncu tridesetih in v začetku štiridesetih let ter v prvem povojnem desetletju prejšnjega stoletja na njej pridobivali izkušnje v skokih skakalci starejše generacije (Mirko Mežek, Štefan Srečnik, Lenart Globočnik, Nadko Salberger in drugi), mladinci in pionirji (Janko Krmelj, Jaka Bahun, Marjan Romih in še drugi). Med temi so bili tudi favoriti Joža Krmelj, Jože Logar in Jože Kavar. Zadnji v tistih letih je bil Jože Šlibar iz Kovorja, ki je nabiral svoje izkušnje tudi na skakalnici pri Sv. Jožefu. Te so ga pripeljale do Oberstdorfa, kjer je 24.2.1961 skočil do takrat najdaljši skok na svetu, tj. bilo 141 metrov.

Še živeči graditelji te skakalnice so lahko ponosni, da so poskrbeli za začetek organiziranja skokov na pravi, grajeni skakalnici, ki so jo poznali tudi skakalci zunaj tržiških meja, jo obiskovali, bodisi za treniranje ali za tekmovanje.

Kljub poizkusom posameznikov in manjših skupin, da bi skakalnico obnovili in oživili skoke na njej, se je le-ta neustavljivo bližala svojemu zatonu. Povsem pa je veliko in malo skakalnico pokopala, poleg vseh drugih vzrokov, še gradnja gozdne ceste po velikem vetrolomu, ki je bil februarja 1984, presekala je nalet in odskočišče že dotrajanih skakalnic.

Skakalna disciplina, ki je v Tržiču sredi petdesetih let polagoma stagnirala, se je pričela seliti in razvijati v Lomu, Križah, Seničnem, predvsem pa v Sebenjah; skakalnice so gradili tudi zunaj meja naše občine (Duplje, Podbrezje, Naklo) in drugod. Iz vrst mladih so rasli novi navdušenci skakanja ter gradili manjše in večje skakalnice, na katerih so se rojevali mladi favoriti, ki so ali pa še uspešno predstavljajo našo občino tudi na mednarodnih tekmah. Več o teh preberimo v že omenjeni knjigi 75 let smučarskega športa v Tržiču ali v kroniki, učbeniku, ki ga je sestavil Ludvik Soklič iz Loma in ima naslov Smučanje v Lomu, ali v zajetni knjigi Planica 1934-1999, ki jo je izdalo Društvo Proplanica.

JANEZ ŠTEFE - ALPSKI SMUČAR - OLIMPIJEC

Legenda alpskega smučanja

Ko sva z Janezom Furlanom začela zbirati podatke o delovanju in uspehih smučarjev invalidov v Trziču, za kar je dal pobudo prav Janez Štefe - Zavrotar, sva se po dogovoru lepega dne oglasila tudi pri njem, z željo, da nama kaj pove o svoji ljubezni do alpskega smučanja, o uspehih, ki jih je dosegel v svoji bogati smučarski kari-eri, kako je postal olimpijec, kako se je vključil kot tekmovalc med smučarje - invalide itd. Janez Furlan je s sabo vzel še magnetofon, da ne bi bilo potrebno vsega pisati, a ga je neslo, ker mu je zmanjkalo traku, tako bogata je bila Zavrotarjeva pripoved.

Po prijaznem sprejemu smo se kar hitro zapletli v prijeten klepet, Janez nama je pokazal nekaj albumov, polnih fotografij s tekmo- vanj v alpskem smučanju, potem fotografij lovskih trofej, med njimi tudi tisto z medvedom, pa fotografije s prijatelji lovci in še dosti drugih.

Janez - alpski smučar

Po uvodu sva gostitelja zaprosila, naj nama pove, kako se je vključil v alpsko smučanje pa o njegovih pomembnih tekmah, tako doma kot v mednarodnih smučarskih arenah. Zavrotar je začel svojo zanimivo življenjsko zgodovino kar od otroških let naprej.

Takole je pripovedoval:

“Rojen sem bil leta 1923 na Slapu v Trziču. Po požaru hiše smo se preselili “na Zavrot” oziroma Zali rovt, kot mu pravijo danes. Čeprav je bila takrat hiša, kamor smo se preselili, še brez elektrike, vode in stranišča, je imela eno dobro stran - bilo je “fajn” za smučanje. Kot sem že omenil, sem smučati pričel pri šestih letih, prve prave smuči pa mi je naredil stric, ki je bil žagar. Mislim, da sem imel takrat osem let. Sčasoma so začeli hoditi “gor” tudi Trzičani, med njimi Marjan Perko in “Mantarji” (Mantova, del Trziča ob sedanjem zdravstvenem domu; op.pisca). Sam sem rad šel na “Fabr’ko”, na Kotabrun nad Ravnami, kjer je bilo najmanj 15 smučarjev, s katerimi sem se kot mlad fant rad družil. Ob tem moram reči, da je bilo takratno smučišče v Hrastah kar daleč, do “Fabr’ke” pa je bilo treba iti le čez rob, pa smo smučali. Pravil za alpsko smučanje takrat še ni bilo, dogovorili smo se le za startno in ciljno mesto, nato pa je vsak skušal razdaljo kar najhitreje prevoziti. Spominjam se, da je bila v tistem času v okviru cerkvenega društva Skala orga- nizirana tekma od Lešanske planine do električne centrale na “Fabr’k”, za udeležbo pa je bilo treba plačati takratnih 10 dinarjev štartnine. Nisem prepričan, vendar mis-

lim, da mi je dala denar mama. Tekma je bila sestavljena iz smučanja in teka (čez Bistriško planino, Kačji rovt in Gubo), po strminah smo "rajsali" s pomočjo leskovih palic, na katere smo se dobesedno usedli. Takrat sem "dobr' šu" in osvojil četrto mesto ter za nagrado dobil smučarske "maže".

Spomladi, na velikonočni ponedeljek, 29.3.1937, je bila organizirana meddruštvena smučarska tekma na pobočju Storžiča. Ker sem bil še premlad, me mama ni pustila, da bi šel gor dan pred tekmo, tako kot ostali, zato sem naslednjega dne prišel do kočice pod Storžičem pozno, ko so vsi tekmovalci že krenili proti startu. Malo sem pohitel in jih kmalu ujel ter se pridružil znancem iz "fabriške" skupine, ki je bila prva. Potem se je zgodila tragedija, nenadoma se je sprožil snežni plaz, ki je tudi mene zajel in nesel s seboj proti dolini. V tistem hipu sem pomislil - tako mlad sem, pa bom moral umreti - takrat mi je bilo 14 let. Kljub poškodbam in izgubi zavesti sem nesrečo preživel, takšne sreče pa žal ni imelo devet drugih smučarjev, ki so pri tem izgubili življenje. Po tem nesrečnem dogodku je smučanje v Trziču za tri leta zamrlo. Šele v sezoni 1940/41 je bilo organizirano neuradno prvenstvo Slovenije v smuku s Kokovnice do "keten" (nekdanji vhod v BPT), slalom pa je bil za Travnarjem. Tudi na tej tekmi sem bil uspešen, čeprav s smučmi brez "kant" (rob-nikov) in s padcem pri Kramarju, sem še kot mladinec v članski konkurenci osvojil 7. mesto v smuku in slalomu.

Sledila je druga svetovna vojna. Po mobilizaciji v "arbeitsdienst" in nato v nemško vojsko sem po treh mesecih pobegnil, to je bilo januarja 1944, ko sem se priključil NOB, kjer sem opravljal različne naloge. Zelo dobro mi je ostalo v spominu smučarsko tekmovanje na partizanski olimpiadi 20. in 21.1.1945 v Cerknem, in sicer v veleslalomu in skokih. Ker nisem imel smučarskih čevljev, sem tekmoval kar v škornjih, smučiči sem imel jesenove, ki smo jih zaplenili Nemcem. Povedati moram tudi, da sem smučal kar s pištolo za pasom - za vsak slučaj, če bi nas napadli Nemci. Kar dobro sem se odrezal, v veleslalomu sem "nažgal" vse in bil prvi, le v skokih me je premagal takrat že izkušeni skakalec Rudi Finžgar, ki je bil prvi, jaz pa drugi. Ko pa smo na željo gledalcev skoke ponavljali, sem pri skoku padel naravnost med "pleh muzko" 9. korpusa, na srečo brez posledic za vse.

Tudi po vojni sem še skakal. Takrat sem bil nekaj časa zaposlen pri filmskem podjetju v Ljubljani, stanoval pa sem na Galjevici. Z Dušanom Polhom sva z motorjem potovala po Sloveniji in vrtela filme. Tudi takrat nisem mogel brez smučanja in skokov. Če sem le imel priložnost, sem skakal na skakalnici, ki je bila v bližini salezijanske cerkve na Rakovniku. Leta 1946 sem se udeležil prvega državnega prvenstva pod Uršljo goro na Koroškem. Takrat so tekmovali še Slavko in Matevž Lukanc, Janko in Joža Krmelj in Janez Kališnik. Zmagal je Matevž Lukanc. Jaz sem bil zaradi netočnega polminutnega spuščanja na progo oškodovan za 28, Ciril Praček pa za 36 sekund. Zaradi tega so me nekateri, ki so bili drugače slabši od mene, zlahka prehiteli. To sem povedal tudi nekaterim funkcionarjem in se tako marsikateremu zameril.

Ker me je vleklo v rodni Trzič, sem službo v Ljubljani pustil in za nekaj časa šel delat v BPT, nato drvarit - "golcvat", da sem na ta način vzdrževal svojo kondicijo, potrebno za smučanje. S skoki se nisem več ukvarjal, so mi pa pomagali kot tehni-

ka pri smuku. V alpskem smučanju me je treniral Slavko Lukanc in mi veliko pomagal. Leta 1952 sem dobil službo v Zavodu za gojitev divjadi Kozorog v Kamniku. Tam sem bil najprej lovski nadzornik, nato pa višji lovski nadzornik. Spet sem bil povezan z naravo, ker je koristilo moji smučarski karieri.”

Wintersportswoche v Badgasteinu

“Ali nisi bil vmes tudi v Badgasteinu?” sva vprašala Janeza.

“Ja, to je bilo leta 1948, ko je bilo tam mednarodno tekmovanje, ki je trajalo en teden. Takrat so vzporedno s smučarji tekmovali tudi ženske, le da so imele svoje proge. Iz Tržiča so manjkali tisti tekmovalci, ki so bili na olimpijskih igrah v St. Moritzu, med katerimi je bil tudi Matevž Lukanc.

V Badgasteinu sem bil v smuku tretji, v veleslalomu šesti, v slalomu pa deveti. Zaključno slovesnost smo imeli skupaj s smučarkami. Takrat sem moral za nagrado zaplesati tango s tekmovalko, ki je bila tako kot jaz v smuku tretja. Kljub temu da tega plesa ni znala plesati, sva ga vseeno odplesala in preživela brez poškodb.”

Olimpiada v Oslu na Norveškem

“Janez, kako si postal olimpijec v Oslu ?”

“Pravzaprav sta bila za udeležbo na zimskih olimpijskih igrah na Norveškem izbrana Matevž Lukanc in Tinček Mulej. Ker se je Matevž polomil, so poslali mene. Sploh smo bili v tistih letih dostikrat polomljeni, bodisi zaradi slabe opreme ali premalo treninga pred tolikimi tekmovanji. Ob odhodu z vlakom iz Ljubljane je podpredsednik smučarske zveze dejal, da na zimskih olimpijskih igrah od Tinčka pričakuje 20. mesto, od mene pa 30. mesto, kar se mi je “zamalo” zdelo.

V Oslo sva prišla zadnja, ker sva se vozila dva dni in tam tudi vedeli niso, da prideva, zato nisva dobila prenočišča v hotelu. Znašla sva se in si sama poiskala prenočišče kar v hišici, kjer so bili urejevalci tekmovalne proge, prijazno so naju sprejeli, ko so izvedeli od kod sva. Tudi predpisanih čelad za smuk nisva imela, so nama jih posodili Italijani. Drugi dan je bil trening. Štarter je bil Italijan, ki naju je šele na koncu opazil in zavpil: “Jugoslawien”, jaz pa: “Bahn frei!” in se tako pogнал, da so na startu kar poskakali stran. Šlo mi je dobro, le tik pred ciljem me je podrla luknja, ki sem jo opazil prepozno. Padel sem in izgubil zavest. S helikopterjem so me hoteli odpeljati v bolnico, a sem se na srečo pravočasno zavedel. V tistem trenutku sem se helikopterja ustrašil, saj sem ga takrat prvič videl; vstal sem ter preprečil, da bi me odpeljali. Ker pa me je noga vedno bolj bolela, me je vodja Gregor Klančnik odpeljal k zdravniku, ki mi je takoj pomagal, tako da mi je nogo močno povil z lepilnim trakom. Bil sem jezen sam nase, ker sem imel smolo s padcem in zaradi bolečin na tekmah ne bom mogel tako dobro smučati, kot bi lahko.

Čeprav me je noga zelo bolela, sem naslednjega dne pri tekmovanju v veleslalomu pristal na 33. mestu, Tinček pa na 28.”

Srečna trinajstica

“Čez dva dni je bilo tekmovanje v smuku, takrat sem tisto nesrečno luknjo dobro zvozil, dosegel boljši čas kot na treningu in pristal na 13. mestu. Zelo dobro se mi je zdelo, da sem s tem premagal svojega vzornika Francoza Oreillera, ki je na olimpiadi v St. Moritzu leta 1948 postal olimpijski prvak v smuku, sedaj pa se je uvrstil za mano na 14. mesto. Dobro se mi je zdelo, ker sem ga premagal, kar sem si že dolgo časa želel. Ker sva si bila podobna po nosovih, so me včasih tržiški smučarji v šali klicali kar Orje.

Čez nekaj dni smo tekmovali še v slalomu, kjer sem v prvi vožnji pristal na 17. mestu, pri drugi me je tik pred ciljem spodtaknil kol in ostal sem brez uvrstitve. Tudi Tinček je imel smolo, ker se je uvrstil na 36. mesto, kar pa ni zadostovalo za vožnjo v drugem teku, saj so lahko peljali le uvrščeni do 30. mesta.

Ob koncu olimpijskih iger sem bil vseeno zadovoljen s trinajstim mestom v smuku, kar je bil za tiste čase najboljši dosežek Slovencev v smuku na olimpiadah, poleg tega pa sem “nažgal” Oreilla, mojega vzornika.”

1951 - Janez med prijatelji, smučarji: Čepe od leve: Ludvik Dornik, Jože Krmelj, Slavko Lukanc, Janez Ahačič, Alojz Štrukelj, Peter Križaj in Stanko Štefe. Od leve stoje: Marjan Peharc, Karel Štucin, Janez Perko, Darinka Lukanc, Janez Štefe, Janko Krmelj, Zdravko Križaj in Andrej Hladnik.

Fotografijo je posodil Janez Perko iz Bistrice.

Ob tem je treba povedati, da 13. mesta v smuku na olimpijskih igrah do danes, ko to pišemo, še ni izboljšal noben slovenski smučar.

Po olimpiadi

“Kje pa si tekmoval v letih po Oslu?” sva hotela vedeti.

“Nekajkrat sem bil na Jahorini, na Šar planini, v Kranjski Gori, na Pohorju in tudi v tujini. Na Poljskem v Zakopanah na FIS-A tekmovanju sem do-segel 9. mesto v slalomu in 7. mesto v veleslalomu. Bil sem tudi v Badgasteinu v reprezentanci za svetovno prvenstvo in še bi lahko našteval.

V slabem spominu pa imam leto 1954, ko so bile smučarske tekme na Jahorini. Takrat se je na treningu vame zaletel Nemeč Obereigner, zmagovalec smuka na svetovnem prvenstvu na Finskem, in mi zlomil nogo, tako da sta mi obe kosti pogledali skozi nogavice. Po poškodbi sem en mesec ležal v sarajevski bolnišnici. Tam so me vsak teden obiskovali člani Smučarske zveze Bosna, od Slovencev pa sta prišla tudi Peter Belhar in Božo Suknaič, študenta veterine na Sarajevski fakulteti. Potem sem bil še tri mesece v bolnici v Ljubljani, kjer sta me obiskala le Lukančev Matevž in Kališnikov Pubi. Po tej hudi poškodbi sem okrevал do leta 1957, ko sem prejel povabilo iz Bosne, da bi treniral njihove tekmovalce in se še sam obenem pripravljал na državno prvenstvo, ki je bilo istega leta na Jahorini. Vabilo sem sprejel, se na prvenstvo tudi sam dobro pripravil in zmagal v dveh disciplinah, tj. v slalomu in veleslalomu, ter s tem ovrigel napovedi, objavljene v športnem časopisu Polet, kjer med možnimi zmagovalci ni bilo mojega imena. Mojega uspeha so bili nadvse veseli le domačini, od Slovencev pa mi je čestital le dr. Andrej Robič.

Spominjam se tudi mednarodnega tekmovanja Grossglockner Rennen na Grossglocknerju, ki ga je leta 1957 organizirala avstrijska smučarska zveza. Na pot sem se odpravil sam, tri dni za ostalimi našimi tekmovalci. Po srečnem naključju sem na kolodvoru v Beljaku srečal gospoda Alfreda Amana, po rodu Tržičana in takratnega člana avstrijske smučarske zveze ter lastnika tovarne za izdelovanje smuči. Njegov oče je imel v Tržiču tovarno pohištva, po vojni pa je bil z družino izseljen na Koroško, kjer je zgradil novo tovarno za izdelovanje pohištva in smuči. Tudi jaz sem vozil s smučmi, izdelanimi v njihovi tovarni. Ker sva se poznala že iz mladih let, saj smo v Tržiču skupaj trenirali in tekmovali, sva pot do Heiligenbluta pod Grossglocknerjem nadaljevala skupaj. Tam je poskrbel, da so naju do hotela Franc-Josefs-Hohe, kjer so bili nastanjeni tekmovalci, peljali kar s policijskim avtom. Večer pred tekmo smo tekmovalci sedeli v restavraciji hotela, ko se nam je pridružil še gospod Aman. Stekel je pogovor o tekmovanju. Med pogovorom je rekel: Janez, če se boš jutri uvrstil med prvih pet, ti bom podaril smuči. Jaz pa sem malo pomislil in ga vprašal: Kaj pa, če bom šesti? Odgovoril je, da tudi šesto mesto velja. Po najinem dogovoru sva si segla v roke. Sam pri sebi sem pomislil, da se moram na tekmi res potruditi, saj si v tistem času težko prišel do novih smuči, zato takšne priložnosti ne smem izpustiti iz rok. Naslednji dan smo se tekmovalci kar peš odpravili na dve uri hoda oddaljen start na nadmorski višini 3000 metrov. Po prihodu v cilj sem imel občutek, da sem dobro odpeljal in se res uvrstil na 6. mesto. Gospod Aman je po končani tekmi pristopil k meni, mi čestital in dejal: Stavo si dobil; v najkrajšem možnem času ti bom smuči poslal na Smučarsko zvezo Slovenije. To je tudi storil. Ko smo odhajali domov, sem na dvorišču pred hotelom videl

skupino ljudi, med njimi tudi g.Amana. Slišal sem, ko je dejal: Poglejte Štefeta, z našimi smučmi je dosegel 6. mesto. Tudi on je bil očitno zadovoljen, da se tekmovalci, ki tekmujejo z njegovimi smučmi, uvrščajo na dobra mesta.

V dobrem spominu so mi ostale tudi tekme v Plajberku pri Beljaku v Avstriji, kjer so tekmovali samo koroški smučarji ter na njihovo povabilo smučarji tržiškega smučarskega kluba. Tekmovanje se je imenovalo Lana Rennen, proga je bila speljana po severni strani Dobrača. Teh tekmovalcev sem se udeležil že v letih 1952 in 1953 ter obakrat zmagal. Kot sem že prej omenil, mi je leta 1954 hud zlom noge na Jahorini za nekaj let preprečil smučanje, tako da nisem mogel trenirati niti se udeleževati tekmovalcev. Ko sem okreval, sem se udeležil tekmovalstva v Plajberku. Organizatorji so zvečer pred tekmo priredili smučarski ples, kjer sem se ponovno srečal z že prej omenjenim g. Amanom. Gospod Aman je pohvalil koroške tekmovalce, da so v zelo dobri formi in da so na avstrijskem državnem prvenstvu najboljši med njimi zasedli 6., 8. in 9. mesto. Jaz pa sem mu na to odgovoril: Te sem jaz še vedno "nažgal", pa jih bom tudi jutri. Čez čas pa sem se zavedel, da sem mogoče preveč samozavestno nastopil in da ne bom imel lahkega dela, če želim te tekmovalce premagati. Zaradi izrečenih besed tudi ponoči nisem mogel spati, saj mi je po glavi rojila misel, da moram zaradi svojih bahavih besed zmagati. To pa ni bilo niti najmanj lahko, saj je bilo v konkurenci več kot 100 tekmovalcev. Ker je bilo tistega leta manj snega, je bila proga krajša, zato smo vozili dve vožnji (običajno smo odpeljali le en tek). Pri žrebanju sem imel smolo, saj sem dobil štartno številko 25, kar je pomenilo, da bom vozil že po precej luknjasti progi. Pred tekmovalstvom sem si progo dobro ogledal in preštudiral ter se odločil, da bom prvi tek peljal brez tveganja, da bom imel možnost peljati tudi drugi tek. Po prvem teku sem bil uvrščen na drugo mesto, z zaostankom šest stotink sekunde za prvouvrščenim, zato sem vedel, da moram v drugi vožnji peljati na vso moč in brez napak. To mi je tudi uspelo, zmagal sem. K meni sta pristopila dva novinarja z Radia Celovec, mi čestitala in prosila za intervju. Čestital mi je tudi g. Aman in dejal: Da pa Tržičani tako dobro vozite, pa res nisem mislil."

Državni prvak v slalomu, veleslalomu in smuku

"Janez, naštej nama, kje vse si osvojil naslov državnega prvaka?"

"To bo malo teže, ker se moram še spomniti!"

V veleslalomu sem bil državni prvak:

- 1951 v Kranjski Gori
- 1952 na Šar planini
- 1953 na Pohorju
- 1954 na Jahorini
- 1957 na Jahorini
- 1958 v Kranjski Gori
- 1959 na Šar planini

v slalomu:

- 1952 na Šar planini

- 1953 na Pohorju
- 1957 na Jahorini
- 1957 v Kranjski Gori

v smuku:

- 1953 na Jahorini
- 1954 na Jahorini

Uspešno sem se kosal z mladimi smučarji in jim bil za zgled, kar pa nekaterim iz smučarskega vodstva ni bilo všeč. Poklicali so me v Ljubljano, namesto da bi me pohvalili, so me prepričevali, naj neham tekmovati, češ da mladim jemljem voljo. To takratnemu smučarskemu vodstvu zamerim.

Ko sem nehal tekmovati, sem bil najprej trener mladinske in članske državne reprezentance, kasneje pa sem s svojimi izkušnjami skušal pomagati smučarjem v domačem klubu v Trziču.”

Tako je z nostalgijo in obenem s ponosom končal svojo nadvse zanimivo in poučno, seveda zelo skrajšano pripoved Janez Štefe - Zavrotar, eden izmed pionirjev naše generacije alpskih smučarjev, ki so tekmovali v slalomu, veleslalomu in smuku, nekateri pa tudi v skokih. Velik del njegovega športnega življenja je bil “na dilcah”. Na svoji smučarski poti je doživljal poleg uspehov tudi neuspehe in padce, moral prek nepotrebnih ovir, ki so mu jih postavljali tisti, ki bi ga morali materialno in moralno podpirati. Toda Janez se ni dal in šel kljub zlomom in padcem naprej k uspehom, katerih dokaze kažejo njegove vitrine, napolnjene s pokali, kolajnami, diplomami, odlikovanji, priznanji in raznimi zanimivimi darili, ki jih je dobival za zmage.

Tudi kot upokojenec in invalid je Zavrotar tekmoval, dokler mu je dopuščalo zdravje. V arhivu zimskošportnih dejavnosti pri Društvu upokojencev Trzič je ime tekmovalca Janeza Štefeta precejkrat zapisano na zmagovalnih mestih, je dejal Lojze Trstenjak, predsednik komisije za šport in rekreacijo pri DU Trzič, in naštel vrsto zimskih tekmovanj, pri katerih je Janez osvojil ali pomagal osvojiti pokale in kolajne, ki krase police in vitrine v prostorih društva. To so bila tekmovanja:

- na zimskošportnih igrah upokojencev Slovenije v Bohinju, ko je Janez tekmoval v veleslalomu in kombinaciji;
- na TRIM ligi v občini Trzič, tekmoval v veleslalomu;
- na zimskem tekmovanju Občine Trzič;
- na Arehu na Pohorju, na republiškem prvenstvu upokojencev v veleslalomu v skupini tekmovalcev od 60 do 65 let;
- na tradicionalnem 34. smuku karavanških kurirjev;
- na tradicionalnih “Partizanskih smučinah” na Črnem vrhu nad Cerknem je tekmoval kot član Društva upokojencev Trzič;
- na republiškem prvenstvu v veleslalomu na Zelenici za invalide, ki ga je organiziralo Športno združenje 5. avgust;
- na občinskem in regijskem tekmovanju sankočev;
- na tekmah v sankanju v Podljubelju za Društvo gorenjskih občin
- in še bi lahko naštevali.

Vse to je dopolnila še Janezova hči ga. Erna z manj znanimi podatki o nekaterih dejavnostih svojega očeta, to, da je bil član gorske reševalne službe, da je imel izpit za gorskega reševalca, da je bil tudi član ne samo Lovske družine Tržič, ampak še Športnega združenja 5. avgust in v okviru te dejavnosti tudi balinal. Za rekreacijo je bil tudi tekač na smučeh. V bližini domače hiše je kar sam uredil tekaško progo, dolgo okrog 700 m, na kateri se mu je pri teku velikokrat pridružila tudi hči Erna, včasih pa tudi žena Jožefa. Janez je bil še velik ljubitelj ptic pevk, ki so mu vsak dan delale družbo na domačem vrtu; v zadnjih dveh letih pa je največje veselje doživiljal skupaj z vnukom Klemenom.

V maju 2002 pa se je za vedno poslovil od svoje družine, od smučanja, od lova, od gozdov in planin, od vsega, kar je imel rad, mi pa smo izgubili športnika in prijatelja, ki je na smučeh v smuku, slalomu in veleslalomu ponesel ime Tržiča, Gorenjske in Slovenije v svet. Janez Štefe je postal legenda smučanja in je lahko za zgled generacijam mlajših smučarjev, kako se je treba bojevati doma in v mednarodnih smučarskih arenah za uspehe svojih društev, za dostojno športno predstavitev Slovenije in samega sebe kot športnika in človeka.

Ob pokojnem Janezu se spomnimo, da nas je kmalu za njim v poletju 2002 zapustil še en olimpijec, Matevž Lukanc, ki je bil poznan v Sloveniji in daleč prek njenih meja kot odličen alpski smučar; več o njem je zapisano v smučarski zgodovini "75 let smučarskega športa v Tržiču".

Ta intervju je nastal v letu 2001.

ORGANIZIRANI I NASTOPOVANJE

TRISKILNVAUDI SMUCARJI

Zgodovina organiziranih smučarjev pri Zvezi vsehobsežnih smučarskih klubov in smučarskih klubov je naša smučarska zgodovina. Smučarstvo je bilo vedno prisotno pri nas, vendar se je organizirano smučarstvo začelo razvijati šele v drugi polovici 20. stoletja. Prvi organizirani smučarski klubovi so bili ustanovljeni v letih 1950-1960. V tem obdobju so se smučarji začeli združevati v klube, ki so se ukvarjali s smučarstvom. Prvi organizirani smučarski klubovi so bili ustanovljeni v letih 1950-1960. V tem obdobju so se smučarji začeli združevati v klube, ki so se ukvarjali s smučarstvom.

Od leta 1978 dalje, ko so bile na sporedu smučarske tekme, so se smučarji začeli združevati v klube, ki so se ukvarjali s smučarstvom. V tem obdobju so se smučarji začeli združevati v klube, ki so se ukvarjali s smučarstvom.

Smučarski klubovi so se začeli pojavljati v letih 1950-1960. V tem obdobju so se smučarji začeli združevati v klube, ki so se ukvarjali s smučarstvom.

Tudi na smučarskih tekmah so se smučarji začeli združevati v klube, ki so se ukvarjali s smučarstvom.

Smučarski klubovi so se začeli pojavljati v letih 1950-1960. V tem obdobju so se smučarji začeli združevati v klube, ki so se ukvarjali s smučarstvom.

Smučarski klubovi so se začeli pojavljati v letih 1950-1960. V tem obdobju so se smučarji začeli združevati v klube, ki so se ukvarjali s smučarstvom.

Smučarski klubovi so se začeli pojavljati v letih 1950-1960. V tem obdobju so se smučarji začeli združevati v klube, ki so se ukvarjali s smučarstvom.

JANEZ ŠTEFE - ZAVROTAR, Z DOČAMA, PO SPOMINU J. ČADEŽA

IV. DEL

TRŽIŠKI INVALIDI SMUČARJI

...je bilo v ...

...je bilo v ...

...je bilo v ...

...je bilo v ...

...je bilo v ...

...je bilo v ...

...je bilo v ...

ZGODOVINA ORGANIZIRANIH NASTOPOV INVALIDOV

Zgodovina organiziranih nastopov invalidov v smučanju sega v leto 1950, ko je bila pri Zvezi vojaških vojnih invalidov Slovenije ustanovljena komisija za šport. Sprva so naši smučarji nastopali le na republiških in državnih prvenstvih ter na mednarodnih tekmovanjih, ki so jih organizirali naši severni sosedi Avstrijci. Med prvimi sta bila Blaž Ropret in Karel Srečnik, kasneje pa se jima je pridružil tudi Drago Koder. Uspešno so nastopali na raznih tekmovanjih doma in v tujini, vendar takrat uradnih svetovnih prvenstev ali zimskih paraolimpijskih iger še ni bilo, prvo svetovno prvenstvo (SP) je bilo šele leta 1974 v Franciji, kjer je bil v reprezentanci od Tržičanov le Janez Furlan, ki je osvojil štiri medalje, zlato v veleslalomu in kombinaciji, srebrno v slalomu in bronasto v smuku, vendar je resnici na ljubo treba povedati, da takrat konkurenca še ni bila tako močna, kot je na SP in paraolimpijskih igrah (POI) v zadnjih desetih letih.

Od leta 1976 dalje, ko so bile na sporedu prve zimske paraolimpijske igre na Švedskem in 1982 drugo svetovno prvenstvo v Švici, so bili Tržičani redni člani državne reprezentance. Zgoraj navedenim sta se pridružila še Štefan Ahačič in najuspešnejši reprezentant med vsemi slovenskimi invalidi smučarji - Srečko Kos. Brez pretiravanja lahko trdimo, da so bili Tržičani steber reprezentanc na vseh svetovnih prvenstvih in paraolimpijskih igrah, dosegli so kar celo vrsto zavidljivih uvrstitev (npr. Kos na III. igrah v Innsbrucku leta 1984, 6. mesto v slalomu in 9. mesto v kombinaciji, Štefan Ahačič pa 5. mesto v slalomu in 10. v kombinaciji).

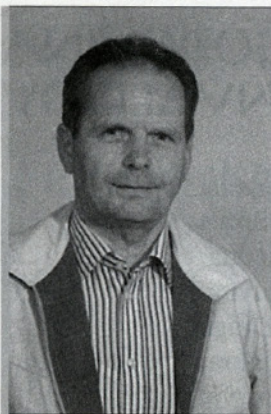
Srečko Kos je kot edini reprezentant nastopil tudi leta 1998 na zimskih paraolimpijskih igrah v Naganu na Japonskem, z dolgoletnim trenerjem smučarjev invalidov Slovenije (in prej Jugoslavije) Janezom Furlanom.

Tudi na domačih prvenstvih so bili Tržičani vedno v ospredju, saj so osvojili več kot 100 naslovov državnega prvaka v posameznih kategorijah. Na nekaterih državnih prvenstvih invalidov je uspešno nastopil tudi Janez Štefe - legenda tržiškega in slovenskega alpskega smučanja.

Kot zanimivost je treba navesti tudi to, da so v času olimpijskih iger v Sarajevu leta 1984 v demonstracijskem veleslalomu med najboljšimi invalidi v smučanju na svetu nastopili tudi Tržičani - Srečko Kos, Štefan Ahačič in Janez Furlan.

Blaž Ropret

“Smučati sem začel bolj po domače v mladih letih, resneje pa precej kasneje v okviru invalidske organizacije, takratne Zveze vojaških vojnih invalidov, katere sedež je bil najprej v Kranju. Kranjski in tržiški športni funkcionarji so se med seboj dobro poznali, jaz pa sem domače funkcionarje tudi dobro poznal, in čeprav nisem imel statusa vojaškega vojnega invalida, so me povabili v svoje športne vrste.

**BLAŽ JE BIL VRSTO
LET USPEŠEN
TEKMOVALNI
SMUČAR INVALID
IN OSVAJAL
NASLOVE
SVETOVNEGA
PRVAKA.**

Najprej sem se vključil v kegljanje, ki se je odvijalo na kegljišču pri Lončarju, kasneje, leta 1951, pa so me sprejeli tudi v kranjsko skupino smučarjev, saj jih v Trziču ni bilo. Prvo leto sem bil še edini Tržičan, naslednje leto pa sem povabil zraven še Karla Srečnika, ki smo mu prijatelji rekli "Joštov Kola". Od takrat dalje sva bila s Kolom ves čas zraven. Med športi za invalide je bilo takrat organizirano tudi streljanje in plavanje. Smučanje je bilo na sporedu redno vsako zimo, organizirani so bili smučarski tečaji v Kranjski Gori v okviru ZVVI, vodja pa je bil Ljubljčan Miro Vesel, ki je že takrat imel bogate smučarske in organizacijske izkušnje in znanje, kar je pridobil med smučarji invalidi avstrijske Koroške. Po tečajih je bilo vedno izvedeno republiško prvenstvo, kasneje pa tudi državna prvenstva.

Nekaj časa sem bil res najboljši smučar invalid pri nas, uspešno sem tekmoval tudi zunaj Slovenije, največ v Avstriji (Bad Hofgastein, Gerlitzten, Nassfeld), kasneje pa je bil moj konkurent Karel Srečnik. Naslove prvaka sva osvajala oba, enkrat eden, enkrat drugi, če se prav spomnim, se nama je kmalu pridružil v tej kategoriji tudi Drago Koder. Ker se je smučanje kot invalidski šport širilo, smo bili deležni vse podpore v organizaciji ZVVI v Trziču, čeprav sta bili organizacija in njena dejavnost namenjeni na začetku le vojaškim vojnim invalidom. Športna aktivnost invalidov v Trziču se je širila, ustanovljene so bile še druge sekcije, v vseh, posebno pa v smučanju, smo bili Tržičani vedno na vrhu. To je trajalo dolgo let, vmes je bilo ustanovljeno Športno združenje "5. avgust", uspehi so se vrstili drug za drugim, do takrat, ko je bilo v slovenskem merilu odločeno, da se invalidska športna društva ukinejo, šport med invalidi pa prenese pod okrilje Zveze društev invalidov Slovenije. Od takrat dalje je invalidski šport v Trziču začel zamirati, danes ga žal praktično ni več.

Svojo smučarsko kariero sem kar za celih osem let prekinil zaradi zloma obeh nog leta 1965 na Zelenici, kasneje pa sem zopet stopil na smuči. Na osnovi rezultatov na republiških in državnih prvenstvih sem bil leta 1980 uvrščen v državno invalidsko smučarsko reprezentanco, ki je nastopila na drugih zimskih olimpijskih igrah v Geilu na Norveškem. Z nastopom na igrah sem bil zadovoljen, vendar sem po igrah s tekmovalnim smučanjem prenehal, svoje znanje in izkušnje pa sem uporabil za organizacijo mnogih invalidskih republiških, državnih in mednarodnih smučarskih prvenstev na domači Zelenici, seveda pa sem za lastno veselje in zabavo še smučal.

V svoji dolgoletni športni karieri je bilo ogromno prijetnih in nepozabnih trenutkov, teh se ob pregledovanju fotografij iz tega obdobja z veseljem spominjam, ob vsem tem pa me navdaja prijeten občutek, da sem kar veliko invalidov, ki so imeli veselje do smučanja, vključil v ta čudoviti šport. Zato sem za razvoj invalidskega športa dobil bronasto Bloudkovo značko.

Sedaj je moja dejavnost usmerjena predvsem v hojo v hribe, kjer resnično uživam, često pa se spominjam na dni, ki sem jih preživel na belih poljanah kot nedeljski smučar, tekmovalec in državni invalidski smučarski reprezentant."

Karel Srečnik

Rojen je bil v Trziču leta 1932. Po osnovni šoli se je učil pri mizarju Rožiču, nakar se je zaposlil v Tovarni kos in srpov, kjer je delal tudi njegov oče. Karel je stružil lesene ročaje za orodja; leta 1948 je imel hudo nesrečo, ki je popolnoma spremenila njegov način življenja. V bližini transmisije je tako nesrečno padel, da ga je zgrabil transmisijski jermen in mu odtrgal celo desno roko. V tovarni so ga zaposlili kot težkega invalida, pa ni dolgo zdržal. Potem je dobil zaposlitev v Planiki in delal v proizvodnji. Tam je bil Karel zelo delaven in vesten, za kar je bil v tej tovarni tudi nagrajen. V Planiki je ostal do invalidske upokojitve.

Vsa leta je skrbel za svojo telesno kondicijo, tako da je gojil alpsko smučanje - slalom in veleslalom. Prijatelji smučarji so ga kar po domače klicali "Joštov Kola". Čeprav ni imel statusa vojaškega vojnega invalida, ga je Blaž Ropret vključil v kranjsko skupino smučarjev invalidov.

Kola in Blaž sta med prvimi našimi smučarji invalidi tekmovala na republiških in državnih prvenstvih ter na mednarodnih tekmovanjih, ki so jih organizirali Avstrijci, skupaj sta osvajala naslove prvakov na tekmah v Bad Hofgasteinu, Garlitzenu, Nassfeldu (Mokrice) in še drugod; kasneje se jima je pridružil še Drago Koder in začel zasedati tretja mesta.

15.2. 1953 je bilo I. državno invalidsko prvenstvo v Kranjski Gori, takrat je Srečnik osvojil drugo mesto, za kar je od Mestnega odbora Zveze vojaških vojnih invalidov Ljubljana dobil diplomo, ki jo še vedno skrbno hrani njegova žena gospa Gita.

O Karlu kot športniku je E.H. v številki 11 Invalidskega vestnika, leta 1951 zapisal članek z naslovom Karel Srečnik se redno uri v smučanju. Ta zapis si bomo kar izposodili; v njem beremo:

Čeprav se je leto nagnilo že v junij (1951 op. M.P.) in se je zima že zdavno poslovila, na smučiščih na Kofcah še vedno srečamo vrle tržiške smučarje, med njimi pa skromnega Karla Srečnika, zmagovalca na letošnjih prvih invalidskih tekmah v veleslalomu v Kranjski Gori.

Karel Srečnik je goreč, skoraj zagrizen ljubitelj smučarskega športa. Da je pri delu (v rami) izgubil desnico, ga pri smučanju prav nič ne moti. Je vztrajen in marljiv, v naši smučarski vrsti pomeni celega moža. Vsako soboto, po delu, hiti s smučmi na ramah proti Kofcam, kjer je na osojnem pobočju še vedno toliko snega, da na njem, družno z mnogimi znanimi smučarskimi predstavniki, vadi in utrjuje svojo kondicijo in znanje za tekmovanja, ki bodo v prihodnji sezoni tudi med našimi invalidi obsežnejša in pomembnejša od letošnjih.

KAREL JE ODLIČNO TEKMOVAL KOT SMUČAR INVALID TUDI NA MEDNARODNIH TEKMOVANJIH.

Karla Srečnika vidimo še drugje. Med tednom, kadar je prost, zahaja na nogometno igrišče. Tudi nogomet je dobra šola za smučarja, ker potrebuje utrjene, krepke noge. Tega se zaveda v polni meri in je tako kot smučar tudi vnet nogometaš. V tržiškem nogometnem klubu "Ljubelj", kjer je zelo priljubljen kot skromen in soliden športnik, z uspehom igra desnega krilca. Tudi na nogometnem treningu je točen in vesten, ker ve, da mu bo šport okrepil telo in duha.

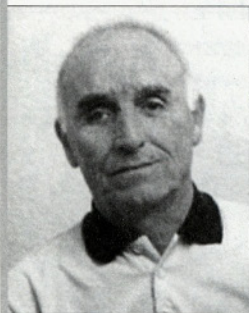
Gospa Gita je pripovedovala, da je bilo v začetku petdesetih let prejšnjega stoletja dokaj težko za smučarje-delovne invalide in da si je moral njen mož Karel smučarsko opremo kupiti sam, včasih nositi še potne stroške za tekmovanja. Ker si je doma ustvaril družino, je bila le-ta vsled njegove športne dejavnosti večkrat finančno prikrajšana. V primerjavi z vojaškimi vojnimi invalidi športniki je imel zelo malo ugodnosti, še manj pa v primerjavi z današnjimi tekmovalci, ki imajo krite stroške opreme, treniranja in tekmovanja. Zato je leta 1958 prenehal z aktivnim smučarskim tekmovanjem in se še bolj usmeril v nogomet.

Kljub močni volji do življenja mu je zdravje po invalidski upokojitvi pešalo in komaj 53 let star se je 1985 za vedno poslovil od družine, športa in prijateljev, za seboj pa pustil lep spomin na pogumnega smučarja in nogometaša.

Drago Koder

"S smučanjem med invalidi sem začel leta 1952, ko me je, še ne 12-letnega fantiča v ta šport vključil takrat najboljši invalid smučar pri nas - Blaž Ropret.

Smučal sem sicer že z desetimi leti, vendar takrat še s smučmi, ki so imele namesto vezi le jermena, po vključitvi v invalidsko smučanje pa mi je Blažev brat Peter dal prve smučiči. Že leta 1952 in 1953 sem bil na tečaju in tudi na republiškem in državnem prvenstvu v Kranjski Gori, kjer je sodelovalo približno 20 tekmovalcev iz drugih republik. Leta 1954 smo šli na državno prvenstvo v Bosno, na Jahorino. Tam sem bil najmlajši tekmovalec, vendar sem uspešno nastopil.

DRAGO ŠE NI BIL
STAR 18 LET, KO JE
PRVIČ POSTAL
PRVAK V
SLALOMU IN
VELESALOMU.

Kasneje sem se udeleževal tečajev in tekmovanj doma; v Kranjski Gori, Mojstrani, Zelenici, Pohorju itd. in kasneje tudi v tujini. V tem času je prevzel vodenje invalidskega smučarskega športa prof. Bojan Hrovatin.

Dobro se spomnim, da je bilo v tistem obdobju kar veliko mladih, od njih je kasneje ostal le Franci Komar, ki je osvojil tudi olimpijsko kolajno v kombinaciji v Innsbrucku. V tem času sem imel na naših prvenstvih kar rezervirano tretje mesto, za Blažem Ropretom in Karlom Srečnikom, s še ne osemnajstimi leti pa sem prvič postal prvak v slalomu in drugi v veleslalomu.

Tega tekmovanja se še posebej spominjam, ker je bilo razočaranje doslej vedno boljšega od mene, Karla Srečnika, tako veliko, da je po tekmi prodal svojo smučarsko opremo. Seveda to ni bilo dokončno, naslednjo sezono je bil spet uspešen na tekmovanjih.

Na mednarodnih tekmovanjih sem prvič nastopil v Kaprunu, nato na evropskem, ekipnem evropskem prvenstvu v Bad Hofgasteinu. Sledila je kratka prekinitve moje športne kariere, poročil sem se, kmalu pa sem se spet vrnil na tekmovanja.

Reprezentant Jugoslavije sem bil leta 1982 na drugem svetovnem prvenstvu v švicarskem kraju Alpes Vaudoises, kasneje pa sem sodeloval na mnogih mednarodnih tekmah v Avstriji, kjer sem dosegal res dobre rezultate. Tekmovanj v smučarskih krajih: Gossau, Hochkar in Göstlingen, Nassfeld se še dobro spominjam, spomini nanje so enkratni. Najbolj pa se spominjam mednarodnega prvenstva v Avstriji v Hochkaru, kjer sem na tekmi v veleslalomu takoj po štartu že pred prvimi vrati zavil s proge, misleč, da je nekaj narobe. Naši tekmovalci, ki so me spremljali nekaj metrov pod štartno hišico, so takoj po mojem štartu začeli vpiti: "Dajmo, Drago, hop, hop, hop!" Razumel sem, kot da je prišlo do kake napake. No, po posvetu vodij ekip so mi dovolili ponovno štartati. V spominu pa mi je ostal tudi dogodek, ko je na tekmo v Nassfeldu prišel tudi avstrijski predsednik dr. Kreisky.

Z aktivnim tekmovanjem sem prenehal, mislim, da je bilo to leta 1987. Seveda sem še smučal, vendar bolj za svojo zabavo, vse do leta 1990, ko sem zbolel. Od takrat dalje sem bil bolj aktiven v kegljaškem klubu kot sodnik in organizator.

Sedaj kar precej hodim, zelo rad grem v hribe, največkrat na Bistriško planino, različne funkcije sem počasi opustil, bolj skrbim za svoje zdravje in sem rad ob vsaki priložnosti v naravi."

Janez Furlan

"Smučal sem že kot otrok, kasneje tudi tekmoval, v invalidsko smučanje pa me je podobno kot prej Karla Srečnika in Draga Kodra vključil Blaž Ropret. Sprva sem se udeleževal tečajev in tekmovanj v Kranjski Gori in Mojstrani, to so bila republiška in državna prvenstva, prvi moj mednarodni nastop pa je bil leta 1965 v Kaprunu v Avstriji, ki je bil kar uspešen, saj sem se tako v slalomu kot veleslalomu uvrstil v sam vrh v svoji kategoriji. Sledila so mnoga prvenstva doma in različna mednarodna tekmovanja v tujini. Prvo, res veliko tekmovanje je bilo zame prvo svetovno prvenstvo leta 1974 v francoskem smučarskem centru Grand Bornard. Osvojil sem štiri medalje (zlato v veleslalomu in kombinaciji, srebrno v slalomu ter bronasto v smuku). Zaradi nekaterih zapletov na relaciji Savez za sport invalida Jugoslavije in Mednarodne invalidske organizacije C.I.S.H. je bila sicer naša udeležba nekaj dni pred odhodom odpovedana, vendar smo na prvenstvo vseeno šli. Na tem svetovnem prvenstvu smo želeli nastopiti, čeprav izven konkurence, vendar so nas prireditelji na prvenstvu sprejeli kot uradno reprezentanco. Za nastop smo bili udeleženci na zahtevo Saveza kaznovani s strani naše slovenske Zveze, s prepovedjo udeležbe na domačih tekmovanjih za dobo enega leta.

Zadeve so se umirile in že leta 1976 sem nastopil na prvih invalidskih zimskih olimpijskih igrah v švedskem Örnskoldsviku. Sledile so druge igre v Geilu na Norveškem 1980 pa svetovno prvenstvo v Švici leta 1982, tretje paraolimpijske igre

JANEZ SE JE USPEŠNO
UDELEŽEVAL VRSTE ZIMSKIH
OLIMPIJSKIH IGER IN
SVETOVNIH PRVENSTEV ZA
INVALIDE.

leta 1984 v Innsbrucku, svetovno prvenstvo v švedskem Sälen (1986), dve leti kasneje zopet igre v Innsbrucku. Na teh zadnjih igrah nisem nastopil kot tekmovalac, temveč kot trener in selektor reprezentance. Še v času aktivnega nastopanja na tekmovanjih sem namreč v francoskem zimskošportnem središču Courchevel v Franciji opravil mednarodni trenerski tečaj in izpit za invalide smučarje. Kot trener sem se udeležil še SP leta 1996 v Lechu v Avstriji in zadnjih paraolimpijskih iger leta 1998 v Naganu na Japonskem.

V času aktivne tekmovalne kariere sem bil na nacionalnem nivoju vedno v vrhu, podobno tudi na raznih mednarodnih tekmovanjih, na olimpijskih igrah in svetovnih prvenstvih pa sem se na začetku uvrščal zelo dobro, ko pa sem še kot tekmovalac prevzel nalogo trenerja, so bili rezultati že nekoliko slabši, vendar še vedno zadovoljivi.

Težko bi naštel vsa tekmovanja in kraje, kjer sem nastopal, saj si je vso izredno pestro kariero težko zapomniti, posameznih tekem se spomnim le takrat, ko gledam številna priznanja, diplome, medalje in pokale.

Seveda me na smučanje vežejo lepi spomini, teh je toliko, da bi lahko napisal kar knjigo. Tudi veselih in smešnih dogodkov ni manjkalo. Spominjam se SP na Švedskem, ko smo bivali v nekem dijaškem domu in imeli za naše navade izredno slabo hrano, saj so nas hranili le z jogurtom in kosmiči ter res minimalnimi količinami ribjih filejev. Da bi potešili lakoto, smo zbrali denar, odšel sem v bližnjo trgovino ter po dogovoru kupil konzerve golaža. Izbiral sem med najcenejšimi, saj denarja ni bilo veliko. Ko sem se vrnil, smo konzerve pogreli in vsebino pojedli z velikim užitkom, saj je bil "golaž" res okusen. Čez dva dni smo si zopet zaželeli enake hrane, vendar smo se tokrat dogovorili, da gre v trgovino nekdo drug. Da bi prinesel enake konzerve, smo iz smeti izbrskali prazne pločevinke in šele takrat ugotovili, da smo pred dvema dnevoma dejansko jedli pasjo hrano in ne, po mnenju vseh, okusnega golaža. Ta "švedski golaž" je bil med nami še vrsto let predmet zabave in smeha.

Smučanje je zame še vedno šport številka ena, čeprav sedaj le v vlogi trenerja, le redko tudi v vlogi tekmovalca na domačih tekmovanjih in na mednarodnih tekmah invalidov veteranov ter tradicionalnih tekmah v Nassfeldu v Avstriji.

Seveda pa nisem aktiven izključno na področju smučanja, ki je med invalidi že nekaj let v zatonu, saj mladih tekmovalcev ni. Delujem tudi na različnih drugih področjih, v zadnjem obdobju kot predsednik Komisije za tekmovalni šport pri Zvezi za šport invalidov. Prejel sem številna priznanja za delo v invalidskem športu, tako v okviru nekdanje Jugoslavije kot kasneje tudi v slovenskem merilu. Seveda pa sem najbolj ponosen na priznanje Mednarodnega olimpijskega komiteja za prostovoljno delo v invalidskem športu, ki sem ga prejel v letu 2002.

Iz vsega opisanega je razvidno, da so tržiški invalidi smučarji dolga leta uspešno nastopali na tekmovanjih doma in v tujini, osvojili veliko število naslovov državnih prvakov, stali na stopničkah tudi na mednarodnih tekmovanjih ter bili uspešni udeleženci paraolimpijskih iger in svetovnih prvenstev.

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je bilo to obdobje svetla stran v zgodovini invalidov smučarjev, ljudi in športnikov, ki so velik del svojega časa in tudi denarja posvetili športu. Bili so pravi entuziasti, brez posebnih zahtev so nastopali na mnogih tekmovanjih, tekmovali so zase in za društvo oziroma državo. Danes, žal, temu ni več tako. Brez povrnitve vseh stroškov za opremo, treninge in tekmovanja invalidov smučarjev praktično ni več, saj je prišlo do mnenja, da tekmovalci nastopajo le za društvo ali državo in ne tudi zase.

To je pripeljalo do tega, da je invalidski šport v Sloveniji na dnu, saj mladih tekmovalcev ni, starejši pa so svojo, z izkušnjami bogato smučarsko kariero že zaključili. Podobna situacija je danes na žalost tudi v Trziču, upati pa je treba, da se bo stanje izboljšalo in bodo mediji zopet lahko poročali o uspešnih nastopih tržiških smučarjev invalidov, tako doma kot v tujini.

Janez Furlan

Vsebina tega Biltena je nastala pretežno iz mozaika pripovedi in informacij dolge vrste občasnih sodelavcev, nekdanjih aktivnih smučarjev - skakalcev in nekaterih alpskih smučarjev, za dopolnitev pa smo uporabili nekatere pisne vire, ilustracije in fotografije, ki so jih prispevali posamezniki.

Pisni viri

- Dekleva, Jože, in Kavar Janez: 75 let smučarskega športa v Trziču, SKT Trzič, 1998.
- Soklič, Ludvik: Smučanje v Lomu od 1954 do 1984.
- PLANICA 1934/1999, izdalo Društvo Proplanica.
- Vodnjov, Marjan: Razvoj telesne kulture v občini Trzič. Diplomaska naloga, 1964.
- Nacistična okupacija 1941-1945. Trziški zbornik, 1984.
- Papler, Drago: Albin Novšak - planiški junak, podlistek v tedniku Slovenske brazde, 1992.
- Papler, Drago: Sinopsis TV oddaje - TV Kranj 1996. Svetovni rekorder v smučarskih poletih, Jože Šlibar 141 metrov, 24. 2. 1961.
- Trziški vestnik, 1961, št. 4, 5, 8, Naš Jože Šlibar svetovni prvak, Svetovni rekorder Jože Šlibar, Jože Šlibar v domačem kraju.
- Petek, Mihael: Leteči Kovorjan Jože Šlibar je pred 40 leti skočil 141 metrov, članek v "Trzičanu", št. 2, 3, 2001.
- Petek, Mihael: Janez Furlan, dobitnik priznanja MOK, "Trzičan", št.1, 2002.
- Šter, Milan: Spomini. Rokopis.

- Bilten 1984, glasilo TKS Trzič, posebna številka.
- Bilten štev. 24, interno glasilo TKS, 1988.

Prispevki o trziških smučarjih v časopisih:

- Slovenec v januarju in februarju 1937.
- Gorenjec v letih 1938, 1939, 1940, 1941.
- Slovenski dom v letih 1938, 1941.
- Karawanken Bote 1941, 1942, 1943.
- Gorenjski glas 1952-1956.
- Narodna armija, časopis 1951 in 1954.
- Polet 1954.
- Invalidski vestnik 1951.

- Aljančič, Joža: Začetki skakalnega športa v Kovorju.
- Kozjek, Janez: Začetek in razvoj smučarskih skokov v Podbrezjah.
- Čadež, Janko (slovenski slikar animator): članek v Lovskem vestniku, 2000, Toronto, Kanada.

Arhiv Društva upokojencev Tržič

Pri zbiranju gradiva in informacij so pomagali: Blaž Ahačič, Marta Ankele, Jaka in Tone Bahun, Franc Brzin, Vinko Frelj, Franci Globočnik, Tončka Godnov, Majda Hafner, Jelko Hladnik, Karel Koželj, Metka Kavčič, Pavel Kavčič, Ivan King, Drago Koder, Janko Krmelj, Marija in Jelko Krašovec, Ignac Kuhar (Ljubljana), Anka Logar, Darinka in Matevž Lukanc, Marjeta Mrak, Emil Novak, Vili Perko, Janez Perko (Bistrica), Janez Perko (Tržič, Kranjska cesta), Marjan Romih, Franc Rajgelj, Janez Rotar, Blaž Ropret, Janez Slapar (Grahovše), Ludvik Soklič, Ivana Stare, Gita Srečnik, Ludvik Šmitek (Kropa), Štefan Srečnik, Erna Štefe, Lojze Trstenjak, Valentin Tomazin.

Pri zbiranju gradiva in dajanja informacij za tisti del vsebine, ki zajema gradnjo skakalnic in njihovo vlogo v Tržiču in bližnji okolici do njihovega zatona, so še posebej pomagali: Mirko Mežek, Joža Kavar, Albin Novšak ml. in danes že pokojni Janez Štefe. Janko Čadež, naš tržiški rojak iz Kanade, pa je s svojim odličnim slikarskim spominom, z zanimivimi ilustracijami popestril vsebino te knjižice spominov. Nekateri teh risb so polne hudomušnega navdiha, ki je lasten samo "Grilovemu Jankotu". Za tisti del, ki govori o športni dejavnosti invalidov - smučarjev je poskrbel Janez Furlan. Nekateri so pomagali tudi s fotografijami. V tem Biltenu je večkrat uporabljena sočna domača govorica, značilna za tržiški kot.

Vsem, ki so navedeni v teh virih, moramo biti zelo hvaležni za njihovo pomoč pri nastajanju te knjižice spominov, ker so svoj prispevek opravili "ljubiteljsko". Enako najlepša hvala vsem darovalcem.

Avtor

Depo

908TRŽIČ

PETEK Mihael

Začetki skaka

061.215-057.75(497.4 Tržič)(055)

4002335,

KNJIŽNICA TRŽIČ

COBISS •